

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

ROMERIO UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
VERSLO TEISĖS KATEDRA

RITA JASIONYTĖ

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO PROBLEMOS
Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
Doc. dr. D. Švirinas

VILNIUS, 2008

	3
1. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ CHARAKTERISTIKA	6
1.1. Viešųjų pirkimų tikslas ir principai	6
1.2. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas ir jo raida	9
2. PAREIGOS BŪTI PERKANČIAJA ORGANIZACIJA TEISINIO REGLAMENTAVIMO IR ĮGYVENDINIMO PRAKTIKOJE PROBLEMATIKA	12
2.1. Viešojo intereso tenkinimo kriterijus kaip perkančiosios organizacijos statuso įgyvendinimo lygis	13
2.2. Finansavimo kriterijus ir jo įgyvendinimo problemos	15
3. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ YPATUMAI	18
3.1. Vidaus sutarčių sudarymas	18
3.2. Viešojo pirkimo-pardavimo sutarties keitimo ypatumai	21
4. TIEKĖJŲ PASIŪLYMŲ VERTINIMO KRITERIJŲ YPATUMAI	26
4.1. Naudingumo aplinkai kriterijaus panaudojimas viešuosiuose pirkimuose	27
4.2. Tiekėjų socialiniam atsakomybę skatinantys viešieji pirkimai	30
5. TIEKĖJŲ TEISIŲ IR TEISĖTŲ INTERESŲ GYNIMO SISTEMOS PROBLEMATIKA	32
5.1. Viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo problemos	33
5.2. Viešųjų pirkimų procedūrų ir sutarčių perfloras veiksmingumo didinimas	37
6. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO EFEKTYVUMO TRŪKUMAS BEI ORGANIZACINĖS PROBLEMOS	40
6.1. Nepakankamas viešųjų pirkimų skaidrumas ir korupcijos apraiškos	40
6.2. Kvalifikacijos, finansiškos ir patirties trūkumas vykdant viešuosius pirkimus	47
7. LIETUVOS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SISTEMOS TOBULINIMO GALIMYBĖS	53
7.1. Viešųjų pirkimų centralizavimas	53
7.2. Elektroninių viešųjų pirkimų diegimas	60
IŠVADOS	65
LITERATŪRA	68
SANTRAUKA	74
SUMMARY	75

IVADAS

Temos aktualumas. S lygos susiformuoti Lietuvos vie- j pirkim sistemai atsirado tik atgavus -alies nepriklausomyb , suk rus politinius, ekonominius, socialinius ir teisinius pagrindus. Lietuvoje vie-ieji pirkimai prad ti reglamentuoti 1995 metais, taigi patirtis -ioje srityje dar nedidel , palyginus su tuo, kad pirmosios vie- j pirkim direktyvos Europos S jungoje buvo priimtos dar 1971 metais. Svarbus veiksnys, takoj s ir keit s vie- j pirkim sistemos veiklos pob d ir kryptis buvo Lietuvos integracija Europos S jung .

Tuo metu vie-ieji pirkimai sudaro svarbi -alies kin s veiklos dal . Kaip ir kitose demokratin se valstyb se per vie- j pirkim sistem visuomen gali efektyviai kontroliuoti labai flymius biudfletini l - panaudojimo srautus, siekti, kad prekes, darbus ir paslaugas perkan iosios organizacijos gyt skaidriai, vie-ai, laikydamosi s ffiningos konkurencijos.

Daugumoje Europos S jungos valstybi nari vie- j pirkim rinka sudaro 16 proc. BVP, apima 25630 proc. vie- j i-laid ¹. Vie- j pirkim tarnybos duomenimis bendra 2007 m. vykdyt vie- j pirkim vert vir-ija 13 mlrd. lit (13 283 133,03 t kst. Lt)². Kaip rodo Skandinavijos -ali praktika, modernizavus vie-uosius pirkimus galima b t sutaupyti apie 10-15 proc. l - ³. Tai potencialiai milffini-kos l -os, kurios skatina skirti didel d mes vie- j pirkim modernizavimui, sprendffiant teisinio reguliavimo ir organizacines vie- j pirkim gyvendinimo problemas bei siekiant vie- j pirkim skaidrumo ir efektyvumo.

Paflym tina, kad Lietuvai prad jus gauti Europos S jungos finansin param , daugelis -i param gaunan i parei-k j tapo perkan iosiomis organizacijomis Vie- j pirkim statymo prasme, tod l nor dami gauti param projektams vykdyti turi laikytis Vie- j pirkim statymo reikalavim . Taigi, perkan i j organizacij skai ius dar labiau padid jo, i-augo ir j atliekam pirkim skai ius. I-augus vie- j pirkim mastams regioniniu ir ES vieningos rinkos lygiu, tiek valstybinis, tiek privatusis sektorius tapo suinteresuoti efektyvios vie- j pirkim sistemos veikimu.

Kei iantis kin s ir visuomenin s veiklos s lygoms tiek Lietuvoje, tiek ir visoje Europos S jungoje, b tina, kad kini santyki teisinis reguliavimas neatsiliikt nuo visuomen s raidos poky i , b tina ai-kinti ir spr sti i-kylan ias vie- j pirkim teisinio reglamentavimo problemas, spragas.

¹ Ma iulyt A. Vie- j pirkim raida Lietuvoje // Vie-ieji pirkimai. Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs s informacinis biuletenis. 2007 m. sausis, Nr. 1 (22). <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB1.pdf> [ffi r ta 2007 12 13]

² Vie- j pirkim tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs s. Informacija apie 2007 met vie-uosius pirkimus. <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1206689680&sid=2&lan=LT> [ffi r ta 2008 03 05]

³ Vie- j pirkim rinkos dydis Lietuvoje. <http://lazdynas.lt/intelika/ziniu-baze-diskut/temos-susije-ik/procurement-zb/istraukos-procure/2006-viesuju-pirkimu-rinkos-dydis-lietuvoje> [ffi r ta 2008 01 17]

organizacijos *Transparency International* atlikt tyrim
riami padidintos korupcijos rizikos sri iai.⁴ Tod l svarbu vertinti
ndinimo praktik efektyvumo ir skaidrumo aspektais, nustatyti
priemones vie– j pirkim tobulinimui ir modernizavimui, kuris leist taupyti valstyb s l –as,
sukurti antikorpucin aplink , koreguot valdymo procesus, skatint bendradarbiavim tarp verslo ir
valstyb s bei kt.

Darbo objektas ó Lietuvos vie– j pirkim sistemos, susidedan ios i– teisini ,
organizacini , institucini komponent , probleminiai aspektai.

Darbo tikslas ó i–tirti Lietuvos vie– j pirkim teisinio reglamentavimo ir praktinio
organizavimo ypatumus ir problemas, vertinti j reik–m ir nustatyti vie– j pirkim sistemos
tobulinimo galimybes, siekiant didesnio vie– j pirkim efektyvumo, skaidrumo.

Darbo problema ó gyvendinant vie–uosius pirkimus kyla teisinio reglamentavimo, vie– j
pirkim organizavimo problemos, kurios trukdo uftikrinti vie– j pirkim efektyvum , tinkam
valstyb s l – panaudojim , skaidrum ir s flining konkurencij .

Darbo hipotezė - atitinkam Lietuvos vie– j pirkim sistemos teisinio reglamentavimo ir
praktinio organizavimo problem i–sprendimas lemia vie– j pirkim efektyvum , skaidrum ir daro
tak valstyb s ekonominei, socialinei gerovei.

Kad b t pasiektas darbo tikslas, keliami –ie **uždaviniai**:

1. Aptarti Lietuvos vie– j pirkim sistemos pob d , esminius vie– j pirkim principus,
teisin reglamentavim ir jo raid , pirkim apimtis, ES teis s vaidmen gyvendinant vie–uosius
pirkimus;

2. Kompleksi–kai analizuojant vie–uosius pirkimus reglamentuojan ius nacionalinius ir
Europos Bendrijos teis s aktus, Europos Bendrij Teisingumo Teismo ir Lietuvos nacionalini
teism jurisprudencij , identifikuoti vie– j pirkim teisinio reglamentavimo specifik ir
problemines nuostatas;

3. vertinus vie– j pirkim gyvendinimo statistinius duomenis, vairi apklaus ir tyrim
vie– j pirkim srityje rezultatus, dentifikuoti aktualiausias vie– j pirkim gyvendinimo
praktikoje i–kylan ias problemas.

4. I–nagrin jus uflsienio valstybi patirt , gyvendinant vie–uosius pirkimus, bei vadovaujantis
teism jurisprudencija, nustatyti vie– j pirkim gyvendinimo problem galimus sprendimus,
vie– j pirkim sistemos tobulinimo b dus;

Tyrimo metodai. Magistro baigiamajame darbe siekiant visapusi–kai i–analizuoti pasirinkt
tem naudojami vair s teoriniai ir empiriniai tyrimo metodai.

Teoriniai metodai:

⁴ Vie– j pirkim skaidrumo tyrimas: verslinink apklausa. <http://www.transparency.lt/new/images/creditreform.ppt>
[fi r ta 2008 01 17]

naudojamas siekiant atskleisti viešųjų pirkimų gyvendinimo aspektus, gretinant ir vertinant Lietuvos ir užsienio šalių patirtį, siekiama suformuoti praktines rekomendacijas ministro sprendimui.

2. *Istorinis* metodas šioje srityje naudojant – metod siekiama atskleisti viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo raidą ir vystymąsi, išskirti problemų prieštaringumą.

3. *Sisteminė analizė* metodas naudojamas atsivertiant būtinai tirti darbo objektams sistemai, kaip visumai, sudaryti iš tarpusavyje susijusių komponentų bei kaip atskiri komponentai tam tikroje visumoje.

4. *Statistinė analizė* metodas naudojamas analizuojant statistinius, apklausų ir tyrimų duomenis apie viešuosius pirkimus.

5. *Apibendrinimo* metodas pasitelktas išanalizuotai medžiagai apibendrinti ir išvados suformuluoti.

Empirinis metodas:

6. *Dokumentų analizė* - Lietuvos Respublikos ir Europos Bendrijos norminių teisės aktų bei teismų jurisprudencijos tyrimo priemonė.

Darbas yra parengtas išnagrinėjus viešuosius pirkimus reglamentuojančius Lietuvos teisės aktus, svarbiausias šios sritys Europos Sąjungos direktyvas bei kitus dokumentus, taip pat Lietuvos teismų bei Europos Bendrijos Teisingumo Teismo praktiką viešųjų pirkimų srityje. Buvo analizuojami ir Viešųjų pirkimų tarnybos specialistų straipsniai, Lietuvos Respublikos šio ministerijos ufsakymu parengta viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtos strategija bei viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių studija, užsienio autorių (P. Trempte, D. Bovis) darbai.

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ CHARAKTERISTIKA

Viešųjų pirkimų tikslas ir principai

Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų statyme (toliau – Viešųjų pirkimų statymas) tvirtinta, kad viešasis pirkimas, tai toks perkančiosios organizacijos statymo nustatyta tvarka atliekamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo-pardavimo sutartį. Atskiras teisinis viešųjų pirkimų reguliavimo poreikis pagrįstas tuo, kad daugumos perkančiųjų organizacijų pirkimo motyvus ne visuomet lemia komerciniai interesai ir jos nėra pakankamai suinteresuotos efektyviai naudoti lėšas, skirtas jų poreikiams patenkinti. Todėl atskiras teisinis reguliavimas reikalingas užtikrinant lėšų panaudojimo racionalumą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad viešaisiais pirkimais siekiama užtikrinti racionalų valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, kokybišką prekių, paslaugų, darbų, reikalingų užtikrinti valstybės ir savivaldybių tinkamą ir darnią veiklą, gavimą, taip pat skatinti konkurenciją rinkose plėtrą, garantuoti lygiateisiškumą, nediskriminavimo ir skaidrumo principų įgyvendinimą. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas susijęs su viešojo intereso apsauga, todėl Viešųjų pirkimų statymo nuostatos turi būti aiškios ir taikomos taip, kad būtų apgintas viešasis interesas⁵. Mokslinėje literatūroje išskiriami ir antriniai viešųjų pirkimų tikslai, kai viešieji pirkimai gali būti naudojami kaip priemonė valstybei svarbiems socialiniams, ekonominiams, politiniams tikslams įgyvendinti, pavyzdžiui, spręsti užterštumo ir ekologines problemas, integruoti visuomenėms tam tikras asmenų socialines grupes⁶.

Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo priemonėmis siekiama, kad perkančiųjų organizacijų vykdomi viešieji pirkimai būtų efektyvūs tiek konkurenciniu, tiek ekonominiu, tiek pafėidim prevencijos, socialiniu bei kitais aspektais. Valstybė viešuosius pirkimus reguliuoja teisiškai reglamentuodama išsritį, kurdamą viešųjų pirkimų reguliavimo ir tobulinimo koncepcijas, sukurdamą specialią institucijų sistemą bei suteikdamą pastarosioms institucijoms atitinkamus galiojimus.

Viešųjų pirkimų statymo 3 straipsnyje tvirtinti fundamentalūs viešųjų pirkimų principai, kurių privalo laikytis perkančiosios organizacijos, vykdydamos viešųjų pirkimų procedūras. Viešųjų pirkimų principai turi būti suprantami kaip pagrindinis, fundamentalios idėjos, vertybinė orientacija, išreiškiančios viešųjų pirkimų proceso esmę, būdingiausius bruožus, ypatybes. Viešųjų pirkimų statymas tvirtina šiuos viešųjų pirkimų principus: nediskriminavimo, lygiateisiškumo,

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis 3K-3-458/2007. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=32139 [filiacija 2008 09 10]

⁶ Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius: Mykolas Romeris universitetas, 2004, Nr. 59 (51), P. 106

mo ir skaidrumo. Esant nors vienam vie- j pirkim princip li pripaffinti negaliojan iu⁷.

- j pirkim princip ó **nediskriminavimo** principas.

Nediskriminavimo principas gali pasireik-ti dviem aspektais, rei- kian iais, kad tapa i dalyk negalima vertinti skirtingai arba skirting dalyk vertinti tapa iai. Draudffiama sudaryti bet kokius barjerus kitos Europos Bendrijos valstyb s tiek jams dalyvauti vie- j pirkim konkursuose. Taip pat draudffiama perkan iajai organizacijai diskriminuoti tiek jus pirkimo dokumentuose, o ypa technin se specifikacijose vardinant konkre ius standartus, preki tipus, kilm , modelius, prek s fenklus ir pan.

gyvendinant -iuos nediskriminavimo reikalavimus, suformuota *lygiaverčių standartų doktrina*⁸, pagal kuri technin se specifikacijose turi b ti nurodyti tik tam tikri perkamo objekto bendri poffymiai, o jei nurodomi atitinkami kvalifikuojantys kriterijai, b tina vardinti, kad pripaffstami ir analogi-ki, ekvivalenti-kas savybes turintys objektai. Reik t pabr fti, kad perkan i j organizacij tiek jams nustatomi kvalifikaciniai reikalavimai turi b ti proporcingi sutarties vykdymo sud tingumui, speciali reikalavim nustatymas turi b ti pateisinamas objektyviomis prieplastimis ir poreikiu.

Europos Bendrij Teisingumo Teismas (toliau ó Teisingumo Teismas arba Teismas) yra i-ai-kin s, kad nediskriminavimo principas turi b ti taikomas ne tik tiek jui pateikiant pasi lym , bet visose vie-ojo pirkimo proced rose, tuo siekiant uftikrinti konkurencijos skatinim ⁹. Tšs principas reik-mingas ir uftikrinant Europos Bendrijos lygmeniu reglamentuojam sisteigimo ir paslaug teikimo laisv . Be to, i-Teisingumo Teismo jurisprudencijos i-plaukia, kad draudffiama ne tik tiesiogin , bet ir netiesiogin (uflsl pta) diskriminacija, pavyzdffiui, labai trumpi komercini pasi lym pateikimo terminai, per kuriuos uflsienio tiek jai nesp ja parengti pasi lym , arba kvalifikacinis reikalavimas tur ti filial toje -alyje, kur perkamos prek s, paslaugos ar darbai.¹⁰

I- nediskriminavimo principo i-plaukia kiti du svarb s abipusio pripaffinimo ir lygiateisi-kumo (vienodo poffi rio) principai. **Lygiateisiškumo** principas rei-kia, kad perkan ioji organizacija privalo visiems tiek jams sudaryti vienodas, lygias galimybes dalyvauti pirkime. Lygiateisi-kumo principo taikymu siekiama uftikrinti efektyvi konkurencij tarp tiek j . Tšs principas suponuoja pareig vis tiek j atffvilgi vienodai ai-kinti pirkimo s lygas, laikytis lygiateisi-kumo vertinant tiek j pasi lymus. Perkan iosios organizacijos pasirinkti sutarties

⁷ Lietuvos Auk-iausiojo Teismo 2005 m. rugs jo 21 d. nutartis Nr. 3K-3-416/2005.

http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28746 [ffi r ta 2008 09 10]

⁸ Rum-ien G. Vie- j pirkim principai ir j taikymas praktikoje // Juristas. ó Vilnius: leidykla šPa iolisó, 2006, Nr. 11(38), P. 19

⁹ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje Nr. C-16/98.

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0016 [ffi r ta 2008 09 25]

¹⁰ Ambrazevi en R. Vie- j pirkim valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija: mokslo darbai. ó Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004, Nr. 59 (51), P. 109.

su sutarties dalyku ir ai-kiai vardinti pirkimo skelbime ar pirkime tiek jai turi tur ti vienodas galimybes reikalauti, kad pirkimo atmetimo prieflastis, taip pat gin yti pirkimo proced r teis tum . Teisingumo Teisme praktikoje buvo nagrin jamas klausimas, ar esant tiek jui, subsidijuojamam valstyb s ar perkan iosios organizacijos ir d l to galin iam pasi lyti prekes ar paslaugas mafesn mis kainomis, nepafleidffiama kit tiek j galimyb lygiomis teis mis dalyvauti vie-ajame pirkime. Teismas i-ai-kino, kad tokios aplinkyb s buvimas nerei-kia lygiateisi-kumo principo pafleidimo¹².

Abipusio pripažinimo principas itin svarbus kai vie-uosiuose pirkimuose dalyvauja ufsienio tiek jai arba Lietuvos mon s dalyvauja Europos Bendrijos valstyb se rengiamuose vie-uosiuose pirkimuose. Vadovaujantis abipusio pripaffinimo principu, Lietuvos perkan ioji organizacija turi pripaffinti ufsienio valstyb s teik j lygiaver ius sertifikatus, kitus dokumentus, o Lietuvoje i-duoti dokumentai turi b ti pripaffl stami ufsienio valstyb se.

Proporcingumo principas rei-kia, jog reikia i-laikyti tinkam proporcingum tarp tiksl , kuriuos norima pasiekti ir priemoni , kurios gali b ti panaudotos -iems tikslams pasiekti. Vie- j pirkim proced rose proporcingumo principas reikalauja, kad perkan iosios organizacijos b simiems tiek jams keliami kvalifikaciniai bei kiti vie-ojo pirkimo reikalavimai b t ai-k s, tiksl s ir proporcingi pirkimo objektui bei pirkimo s lygoms.

Skaidrumo principo gyvendinimas siejamas su tiek jams suteikiamomis vienodomis galimyb mis pateikti savo pasi lymus bei atliekam pirkimo proced r vie-umu, kuris apima tinkamos informacijos apie organizuojamus pirkimus pateikim , prieflas i d l kuri atmetamas atitinkamas dalyvio pasi lymas nurodym . Tšos informacijos pateikimas turi b ti suderintas su konfidencialumo principo gyvendinimu. Laikydamosi pareigos pirkti skaidriai perkan ioji organizacija privalo uftikrinti tinkam vie-umo laipsn , kuris atveria rink konkurencijai ir leidffia patikrinti, ar vie-ojo pirkimo proced ros buvo vykdomos ne-ali-kai¹³.

¹¹ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2002 m. rugs jo 17 d. sprendimas C-513/99.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61999J0513&model=guichett [ffi r ta 2008 09 25]

¹² Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2007 m. gruodffio 7 d. sprendimas byloje C-94/99.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0094:EN:HTML> [ffi r ta 2008 09 30]

¹³ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 m. gruodffio 7 d. sprendimas byloje C-324/98.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0324:EN:HTML> [ffi r ta 2008 09 25]

iešimų teisinis reglamentavimas ir jo raida

iešimais pradėti reglamentuoti 1995 metais, Vyriausybei nutarimu patvirtinus biudžetinis staigoms taikyti laikinąjį pirkimų tvarką. 1996 m. buvo priimtas pirmasis Viešųjų pirkimų statymas. Šis statymas buvo parengtas pagal Jungtinių Tautų modelinį prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų statymą.

Lietuvos viešųjų pirkimų teisinis bazės analizė rodo, kad viešųjų pirkimų teisės aktams iki 2000 m. nestingai tiek tiesioginis, tiek netiesioginis užsienio tiekėjų diskriminacijos formos. Nuo 1995 m. viešuosiuose pirkimuose aiškiai tvirtinta „pirk savo šalies produktų“ politika, o vykdant pirkimus pirmenybę turėjo būti teikiama Lietuvos Respublikoje registruotiems gamintoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms¹⁴. Užsienyje pagamintas prekės buvo leidžiama sigyti tik tokiais atvejais, kai Lietuvoje registruotos tos pačios prekės negamino arba gamino nepakankamai, kai techniniai prekės rodikliai buvo gerokai blogesni, taip pat, kai lietuviškų prekės kaina buvo didesnė nei analogiškų užsienio prekių.

Stiprėjant šalyje integracijos Europos Bendrijai (toliau – Bendrija) procesams, prisiimtisipareigojimai vertinti keisti valstybės viešųjų pirkimų politiką, derinant teisinį reglamentavimą su Europos Sąjungos direktyvomis. 1999 m. priimtame Viešųjų pirkimų statyme atsakyta preferencijoms šalies tiekėjams, perkančiosios organizacijos nebeteko teisės riboti užsienio tiekėjų dalyvavimo viešųjų pirkimų procedurose. Iki 2002 m. buvo numatyta didinti dalimi suderinti Lietuvos teisės aktus, reglamentuojančius viešuosius pirkimus, su Europos Sąjungos direktyvomis ir palaikinti kilitis bendros rinkos formavimui. Lietuvos integracija Europos Bendrijoje buvo reikalinga viešųjų pirkimų sistemos pobūdžiui ir kryptim. Reikalavimai viešiesiems pirkimams suvienodinimas atvėrė Lietuvos rinkai Europos Sąjungos narių tiekėjams, sudarė galimybes Lietuvos monoms dalyvauti užsienio šalių rengiamuose viešuosiuose pirkimuose.

Viešųjų pirkimų procedurų koordinavimu Bendrijos lygiu siekiama ufkirsti keli kilitis laisvam prekių ir paslaugų judėjimui ir sisteigimo laisvei. Šiuo metu pagrindinis Bendrijos direktyvos viešųjų pirkimų srityje: 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešųjų pirkimų darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo ir 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo.

gyvendinant minėtas direktyvas Lietuvoje priimta 2005 m. gruodžio 22 d. Viešųjų pirkimų statymo redakcija, kurioje teisintos naujos pirkimo procedūros: dinaminis pirkimų sistema,

¹⁴ Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004, Nr. 59 (51), P. 110

reininis dialogas, taip pat teisinta centrinis perkaniosios, išsamiau ir tiksliau reglamentuotas tiek į kvalifikacijos, kvalifikacinius reikalavimus gali kelti perkanioji organizacija ir koki kvalifikaciją pagrindffian i dokument gali reikalauti, taip pat tvirtintas kvalifikuot tiek į s ra-sudarymas, suformuluotas kokybės ir aplinkosaugos reikalavimų taikymas ir kt.

Bendrijos viešųjų pirkimų direktyvų taikymas yra numatyt ribini viešųjų pirkimų sutarčių sum (prekių ir paslaugų priklausomai nuo perkaniosios organizacijos tipo – 459 222 Lt arba 711 177 Lt, darbu – 17 781 920 Lt). Viešųjų pirkimų statymas reglamentuoja direktyvinis vertės pirkimus, kuriems statyme nustatyti reikalavimai atitinka minėt viešųjų pirkimų direktyvų nuostatas ir jie negali būti keičiami. Supaprastintiems pirkimams ir išdalies B paslaugų pirkimams Viešųjų pirkimų direktyvos taisyklė nenumato. Jose nurodoma, kad tokie pirkimai atliekami pagal nacionalines taisykles, kurios neturi pažeisti bendrą Europos Bendrijos steigimo sutarties nediskriminavimo, skaidrumo, lygiateisiškumo, abipusio pripažinimo, proporcingumo principų ir kurios remtisi Teisingumo Teismo praktika.

Lietuvos viešųjų pirkimų teisinis reguliavimas iš esmės yra suderintas su Europos Bendrijos teise, tačiau nuolat tobulinamas ir kintantis, siekiant spręsti kylančias problemas ir didinti viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą. Kita vertus, dažnai Viešųjų pirkimų statymo kaita trukdo perkaniosios organizacijoms sukaupti pakankamai patirties, slygoja didesnė viešųjų pirkimų procedūrų pažeidimų rizika.

Viešųjų pirkimų statymo taikymo praktika parodo, kad atskirais atvejais supaprastintiems pirkimams taikomi reikalavimai (detalus pirkimo procedūrų reglamentavimas, pirkimo dokumentų, tarp jų techninės specifikacijos rengimas, kvalifikacijos tikrinimas ir kt.) yra pernelyg sudėtingi ir sudaro per didelę administracinę našę tiek tiekėjams, tiek perkaniosioms organizacijoms. Europos Sąjungos finansinės paramos lėšas administruojančių subjektų nuomone, tokia praktika itin apsunkina ir daro neigiamą poveikį susavinant Europos Sąjungos finansinę paramą¹⁵.

Siekiant operatyvesnio supaprastinti viešųjų pirkimų atlikimo, viešųjų pirkimų procedūrų lankstumo, atsivertiant perkančiąją organizacijai atliekamų pirkimų specifikacijai, taip pat gyvendinant Europos Bendrijos Komisijos keliamus tikslus dėl viešųjų pirkimų administracinės naštos mažinimo, 2008 m. liepos 3 d. buvo priimtas Viešųjų pirkimų statymo pakeitimo statymas, kuriame klasikinio sektoriaus (centrinio valstybinio administravimo sistemos, savivaldybių, apskrities viršūnės administracijų ir kitų) perkaniosioms organizacijoms leista vykdyti supaprastintus pirkimus, kai prekės ar paslaugų pirkimo vertė yra mažesnė kaip 100 tūkst. Lt, o darbu – mažesnė kaip 500 tūkst. Lt be pridėtinės vertės mokesčio, pagal pažeistą tvirtintą pirkimų

¹⁵ Viešųjų pirkimų statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsniai, IV skyriaus, 2 priedo ir priedo pakeitimo ir papildymo statymo projekto (XP-2972) aiškinamasis raštas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317339 [fifurta 2008 10 20]

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

pasitvirtint tvark (i-skyrus prast komercin praktik)
plikti tik komunalinio sektoriaus (vandentvarkos, energetikos,
os) perkan iosios organizacijos.

Be to, sigaliojus Vie- j pirkim statymo pakeitimo statymo naujov ms, atsisakyta reikalavimo gauti Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs (toliau ó Vie- j pirkim tarnyba) sutikim norint nutraukti supaprastinto pirkimo proced ras, atsisakyta skelbim apie pirkimus paskelbimo šValstybs flini ō priede šInformaciniai prane-imaiō (skelbiant tik Centrin je vie- j pirkim informacin je sistemoje), patikslintos pirkimo sutarties keitimo, aritmetini klaid taisymo ir kt. nuostatos. Kai kurios Vie- j pirkim statymo pakeitimo statymu tvirtintos naujov s ir j reik-m pla iau bus aptarta toliau -iame darbe analizuojant vie- j pirkim teisinio reglamentavimo ir efektyvumo problemas.

PERKANČIAJA ORGANIZACIJA TEISINIO MO IR ĮGYVENDINIMO PRAKTIKOJE PROBLEMATIKA

Vie– j pirkim statyme pateikta vie– j pirkim s voka suponuoja i–vad , kad vie–aisiais pirkimais pripaffintini tik tokie pirkimai, kuriuos atlieka perkan iosios organizacijos. 2002 m. Vie– j pirkim statyme i–pl tus perkan iosios organizacijos apibr flimo s vok , dalis organizacij tur jo nuspr sti d l savo, kaip perkan iosios organizacijos, statuso. Susiklos ius tam tikroms aplinkyb ms (pvz. gavus finansavim i– valstyb s biudfeto, pakitus veiklos kryp iai ir pob dffiui) organizacijoms tenka nuolat spr sti d l privalomumo vadovautis Vie– j pirkim statyme tvirtintomis proced romis ir kitais reikalavimais. Be to, organizacijos dafnai stengiasi i–vengti pareigos tapti perkan i ja organizacija¹⁶.

Vie–uosius pirkimus reglamentuojan ios direktyvos i–skiria s vokas šperkan ioji organizacija, šperkantysis subjektas, bei švie–osios teis s reglamentuojama staiga, ta iau Vie– j pirkim statyme vartojama viena perkan iosios organizacijos s voka. Kita vertus, pagal Vie– j pirkim statym galima i–skirti keturias perkan i j organizacij grupes¹⁷:

1. Valstyb s ir savivaldybi valdymo institucijos;
2. Vie–ieji ir privat s juridiniai asmenys;
3. Juridiniai asmenys, vykdanys veikl transporto, energetikos ir vandentvarkos srityse;
4. Auk– iau vardint organizacij asociacijos.

I–min t j grupi b tent d l vie– j ir priva i j juridini asmen grup s kyla daugiausia abejoni priskiriant pastar sias perkan iosioms organizacijoms.

Vie– j pirkim statyme nustatyta, kad perkan iosioms organizacijoms priklauso tie vie–ieji ir privat s juridiniai asmenys, kurie tenkina dvi s lygas: pirma, j veikla ar veiklos dalis yra skirta vie–iesiems interesams, kurie yra nekomercinio ir nepramoninio pob dffio, tenkinti, antra, tenkinama bent viena i– i s lyg : asmuo yra kontroliuojamas arba finansuojamas kit perkan i j organizacij arba jo valdymo organuose daugiau kaip pus nari skiriama kit perkan i j organizacij .

¹⁶ Kostkevi ius G. Pareigos b ti perkan i ja organizacija teisinis reglamentavimas vie– j pirkim teis je // Justitia ó Vilnius: leidykla UAB šJustitia, 2005, Nr. 3 (57), P. 30

¹⁷ Jurgelevi ien S. Perkan iosios organizacijos statusas // Vie–ieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s informacinis biuletenis. 2005 m. liepa Nr. 3 (16) <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [fi r ta 2008 10 30]

Viešieji interesai gali būti suprantami kaip visuomenės poreikis turėti ir atitinkama valstybės pareiga sukurti ir palaikyti normalaus socialinio suderinamumo sąlygas. Visuomenė siekia turėti tinkamas darbo sąlygas, socialinį rėpymą, medicininį aptarnavimą, galimybę dalyvauti valstybės politikoje ir panašiai. Siekdama užtikrinti visuomenės gerovę valstybė teikia viešias paslaugas, administruoja ir kitaip užtikrina šias paslaugas teikimą.¹⁸

Iš Teisingumo Teismo praktikos galima suformuluoti šiuos kriterijus, reikalingus sprendžiant apie viešųjų interesų ir nekomercinio pobūdį¹⁹:

- Éar jokiais kitais būdais šie poreikiai negali būti rinkos patenkinti;
- Éar valstybė paprastai pati pasirenka tenkinti tokius poreikius;
- Éar subjektas veikia konkurencinėje aplinkoje su privačiomis monomis;
- Éar subjektas yra pelno siekiantis, ar ne;
- Éar subjektas savo veikloje vadovaujasi produktyvumo ir kainų efektyvumo kriterijais;
- Éar subjektas prisiima ekonominį riziką dėl savo veiklos, ar galimi nuostoliai padengiami valstybės;
- Éar gali subjekto pirkimų sprendimai būti pagrįsti ne ekonominiais sumetimais.

Teisingumo Teismas yra paflmįs, kad perkančiosios organizacijos statusą reikėtų aiškinti vadovaujantis funkcinio metodo²⁰. Pagal šį metodą privatų subjektą priskiriant viešosios teisės reglamentuojamai staigai svarbiausia būtų patikrinti, ar šis privatusis subjektas yra sukurtas su tikslu tenkinti ne komercinio ir ne pramoninio pobūdžio interesus, ar yra glaudffiai susijęs su valstybe ar jos institucijomis. Pagal funkcinio metodo svarbų, kokiu teisiniu pagrindu subjektas yra sukurtas, ar formaliai jis eina valstybės valdymo aparato sudėtį.

Teisingumo Teismas 2002 m. gruodffio 12 d. sprendime *Universale-Bau AG ir kt., C-470/99*²¹ išaiškino, kad viešųjų interesų tenkinimas neturėtų būti išimtinai susiejamas su subjekto steigimu ir traukimu išra– subjektą, valdomą vadovaujantis viešąja teise. Subjektas, kurį steigiant jam nebuvo numatytos viešųjų interesų tenkinimo funkcijos, tačiau atsakomybę dėl jų

¹⁸ Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas // Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2005 m. liepa Nr. 3 (16)
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėti 2008 10 30]

¹⁹ Meiflenis A. Viešieji pirkimai ir Europos Teisingumo teismas // Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2004 liepa Nr. 3 (12).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx3x12.pdf> [žiūrėti 2008 09 15]

²⁰ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1998 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje C-360/96.
http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=61996J0360&lg=en [žiūrėti 2008 10 15]

²¹ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. gruodffio 12 d. sprendimas byloje *C-470/99*.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&numdoc=61999J0470&model=guchett&lg=en [žiūrėti 2008 10 15]

, atitiks viešosios teisės reglamentuojamo subjekto statusą. Tenkinimui reikėtų nustatyti ne formaliai, o objektyviai, todėl nėra reikalinga, kad šio subjekto veiklai nebūvo padaryti atitinkami statusai, ar kitais būdais. Be to, subjekto statusas, kaip subjekto, valdomo vadovaujantis privataus teise, nepanaikina galimybių šio organizacijai traktuoti kaip perkančią organizaciją.

Pasitelkiant perkančiosios organizacijos, sukurtos tenkinti viešuosius interesus, neturintys komercinio ir pramoninio pobūdžio, sampratą, reikėtų paanalizuoti Teisingumo Teismo išvystytą šinfekcijos teoriją²². Teorija grindžiama tuo, kad subjektui, sukurtam specialiai viešojo intereso tenkinimui, nėra draudžiama užsiimti kita veikla, dėl kurios pobūdžio ir masto jis anaipol nepraranda perkančiosios organizacijos statuso. Tad jei viena iš subjekto veiklos rėšis patenka viešajam pirkimui direktyvų taikymo srityje, visos kitos jo veiklos rėšys taip pat priskiriamos šiai direktyvų taikymo sričiai, neatsižvelgiant tai, ar jos yra industrinio, komercinio pobūdžio. Pavyzdžiui, kad viešojo intereso tenkinimui skiriama tik labai maža subjekto veiklos dalis, traktuojamas kaip nereikšmingas, jei subjektas tenkina visuomenės poreikius, kuriuos jis yra specialiai pareigotas tenkinti. Taigi, pagal šią teoriją, subjektai, kurių nors mažą veiklos dalį sudaro viešojo intereso tenkinimo pavyzdžius atitinkanti veikla, o atitinkamai didžioji dalis ekonominės veiklos yra gryniai komercinio pobūdžio, vis tiek priskiriami perkančiosioms organizacijoms. Teisingumo Teismas pasisakė, kad tokių subjektų nepriskyrimas perkančiosioms organizacijoms vien dėl to, kad jų dominuojanti veiklos dalis yra komercinio pobūdžio prieštarauja teisinio tikrumo, teisinio saugumo ir skaidrumo principams.

Be to, byloje *Ing. Aigner, C-393/06* generalinis advokatas išreiškė abejonų dėl galimumo efektyviai atskirti vieno subjekto veiklą, vykdomą tenkinant visuomeninės svarbos poreikius, ir veiklą, vykdomą konkurencijos sąlygomis. Tą abejoną buvo pagrįsta argumentais, kad subjektas yra vienas juridinis asmuo, kurio turtas ir nuosavybė yra bendri, kurio vadovavimo bei valdymo sprendimai priimami kartu, bendrai sprendžiamos ir veiklos praktinės problemos²³.

Pavyzdžiui, kad šinfekcijos teorija nebūta taikoma vandens, energetikos, pašto, transporto srityse, kai subjektas, neturintis perkančią organizaciją statuso, veikla yra reglamentuojama sektoriškos viešajam pirkimui direktyvos.

Iš Teisingumo Teismo praktikos darytina išvada, kad tenkinant viešuosius interesus, kurie yra komercinio ar pramoninio pobūdžio, subjektas neįgyja perkančiosios organizacijos statuso. Bylose *Agora ir Excelsior C-233/99 ir 260/99* Teismas konstatavo, kad nors parodyta, konferencij

²² Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2008 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje C-393/06.

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?where=&lang=lt&num=79919589C19060393&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 31]

²³ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2008 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje C-393/06.

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?where=&lang=lt&num=79919589C19060393&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 31]

interesas, ta iau jis netenkina nekomercinio ir nepramoninio veikla ufsiimantis subjektas, nors ir ne pelno siekiantis, ta iau stabilumo principus veikia konkurencin je aplinkoje ir negali b ti pripaffintas perkan i ja organizacija.

2. 2. Finansavimo kriterijus ir jo įgyvendinimo problemos

Finansavimo kriterijus, yra dar viena i– Vie– j pirkim statyme nustatyt s lyg , kuriai esant organizacija tampa perkan i ja. Tys kriterijus suponuoja neai–kumus ir problemas, siekiant i–ai–kinti, ar subjekto gaunamas finansavimas laikytinas finansavimu Vie– j pirkim statymo prasme, taip pat nustatant finansavimo skai iavimo b d ir laikotarp , kuriam organizacija tampa perkan i ja.²⁴

Vie– j pirkim statymo 4 str. 2 d. tvirtinta, kad vie–asis ar privatusis juridinis asmuo bus pripaffintas perkan i ja organizacija, jei jo veikla yra daugiau kaip 50 proc. finansuojama i– valstyb s ar savivaldybi biudflet , arba kit valstyb s ar savivaldyb s fond l – , arba kit vie– j ir priva i j juridini asmen , kurie atitinka perkan iosios organizacijos status .

Teisingumo Teismas yra pripaffin s, kad net ir tais atvejais, kai subjektas n ra tiesioginis valstyb s finansavimo adresatas, bet netiesiogiai naudojasi tokiomis l –omis, bus traktuojama, kad subjektas finansuojamas valstyb s.²⁵ Pavyzdffiui, *Kembridžo universiteto*²⁶ byloje Teisingumo Teismas universitetui skirtas subsidijas tyrimo darbams, student stipendijas pripaffino valstybiniu universiteto finansavimu.

Teisingumo Teismas taip pat yra i–ai–kin s, kad tiesiogiai i– gyventoj surenkamos rinkliavos subjektui i–laikyti gali b ti traktuojamos kaip valstyb s finansavimas. Byloje C-337/06²⁷ Vokietijos transliuotoj kurta asociacija, neturinti teisinio subjekti–kumo ir procesinio veiksnumo ir veikusi region transliuotoj vardu ir s skaita rinko ir apskait rinkliavas i– gyventoj , t.y. atliko vie–osios valdflios veiksmus. Rinkliava ir jos dydis buvo sunorminti, o ne nustatyti sutartimi tarp gyventoj ir transliuotoj . Be to, rinkliavos mok jimas nebuvo kaip atlygis ufl real naudojim si staig teikiamomis paslaugomis, nes pareiga sumok ti rinkliav buvo kildinama i–fakto, kad asmuo turi radijo ar televizijos imtuv , nepriklausomai nuo to, ar jis naudojasi transliuotoj paslaugomis.

²⁴ Jurgelevi ien S. Perkan iosios organizacijos statusas // Vie–ieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletenis. 2005 m. liepa Nr. 3 (16) <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [ffi r ta 2008 10 31]

²⁵ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 spalio 3 d. sprendimas byloje C-380/98. <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=79998996C19980380&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [ffi r ta 2008 10 31]

²⁶ Ten pat.

²⁷ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2007 m. gruodffio 13 d. Sprendimas byloje C-337/06. [http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=LT&Submit=Rechercher\\$dorequire=alldocs&numaff=C-337/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100](http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=LT&Submit=Rechercher$dorequire=alldocs&numaff=C-337/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100) [ffi r ta 2008 10 31]

tas aplinkybes ir faktus, Teismas konstatavo, kad nagrin jamas viešųjų įstaigų išlaidų atlyginimas. Tai, kad finansin s l –os atkeliauja ne iš valstybės l –os biudžeto, o iš kit ų šaltinių, nepažeidžia viešųjų įstaigų patiesi ų teis ų. Tai, kad viešųjų įstaigų patiesi ų teis ų pažeidimas, nepaneigia tokio finansavimo prigimties ir pob ūdžio.

Finansavimo klausimo aktualumas itin i –ryšk ų organizacijoms prad jus gauti ES strukt ūrin ų fond ų bei kitokios ES paramos l –as. Vieš ų l –os traktuotinos Vie – j pirkim ų statyme nustatyta finansavimo ų ų valstyb ų ir savivaldybi ų biudžet ų ar kit ų valstyb ų ir savivaldybi ų fond ų.²⁸

Vie – j pirkim ų statyme n ra tvirtintas finansavimo laikotarpis, tod l kyla problemos d l finansavimo atskaitos ta –ko nustatymo, kuris svarbus atitinkamo subjekto priskyrimui perkan iajai organizacijai. Kai subjektas yra finansuojamas tiek i – valstyb ų l – , tiek i – kit ų finansavimo –altini ų (ar gauna l –as i – savo vykdomos komercin ų veiklos), atliekamas i – finansini ų l – proporcij ų pasiskirstymo skai iavimas, siekiant i –siai –kinti, ar valstyb ų finansavimas siekia 50 proc. vis ų gaunam ų l – sumos. Ta iau problemos i –kyla tada, kai valstyb ų finansavimas tokiam subjektui yra nereguliarus, arba finansuojama met ų viduryje, kai jau buvo nustatyta, kad subjektas neturi perkan iosios organizacijos statuso, arba vairiais metais valstyb ų finansavimas yra skirtingos apimties.

Teisingumo Teismas *Kembridžo universiteto* byloje pafl ymo, kad nustatant finansavimo atskaitos ta –k bei perkan iosios organizacijos status ų reik t laikytis tam tikro –ios proced ųros numatomumo lygio. Labiausiai tinkamas periodas finansavimui apskai iuoti yra tie biudžetiniai metai, kuriais prad edami pirkimai.²⁹ Teismas taip pat atkreip d mes , kad perkan ioji organizacija savo status ų i –laiko visus dvylika m nes ų nuo biudžetini ų met ų prad ųios. Be to, organizacija negali b ti perkan i ja organizacija tik ųškai kurioms veikloms ų, tad gijus perkan iosios organizacijos status ų visus pirkimus privalo vykdyti pagal Vie – j pirkim ų statymo bei kit ų vie –uosius pirkimus reglamentuojan ų teis ų akt ų nuostatas.

Pasak Teisingumo Teismo, vadovaujantis teisinio tikrumo ir numatomumo principais, perkan iosios organizacijos statuso nustatymas turi b ti vykdomas kasmet ir i – anksto pagal biudžetini ų met ų prad ųios duomenis, planuojam ų finansavim ų, net jei jis tik preliminarus.³⁰ Atsifvelgiant tai, gali susiklostyti situacija, jog skirtingais biudžetiniais metais tas pats subjektas gis skirting ų status ų vie – j pirkimo proced ųr privalomumo prasme. Teisingumo Teismas toje

²⁸ Jurgelevi en S. Perkan iosios organizacijos statusas // Vie –ieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Vie – j pirkim ų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb ųs informacinis biuletenis. 2005 m. liepa Nr. 3 (16) <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [fi r ta 2008 10 31]

²⁹ Europos Bendrij ų Teisingumo Teismo 2000 spalio 3 d. sprendimas C-380/98. <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=79998996C19980380&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 29]

³⁰ Ten pat.

Kad tapus perkan į ją organizacija viešųjų pirkimų procedūros metais pradėti tiems pirkimams ir net pasikeitus perkan įsios kurie buvo pradėti pagal viešųjų pirkimų procedūras, turėtų būti ir pabaigti laikantis viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų.

Viešųjų pirkimų tarnyba paŃymi, kad subjektų finansavimo klausimus konkreiu atveju kartais tenka spręsti atskirai, detaliam vertinimui. Kaip pavyzdį galima būtų pateikti sveikatos prieŃilros staigų finansavimą – Privalomojo sveikatos draudimo fondo. Pagal Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijos ir Valstybinės ligoniškos įstaigos, Lietuvos Respublikos Sveikatos draudimo statymas numato asmens sveikatos prieŃilros paslaugų – Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudŃeto kompensavimą, tačiau šis kompensavimas negali būti suprantamas kaip paslaugų teikimo finansavimas (kaip numatyta Viešųjų pirkimų statyme). Kita vertus negalima vienareikšmiškai teigti, kad visos privačios sveikatos prieŃilros staigos nėra perkan įsios organizacijos, nes reikia vertinti ir jų kitokio finansavimo galimybes (pavyzdžiui – valstybės investicini program), taip pat vertinti, ar šios staigos netenkina kitą Viešųjų pirkimų statyme numatytą sąlygą tapti perkan į ją organizacija³¹.

³¹ Jurgelevičienė S. Perkan įsios organizacijos statusas // Viešieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2005 m. liepa Nr. 3 (16) <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx5x3.pdf> [žiūrėta 2008 10 31]

PIRKIMŲ SUTARČIŲ YPATUMAI

Vidaus sutarčių sudarymas

Dar viena problema, kylanti gyvendinant viešąjį pirkimų institutą, yra sutarčių, privalomai sudaromų pagal viešojo pirkimo procedūrą atskyrimas nuo sutarčių, kurioms ši procedūra netaikoma. Net jeigu konkreči institucija ir turi pareigą tapti perkančia organizacija viešąjį pirkimą atfvilgiu, ne kiekvienas jos pirkimas yra viešąjį pirkimų teisinio reglamentavimo objektas.

Europos Sąjungos Direktyvoje 2004/18/EB³² tiesiogiai nustatoma, kokie pirkimai nėra Direktyvos reguliavimo sritis. Tai apima sutartis, kurios deklaruojamos kaip susijusios su valstybės paslaptimi, sudaromos laikantis tarptautinių susitarimų, taip pat kai kurios konkrečiai vardintos paslaugų pirkimo sutartys, paslaugų sutartys, suteikiamos pagal išimtinės teises, paslaugų koncesijos sutartys ir vidaus sandoriai.

Vidaus sutarčių sudarymas yra išimtis iš bendrojo viešąjį pirkimų procedūrą reglamentavimo. Direktyvos 2004/18/EB 18 straipsnis skelbia, kad direktyva netaikoma viešosioms paslaugų sutartims, sudarytoms vienos perkančiosios organizacijos su kita perkančia organizacija, ar perkančiąją organizaciją asociacija, remiantis išimtinė teise, joms priklausančia pagal paskelbtą statymą ar kitais teisės aktais.

Viešąjį pirkimų statymo 10 straipsnis taip pat tvirtina atvejus, kada Viešąjį pirkimų statymo reikalavimai netaikomi, tačiau pabrėžtina, kad Lietuvoje vidaus pirkimai nėra reglamentuoti statyminiu lygiu. Lietuvoje atliktos perkančiąją organizaciją apklausos³³ duomenimis, pagrindinis prielastys dėl kurių, apklaustijų nuomone, reikėtų teisinti vidaus pirkimus būtų geresnis pavaldžių institucijų funkcijų atlikimas ir tikėtinas perkančiąją organizaciją veiklos efektyvumo padidėjimas. Pagrindinis prielastys, dėl kurių tokių pirkimų teisinti nereikėtų galimas konkurencijos ribojimas ir perkančiąją organizaciją veiklos skaidrumo sumažėjimas. Bendrai dėl vidaus pirkimų teisinimo pasisakė 43,5 proc. respondentų, o prieš tokį pirkimų teisinimą – 48,09 proc., taigi nuomonių pasiskirstymas nedideliu skirtumu.

Vidaus sandorius (angl. šalin house sandoriai) galima aiškinti siauruoju ir plačiuoju požiūriu³⁴. Vidaus sandoriai siauruoju požiūriu yra veiksmai, kai viešosios teisės reglamentuojama staiga sudaro pirkimo sutartį su savo padaliniu, neturintiu savarankiško teisinio statuso. Taigi, susiformavus tokiems santykiams susiduriama tik su administracinėmis procedūromis. Plačiuoju

³² 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. <http://www.simap.europa.eu/docs/simap/nomenclature/32004L18LT.pdf> [fili rta 2008 06 01]

³³ Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešąjį pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija: Studija / Ufšakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [fili rta 2008 10 09]

³⁴ Kostkevičius G. Pareigos būti perkančia organizacija teisinis reglamentavimas viešąjį pirkimų teisėje // Justitia ū Vilnius: leidykla UAB šJustitia, 2005, Nr. 3 (57), P. 31

betgi priskiriami tokie atvejai, kai perkanioji organizacija sudaro bendrovimis, turinomis savarankiškai teisin statusu. Tokiu atveju ar toki santyki pagrindu sudaromoms sutartims taikytinos viešųjų pirkimų procedūros.

Vidaus sutarčių sudarymo ištinti taikymu savo doktrinoje yra pagrindinis ir Teisingumo Teismas. Pasak Teismo, viešųjų ištinties aiškinimas turi būti griežtas, o rodinėjimo pareiga turi tekti asmeniui, siekiančiam ištinti pasinaudoti. Teisingumo Teismas *Teckal, C-107/98*³⁵ byloje suformavo du kumuliacinius kriterijus, kuriuos turi atitikti sandorio šalys, kad jų sudarytas sandoris būtų pripažintas ištintiniu vidaus sandoriu.

Pirma, perkanioji organizacija turi kontroliuoti kitą sandorio šalį, panašiai kaip savo pačios tarnybas. Antra, kita sandorio šalis didžiąją savo veiklos dalį turi vykdyti kartu su perkanioja organizacija ar perkaniosiomis organizacijomis, kuri(-ios) ją valdo. Pastaruoju reikalavimu siekiama užtikrinti viešųjų pirkimų procedūrų taikymą tais atvejais, kai vieno ar keleto perkanioji organizaciją kontroliuojama monveikia rinkoje ir todėl gali pradėti konkuruoti su kitomis monimis.³⁶

Analizuojant aukščiau vardintus *Teckal* kriterijus ir detalizuojant pirmąjį iš jų, reikėtų atkreipti dėmesį faktus, kuriems esant pripažįstama, kad perkanioji organizacija kontroliuoja (arba nekontroliuoja) kitą sandorio šalį, kaip savo pačios tarnybas. Siekiant konkrečiau atveju nustatyti, ar yra kontrolė, panašiai savo pačios tarnybų kontrolė, reikėtų vadovautis Teisingumo Teismo *Stadt Halle* byloje pateiktais aiškinimais. Teismas, aiškindamas kontrolės škaip savo tarnybų sampratą, pasisako, kad kontrolė pasireiškia per valdžios institucijos siekdaryti tak organizacijos (tiek jo) priimamiems sprendimams. Daroma taktai turi būti lemiamas ir nukreiptas strateginius tikslus ir sprendimus, perkaniosios organizacijos tikslai, susiję su viešųjų interesų tenkinimu, turi būti pripažįstami tiek jo organizacijoje.

Teisingumo Teismas akcentavo, kad privataus trečiojo asmens dalyvavimas tiek jo organizacijoje (nors privatusis asmuo neturi veto teisės ir turi tik mažumą organizacijos kapitale) neleidžia perkaniojai organizacijai vykdyti kontrolės, panašios savo pačios tarnybų kontrolės. Tiesioginė pozicija grindžiama argumentu, kad privataus trečiojo asmens buvimas visada reikalauja bent minimalaus atsivėlgimo jo ekonominius interesus, nes tik tada tretysis privatusis asmuo bus suinteresuotas perduoti institucijai savo finansinius ištekius ar savo *know-how*. Atsivėlgimas privataus trečiojo asmens interesus gali sukliudyti institucijai visiškai gyventi savo viešuosius

³⁵ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1999 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje C-107/98. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismo-sprendimai/dokum-kiti/tiesiogines%20sutartys%20c-107_98.htm [fi r ta 2008 10 10]

³⁶ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2006 m. gegužės 11 d. sprendimas byloje C-340/04. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismo-sprendimai/dokum-kiti/tiesiogines%20sutartys%20c-340_04.htm [fi r ta 2008 09 26]

mon s akcij paketo valdymas, bals dauguma priimant sprendimus, tistov skyrimas n ra pakankami argumentai, kad b t galima savo tarnyb , buvim . Ta iau tuo atveju, kai perkan ioji organizacija yra vienintel antrin s mon s dalinink , –i moni interesai bus laikomi tapaiais, net jei dukterin s mon s statusas ó akcin ar ribotos atsakomyb s bendrov ³⁷.

Be to, vie-ojo pirkimo sutarties sudarymas nepaskelbus konkurso su mone, kurios kapital sudaro tiek valstybinis, tiek privatus kapitalas, paffeist atvir ir nei-kraipyt konkurencij bei vienodo poffi rio suinteresuotus asmenis princip , nes privati mon atsidurt palankesn je pad tyje nei jos konkurentai³⁸. Taigi, –ie teism praktikos i-ai-kinimai rodo, kad kontrol s, pana-ios savo tarnyb kontrol kriterijui taikomas grieftesnis standartas nei prastai konkurencijos teis je.

D l antrojo *Teckal* kriterijaus, paffym tina, kad norint sandor prilyginti vidaus sandoriui reikia, kad vie-osios institucijos antrin mon savo veikl i- esm s vykdyt vie-osios institucijos poreikiams tenkinti. Teisingumo Teismas yra pasisak s, kad esmine ir pagrindine veikla laikoma veikla, kai institucija bent 80 procent savo veiklos vykdo institucijos, kuriai ji priklauso atffvilgiu.³⁹ Jei mon valdo kelios institucijos, tai vykdomos veiklos dalis nustatoma vis –i institucij atffvilgiu. Procentinis veiklos pagrindimas nustatomas pagal paskutini j trej met apyvert , ta iau manytina, kad reikia atsiffvelgti ne tik apyvertos kriterij , bet ir kitas faktines aplinkybes⁴⁰.

Pabr ftina, kad Teisingumo Teismas, tirdamas mon s atitikim antrajam *Teckal* kriterijui, dafniausiai nagrin davo mon s status, ta iau pla ios j formuluot s, apiman ios ne vien tik esam , bet ir galim mon s veikl labai komplikuoja konstatavim , kad didffi j savo veiklos dal mon vykdo kartu su perkan i ja organizacija(-omis), kuri(-ios) j valdo. Tod l konstatuota, kad racionaliausia vertinti mon s vykdom faktin veikl , kuri parodo, ar mon veikia rinkoje, ar mon s veikla yra taip glaudffiai susijusi su valstyb s institucija, kad tarp mon s ir institucijos sudaryti sandoriai gali b ti prilyginti vidaus sandoriams.

Apibendrinant reikt akcentuoti, kad vertinant, ar mon s veikla vykdoma perkan iosios organizacijos, kuri yra jos dalinink , naudai reikt vadovautis tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu aspektais. Kiekybin aspekt atitikt veiklos apyvertos dalis, o kokybiniu aspektu reikt vertinti, kaip

³⁷ Kostkevi ius G. Pareigos b ti perkan i ja organizacija teisinis reglamentavimas vie- j pirkim teis je // Justitia ó Vilnius: leidykla UAB šJustitiaó, 2005, Nr. 3 (57), P. 35

³⁸ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2005 m. sausio 11 d. sprendimas byloje C-26/03.

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=62003J0026&lg=lt [ffi r ta 2008 09 26]

³⁹ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2006 m. gegufl s 11 d. sprendimas byloje C-340/04.

http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismo-sprendimai/dokum-kiti/tiesiogines%20sutartys%20c-340_04.htm [ffi r ta 2008 09 26]

⁴⁰ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie- j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 10 23]

organizacija vykdo savo veiklą, ar siūlo rinkoje tam tikras prekes ir paslaugas. Perkanioji organizacija subjektams⁴¹.
Perkanioji organizacija subjektais⁴¹.
byloje suformuoti kriterijai taikytini ir kitokiems atvejams, kuriems taikoma viešųjų pirkimų direktyvos nereglamentuoja, pavyzdžiui, koncesijos atvejams. Tačiau Lietuvoje neesant vidini sandori statybinio tvirtinimo, tiek Lietuvos Respublikos teismuose, tiek pačiuose viešuosiuose pirkimuose, perkanioji organizacija praktikoje vengiama vadovautis Teisingumo Teismo jurisprudencijoje išplėtotą vidinių sandorių doktriną.⁴²

3. 2. Viešojo pirkimo-pardavimo sutarties keitimo ypatumai

Viešojo pirkimo teisinis reglamentavimas yra susijęs su viešojo intereso apsauga, racionaliu piniginių išlaidų panaudojimu, kur gali būti kurti viešojo pirkimo procedūrą laikymasis, vadovaujantis Viešojo pirkimo statyme tvirtintu lygiateisiškumo, nediskriminavimo, proporcingumo, abipusio pripažinimo ir skaidrumo principais. Tiesioginis tikslas gyvenimas būtų sudėtingas, jei būtų laisvos keisti viešojo pirkimo sutartis sąlygas pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) bendrąsias sutarčių nuostatas. Viešojo pirkimo sutarčių turinio keitimas sudaryt galimybes tiek joms siūlyti mažesnes kainas, siekiant laimėti konkursą ir vėliau pasinaudojus sutarties keitimo institutu kainas didinti.

Analizuojant galimybes keisti viešojo pirkimo-pardavimo sutartį, pabrėžtina, kad CK 6.382 straipsnis tvirtina, kad viešojo pirkimo-pardavimo sutartims CK normos taikomos tiek, kiek kiti statymai nenustato ko kito. Viešojo pirkimo statyme⁴³ buvo tvirtinta, kad perkanioji organizacija privalo pirkimo dokumentuose numatyti, kad pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos. Todėl svarbu aptarti *rebus sic stantibus* (esminiai aplinkybių pasikeitimo) doktrinos taikymą viešojo pirkimo sutartims bei Lietuvos teismų ir Teisingumo Teismo pozicijas viešojo pirkimo sutarties keitimo klausimais.

Sutarčių privalomumo principas (*pacta sunt servanda*) lemia, kad sudaryta sutartis paprastai negali būti keičiama vienos šalies iniciatyva. Tačiau vykdamas sutartis, ypač jei joms būdingas ilgalaikiškumas, gali atsirasti tam tikros aplinkybės, darančios tokias sąlygas, kurioms prisiimtisipareigojimų vykdymui. CK 6.204 str. numato, kad jeigu sutarties pusiausyraudė vienai iš šalių padidinti vykdymo išlaidas ar gaunamos naudos sumažėjimo esmingai pasikeičia, tai sunkesnė padėtis patekusi šalis, jei ji atitinka papildomas keturias sąlygas, turi teisę reikalauti kitos sutarties šalies pakeisti sutartį, o šalis nesutikus pareikalauti sutarties pakeitimo ar nutraukimo teisme.

⁴¹ Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešojo pirkimo sistemos tobulinimo ir plėtros strategija: Studija / Ufšakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [žiūrėta 2008 10 23]

⁴² Ten pat.

⁴³ Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo statymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102

ymas konstatuojamas, kai tenkinami visi –ie keturi kriterijai,

- 1) nukent jusiajai –aliai tampa flinomoms po sutarties sudarymo;
- 2) sutarties sudarymo metu nukent jusioji –alis aplinkybi – negal jo protingai numatyti;
- 3) nukent jusioji –alis negali –i aplinkybi kontroliuoti;
- 4) nukent jusioji –alis nebuvo prisi musis aplinkybi atsiradimo rizikos.

Kaip jau min ta anks iau, Vie– j pirkim statyme tvirtinta, kad perkan ioji organizacija privalo pirkimo dokumentuose tvirtinti nuostat d l pirkimo sutarties s lyg nekei iamumo sutarties galiojimo laikotarpiu. Tuo reikalavimu paneigiama perkan iosios organizacijos diskrecija spr sti d l vie–ojo pirkimo sutarties pakeitimo, nepaisant, kokiais pagrindais tiek jas remt si (skaitant ir numatytais CK 6.204 str.).

Teism praktika Lietuvoje yra linkusi pritarti pozicijai, kad vie–ojo pirkimo sutar i po j sudarymo keisti negalima. Lietuvos Auk– iausiasis Teismas pasisak , kad argumentai apie rinkos ir kain poky ius bei –ali reakcij numatomus pasikeitimus realiame gyvenime nesuteikia teisinio pagrindo Vie– j pirkim statyme tvirtintos nuostatos d l sutarties keitimo ai–kinti ir taikyti kitaip. Sutarties laisv s principas –alims turi b ti taikomas tiek, kiek jo neapribojo Vie– j pirkim statymo nuostatos ir paskelbto konkurso dokumentai.⁴⁴

Nors teisinis reguliavimas lemia, kad perkan ioji organizacija negali spr sti sutarties pakeitimo klausimo, ta iau n ra paneigiama teismo diskrecija priimti sprendim d l vie–ojo pirkimo sutar i pakeitimo CK tvirtintos *rebus sic stantibus* doktrinos pagrindu. Taigi vertinant gana grieft ir vienod teism praktik ai–kinant vie–ojo pirkim sutarties s lyg keitimo negalimum , reik t atsifvelgti ir aplinkybes, kuri kontekste priimami sprendimai ir pateikiamas ai–kinimas. Paflym tina, kad teism praktikoje nebuvo sprendfiama d l CK 6.204 str. taikymo, t. y. siekio pakeisti vie– j pirkim sutartis vadovaujantis visomis min tame straipsnyje suformuluotomis s lygomis.⁴⁵ Taigi teori–kai doktrinos *rebus sic stantibus* pritaikymo kei iant vie– j pirkim sutar i s lygas at mesti negalima, nes n ra ai–ku, kok sprendim priimt teismas, jei susiklos iusi situacija i–ties atitikt visas doktrinos keliamas s lygas. Be to, jokia teis s norma tiesiogiai neapriboja teismo galimyb s pritarti vie–ojo pirkimo sutarties s lyg pakeitimui.

Teisingumo Teismo nuomone, tais atvejais, kai perkan ioji organizacija po laim jusio pasi lymo nustatymo pageidauja galimyb s pakeisti atitinkamas sutarties nuostatas d l susiklos iusi ypating aplinkybi , yra reikalaujama perkan iajai organizacijai toki galimyb numatyti vie–ojo pirkimo dokumentuose, taip pat virtinti pagrindus, kuriais remiantis b t

⁴⁴ Lietuvos Auk– iausiojo Teismo 2007 m. lapkri io 5 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-458/2007. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=32139 [fili r ta 2008 09 10]

⁴⁵ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [fili r ta 2008 10 23]

pildffius –ia s lyg visi tiek jai, suinteresuoti dalyvauti konkurse, pradffios ir formuluodami pasi lymus visi b t lygioje pad tyje. galimyb n ra tvirtinta, v lesnis vie–ojo pirkimo ar sudarytos sutarties s lyg keitimas n ra leidffiamas.

Pabr ftina, kad Vie– j pirkim statymo 18 str. 6 d. 3 p. tvirtinta, kad vie–ojo pirkimo-pardavimo sutartyje privalo b ti nustatyta kaina arba kainodaros taisykl s, taigi kaina yra viena i– esmini sutarties s lyg . Pagal Vie– j pirkim tarnybos direktoriaus sakymu patvirtint Vie–ojo pirkimoópardavimo sutar i kainodaros nustatymo metodik ⁴⁷ (toliau ó Kain nustatymo metodika) yra galimas kainos koregavimas tiek jui mokant premij , taip pat d l bendro kain lygio kitimo ir pasikeitus mokes iams. Min tos kain perskai iavimo galimyb s turi b ti nustatytos vie–ojo pirkimo sutarties kainodaros taisykl se.

Kain nustatymo metodikoje tvirtinti privalomi kain perskai iavimo nustatymo sutartyje atvejai: jei statybos darb sutarties trukm (kartu su numatytu sutarties prat simu) yra ilgesn nei 1 metai, privaloma nustatyti kainos perskai iavim d l bendro kain lygio kitimo, taip pat kai sutarties trukm (kartu su numatytu sutarties prat simu) yra ilgesn kaip 1 metai, kainodaros taisykl se turi b ti nustatytas sutarties kainos perskai iavimas d l mokes i pasikeitimo.

Norint keisti kain d l bendro kain lygio kitimo, sutartyje turi b ti tvirtinta, kokiais duomenimis remiamasi vertinant kain lygio kitim , kada vykdomas perskai iavimas, kokia yra –io perskai iavimo formul . O norint koreguoti kain d l mokes i pasikeitimo privalu nurodyti sutartyje, kokiems konkretiems mokes iams pasikeitus bus perskai iuojama kaina, kada ir pagal koki formul bus vykdomas perskai iavimas. Taigi, galimyb keisti kain po sutarties sudarymo atitinkamais atvejais yra galima, ta iau ji turi b ti numatyta pirkimo sutartyje. vertinus kainos koregavimo kriterij pagrindimo bei perskai iavimo proced ros nustatymo sud tingum , tik tina, kad tarp sutarties –ali –i praktika n ra populiari.

Nagrin jant problematik , kylan i i– vie–ojo pirkimo sutarties keitimo, svarbu aptarti Teisingumo Teismo jurisprudencij –iuo klausimu. Teisingumo Teismas byloje C-337/98⁴⁸ yra pasisak s, kad galiojantys vie–ojo pirkimo sutarties nuostat pakeitimai yra naujos sutarties sudarymas Bendrijos vie– j pirkim nuostat prasme, jei jie numato i–esm s skirtingas s lygas nei nustatytosios pradin je sutartyje ir taip parodo –ali vali sudaryti nauj susitarim d l esmini tokios sutarties s lyg . Pakeitimas laikytinas esminiui, jei juo numatomos s lygos, kurios jei b t

⁴⁶ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 10 23]

⁴⁷ Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. sakymas Nr. 1S-10 šD 1 Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. sakymo Nr. 1S-21 šD 1 vie–ojo pirkimoópardavimo sutar i kainodaros nustatymo metodikos patvirtinimoó pakeitimoó. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=270464&p_query=&p_tr2= [ffi r ta 2008 10 23]

⁴⁸ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje C-337/98. http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0337 [ffi r ta 2008 10 24]

tyrimo metu, bet suteikusios galimybe dalyvauti kitiems, nei konkurso nugaltoju pripaflinti kit nei pasirinktas pasielym. Taip asvyra pasikeiia tiek jo naudai. Be to, jei sutart traukiamas anksiau nenumatyt paslaug teikimas, tai gali bti suprantama kaip svarbus sutarties pakeitimas.⁴⁹

prastai praktikoje kito kontrahento atsiradimas, jei jis nera numatytas pirkimo sutartyje (pvz. subranga) yra suprantamas kaip vienos i-esmini atitinkamos vie-ojo pirkimo sutarties slyg pakeitimas. Tai iau Teisingumo Teismas yra pripaflins, kad sutart sudarius su tiek ju, kuris yra birfloje kotiruojama akcin bendrov, jo akcinink kintanti sud tisi nera sutarties slyg keitimas, o kontrahento vidinis persitvarkymas⁵⁰. Vidiniu persitvarkymu buvo pripaflintas ir patronuojan ios bendrov s sutarties vykdymo perdavimas dukterinei bendrovei, kai -i yra visi-kai pastarosios valdoma, kai abi bendrov s yra solidariai atsakingos ir perdavus sutarties vykdym teikiamos paslaugos nepasikeiia⁵¹.

Siekiant palengvinti sutarties vykdym, gali susiklostyti tokia situacija, kai nacionaline valiuta nurodytos kainos yra konvertuojamos kit valiut ir d l to gali pakisti fiksuota sutarties kaina. Kyla klausimas, ar tokia situacija traktuotina, kaip esminis sutarties pakeitimas. Vadovaujantis Teisingumo Teismo i-ai-kinimais⁵², nacionalin s valiutos perskai iavimas eurais, sumas apvalinant pagal galiojan ias atitinkamas nuostatas yra prisitaikymas prie pakitusi aplinkos slyg. Toks pakeitimas nera laikytinas esminiu sutarties slyg pakeitimu, o suprantamas kaip objektyviai paai-kinamas ir minimalus sutarties pataisymas. Tai iau jei kain, konvertuot eurus suapvalinimas vir-ija tai, k leidflia taikomos nuostatos, tai tur t bti traktuojama, kaip pirmin je sutartyje nustatytos kainos pakeitimas, kuris gali paffeisti skaidrumo princip.

Svarbu pabr fti, kad Teisingumo Teismas yra nurod s, kad tam tikrais atvejais vie-ojo pirkimo sutartis gali bti kei iama, jei uftikrinamas lygiateisi-kumo principo gyvendinimas⁵³. Nors Lietuvos Auk-iausiasis Teismo praktikoje argumentai, kad Vie- j pirkim statyme tvirtintas kategori-kas draudimas keisti sudaryt vie-ojo pirkimo sutart, yra ne kas kita, kaip statymo spraga, nesulauk palaikymo⁵⁴, ta iau rengiant Vie- j pirkim statymo pakeitimo projekt⁵⁵ buvo

⁴⁹ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2008 m. birfelio 19 d. sprendimas byloje C-454/06. <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Rechercher&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=C-454/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100> [fi r ta 2008 10 24]

⁵⁰ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2008 m. birfelio 19 d. sprendimas byloje C-454/06. <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Rechercher&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=C-454/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100> [fi r ta 2008 10 24]

⁵¹ Ten pat.

⁵² Ten pat.

⁵³ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2006 m. gruodffio 5 d. sprendimas byloje C-496/99. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:091:0004:01:LT:HTML> [fi r ta 2008 10 25]

⁵⁴ Lietuvos Auk-iausiojo Teismo 2007 m. lapkri io 5 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-458/2007. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=32139 [fi r ta 2008 09 10]

formuotos pozicijos. statymo projekte buvo si loma patikslinti keitimo ir nustatyti, kad pirkimo sutarties s lygos sutarties keitimas, išskyrus tokias pirkimo s lygas, kurias pakeitus neb t pafleisti statymo nustatyti lygiateisi–kumo, nediskriminavimo, abipusio pripaffinimo, proporcingumo ir skaidrumo principai⁵⁶.

Nepaisant to, kad nustatyti kriterijus, kada kei iant sutart nebus pafleidffiami vie– j pirkim principai, nebus paprasta (tam reikalinga ir plati bei ai–ki Teisingumo Teismo praktika), 2008 m. rugs jo 15 d. sigaliojusiamie Vie– j pirkim statymo pakeitimo statyme⁵⁷ atsisakyta nuostatos, kad pirkimo sutartyje privaloma nurodyti, kad sutarties s lygos jos galiojimo laikotarpiu negali b ti kei iamos ir tvirtinta galimyb keisti sutarties nuostatas, gavus Vie– j pirkim tarnybos sutikim , jie toks keitimas neprie–taurus vie– j pirkim principams ir vie– j pirkim tikslui. Pabr ftina, kad tokia formuluot lemia, kad pakeitimai bus galimi tik labai i–imtiniais atvejais, pavyzdffiui, kai tiek jas reorganizuosis ir perduos savo veickl , susijusi su sudarytos sutarties vykdymu, po reorganizavimo steigtam asmeniui. Taip pat reik t nepamir–ti, kad perkan iosios organizacijos nustatytos ai–kios ir nedviprasmi–kos kainodaros taisykl s leis pagal jas koreguoti kain be Vie– j pirkim tarnybos sutikimo⁵⁸.

⁵⁵ Vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 2 pried lio ir priedo pakeitimo ir papildymo statymo projektas Nr. XP-2972. [http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317337&p_query=&p_tr2=\[fi r ta 2008 10 24\]](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317337&p_query=&p_tr2=[fi r ta 2008 10 24])

⁵⁶ Vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 2 pried lio ir priedo pakeitimo ir papildymo statymo projekto (XP-2972) ai–kinamasis ra–tas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317339 [fi r ta 2008 10 20]

⁵⁷ Lietuvos Respublikos vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 1 ir 2 pried li ir priedo pakeitimo ir papildymo statymas // Valstyb s flinios. 2008, Nr. 81-3179.

⁵⁸ Jurgelevi en S. Vie– j pirkim statymo naujov s // Vie–ieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s informacinis biuletenis. 2008 m. liepa Nr. 3 (28) http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB2008_03.doc [fi r ta 2008 10 30]

VIENŲ VERTINIMO KRITERIJŲ YPATUMAI

Kaip jau buvo minėta anksčiau – iame darbe, viešųjų pirkimų reguliavimu siekiama užtikrinti, kad perkančioji organizacija pirkimais būtų efektyvesnė. Lietuvoje atsiradus viešųjų pirkimų institutui buvo tvirtintas tik vienas – mažiausios kainos kriterijus, pripažįstant, kad pirkimų rezultatai geriausi tada, kai sigyjamas pigiausias gaminys ar paslauga. Tačiau efektyvumas – vertinamoji kategorija, todėl gali būti suprantamas nevienareikšmiškai. Tuo metu Viešųjų pirkimų statyme bei Viešųjų pirkimų direktyvose yra tvirtinti du tiek į pasiūlymo vertinimo kriterijai – mažiausios kainos ir ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo, – kuriuos gali pasirinkti perkančiosios organizacijos. Mažiausios kainos kriterijus reikškia, kad viešojo pirkimo sutartis bus sudaryta su tuo tiek ju, kurio pasiūlymo kaina yra mažiausia. Tuo kriterijaus naudojimo populiarumą lemia jo paprastumas, pasiūlymo vertinimo operatyvumas⁵⁹.

Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijus – tai visuma vairių elementų, susijusių su sutartimi, pavyzdžiui, perkamo objekto kaina, kokybė, techniniai privalumai, estetiškas ir funkcinis charakteristikos, aplinkosaugos charakteristikos, eksploatavimo išlaidos, efektyvumas, garantinis aptarnavimas ir techninė pagalba, pristatymo data, pristatymo laikotarpis⁶⁰. Išvardinti elementai nėra baigtiniai, perkančioji organizacija kiekvienu konkrečiu atveju gali pasirinkti atitinkamus kitus elementus. Ekonominis pasiūlymo naudingumas vertinamas tais atvejais, kai mažiausia pasiūlyta kaina nebūtinai reikšė ekonomiškai naudingiausi pasiūlymą, pavyzdžiui, kai perkamos technikai sudėtingos prekės, paslaugos ar darbai, kurių kriterijų minimali reikšmi nustatymas pirkimo dokumentuose užtikrinti perkančiajai organizacijai pakankamai gero pasiūlymo pasirinkimo.

Problemos ir klausimai iškyla aiškinant ir apibrėžiant, kiek plačiai ir lanksčiai perkančiosios organizacijos gali pasirinkti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijaus sudedamuosius elementus.

Teisingumo Teismas suformavo lankstų ir platų galimų kriterijų interpretavimą. Buvo pasisakyta, kad perkančiosios organizacijos yra laisvos pasirinkti ne tik sutarties sudarymo kriterijus, bet ir nustatyti įsvertinimą, kiek tai leistų vertinti ekonomiškai naudingiausi pasiūlymą⁶¹. Tačiau pasirinkimo laisvė nėra absoliuti. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pasirinkti kriterijai turi būti susiję su sutarties objektu ir teikti ekonominę naudą.

⁵⁹ Bovis. Ch. Public procurement in the European Union. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005, 79 p.

⁶⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. sakymas Nr. IS-25 šD I ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijų nustatymo metodikos patvirtinimo // Valstybės žinios. 2003, Nr. 22-948.

⁶¹ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje C-31/87.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987J0031:EN:HTML> [žiūrėta 2008 11 04]

smas siek vertinti elementus, sudaran ius ekonomi-kai element integralumo prasme. Buvo analizuojamas klausimas, ar o naudingumo kriterijaus sud tinis elementas privalo teikti ekonomin naud , kuri tiesiogiai susijusi su sutarties objektu, ar uftenka, kad kiekvienas i- min t element b t pakankamai reik-mingas (ta iau nereikalaujant tiesiogin s naudos) sutarties objekto ekonomi-kumui. Teisingumo Teismas pasisak , kad neb tinai kiekvienas i- ekonominio naudingumo vertimo kriterijaus element privalo b ti tiesiogiai teikiantis ekonomin naud . Buvo pabr ftas kitas privalomas reikalavimas ó skelbti ekonomi-kai naudingiausio pasi lymo kriterijaus elementus vie-ojo pirkimo skelbime arba pirkimo s lygose. Tokiu b du bendras tiek j nukreipimas nacionalin teis netenkina paskelbimo reikalavim ⁶³.

Pasirinkus ekonomi-kai naudingiausio pasi lymo kriterij , perkan ioji organizacija gali nustatyti ne tik jo sudedamuosius elementus, bet ir -i element lyginamuosius svorius. J nustatymas yra ne tik galimas, bet ir b tinas. Lyginamieji svoriai gali b ti i-reik-ti tiek konkreiais dydfiais, tiek bal intervalais, kuriuos patenka kiekvienam kriterijui priskiriama reik-m . Kai d l pirkimo objekto ypatybi ne manoma nustatyti kriterij lyginamojo svorio, perkan ioji organizacija turi pirkimo dokumentuose pateikti kriterijus j svarbos mafl jimo tvarka ir tai nurodyti. Paflym tina, kad konkurso dalyviams turi b ti suteikta galimyb rengiant pasi lymus flinoti vertinamuosius kriterijus ir j svertus ar taikom prioritet , tod l perkan ioji organizacija negali taikyti lyginamojo svorio koeficient ir subkriterij taisykli , apie kurias konkurso dalyviai i- anksto nebuvo informuoti⁶⁴.

Perkan iajai organizacijai vykdant ribot konkurs ir d l netinkam charakteristik atmetus tiek jus bei likus konkurse dalyvauti tik vienam tiek jui, perkan ioji organizacija negali palyginti skirting pasi lym charakteristik , taigi atsiflvelgiant tai, Teisingumo Teismo nuomone, neprivalo (gali atsisakyti) su likusiuoju vieninteliu tiek ju sudaryti pirkimo sutart ⁶⁵.

4. 1. Naudingumo aplinkai kriterijaus panaudojimas viešuosiuose pirkimuose

Teisingumo Teismo *Concordia* byloje buvo sprendffiamas klausimas, ar vykdydama autobus transporto paslaug vie- j pirkim perkan ioji organizacija, vadovaudamasi ekonomi-kai

⁶² Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2002 m. rugs jo 17 d. sprendimas byloje C-513/99. <http://curia.europa.eu/en/actu/communiqués/cp02/aff/cp0273en.htm> [fifi r ta 2008 10 23]

⁶³ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1988 m. rugs jo 20 d. sprendimas byloje C-31/87. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987J0031:EN:HTML> [fifi r ta 2008 11 04]

⁶⁴ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2008 m. sausio 24 d. sprendimas byloje C-532/06. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006J0532:LT:HTML> [fifi r ta 2008 09 07]

⁶⁵ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1999 m. rugs jo 16 d. sprendimas byloje C-27/98. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismo-sprendimai/dokum-pasiulymu/EUR-Lex%20-%2061998J0027%20-%20EN.htm [fifi r ta 2008 10 09]

mi, gali tarp jo element traukti aplinkosauginius kriterijus, priemoni i–metamo azoto oksido bei triuk–mo lyg . Teismas ijos galimybes vertinant ekonomi–kai naudingiausi pasi lym remtis su aplinkos apsauga susijusiais kriterijais. Generalinio advokato Mischo nuomone, aplinkosauginiai kriterijai gali b ti naudojami kaip ekonomi–kai naudingiausio pasi lymo vertinimo elementas tuo atveju, jei –ie kriterijai yra objektyv s, universaliai taikomi, tiesiogiai susij su sutarties objektu ir ekonomine nauda, taip pat jei yra ai–kiai paskelbti vie–o pirkimo skelbime ar pirkimo s lygose ir nediskriminuoja kit tiek j .

fialieji pirkimai apibr fiami kaip pirkimo b das, kai perkan ioji organizacija vie–ojo pirkimo s lygose, pasirinkdama prekes, paslaugas ar darbus –alia kainos ir kokyb s kriterij integrutuai naudoja vien ar kelis aplinkosaugos kriterijus d l perkamo produkto gamybos ar vartojimo proceso poveikio aplinkai. sigyjant flaliuosius produktus daromas mafesnis poveikis aplinkai, skatinamas aplinkai saugi produkt vystymasis, aplinkosaugos technologij pl tra⁶⁶. Europos Bendrijos lygmenyje flalieji pirkimai prad ti aktyviai skatinti nuo 2001 m., Europos S jungos Vadov Tarybai pri mus Europos S jungos darnios pl tros strategij , kurios pagrindu Lisabonos strategija buvo papildyta aplinkos sritimi⁶⁷.

2004 m. priimtose Vie– j pirkim direktyvose nurodomos galimyb s perkan iajai organizacijai traukti aplinkos apsaugos reikalavimus technines specifikacijas, atrankos ir sutar i sudarymo kriterijus bei sutarties vykdymo s lygas. Skatinant flaliuosius pirkimus Lietuvoje, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodffio 22 d. sakymu Nr. D1-697⁶⁸ patvirtintas s ra–as produkt , kuri vie–iesiems pirkimams Lietuvoje nuo 2008 met taikytini aplinkos apsaugos kriterijai. I– toki produkt pamin tini: ra–tin s reikmenys i– popieriaus ir kartono, leidybos, spausdinimo paslaugos, keleivins transporto priemon s ir su j prieflira susijusios paslaugos, kompiuteriai, valymo priemon s ir paslaugos ir kiti.

Be to, Lietuvos Respublikos Vyriausyb s nutarimu⁶⁹ nustatyta, kad Vyriausyb s staigos ir kitos Vyriausybei atskaitingos valstyb s institucijos ir staigos, Lietuvos Respublikos Vyriausyb s kanceliarija, ministerijos, staigos prie ministerij ir kitos ministerijoms pavaldffios valstyb s institucijos ir staigos, atlikdamos preki , paslaug ir darb vie–uosius pirkimus, privalo taikyti aplinkosaugos kriterijus ne maffiau kaip 10 procent vis vie– j pirkim 2008 metais, ne maffiau

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausyb s 2007 m. rugpj io 8 d. nutarimu Nr. 804 oD l nacionalin s flali j pirkim gyvendinimo programos patvirtinimo o patvirtinta Nacionalin flali j pirkim gyvendinimo programa.

<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/vyr%20nut.%20del%20zaliuju%20pirkimu%20programos.doc> [ffi r ta 2008 09 14]

⁶⁷ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 10 09]

⁶⁸ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodffio 22 d. sakymas Nr. D1-697 sD l produkt , kuri vie–iesiems pirkimams nuo 2008 met taikytini aplinkos apsaugos kriterijai (1-oji produkt grup), s ra–o ir l-osios produkt grup s aplinkos apsaugos kriterij tvirtinimo o //Valstyb s flinios. 2007, Nr.138-5692.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausyb s 2007 m. rugpj io 8 d. nutarimu Nr. 804 oD l nacionalin s flali j pirkim gyvendinimo programos patvirtinimo o patvirtinta Nacionalin flali j pirkim gyvendinimo programa.

<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/vyr%20nut.%20del%20zaliuju%20pirkimu%20programos.doc> [ffi r ta 2008 09 14]

ne mažiau kaip 20 procent ū 2010 metais ir ne mažiau kaip
yrus tuos atvejus, kai rinkoje nėra prekės, neteikiamos paslaugos
flaliesiems pirkimams nustatytus aplinkosaugos kriterijus. Kitos
perkaniosios organizacijos, atliekančios viešuosius pirkimus, pareigojamos atsifvelgti šio
nutarimo nuostatas.

Pastebima, kad Lietuvoje flaliejį pirkimai yra gana naujas reiškinys ir perkaniosios
organizacijos aplinkosauginius kriterijus tiek jį pasiūlymų vertinimui traukia retai. Nacionalinėje
flaliejį pirkimų gyvendinimo programoje pateikiama informacija, kad šiuo metu Lietuvoje flaliejį
pirkimai sudaro mažiau nei 5 proc. visų viešųjų pirkimų, nes vidutiniškai viena perkančioji
organizacija per metus atlieka penkis tokius pirkimus⁷⁰. Toks mažas flaliejį pirkimų vykdymo
intensyvumas yra suslygotas keleto priežasčių. Pirmiausia, tai flalini apie aplinkosaugos bei
aplinkosaugos kriterijaus panaudojimą viešųjų pirkimų procedūrose trūkumas, praktinių galimybių
kompetencijų flaliejį pirkimų srityje stoka. Perkaniosioms organizacijoms dažnai trūksta
reikalingos informacijos ir praktikos lyginti aplinkosauginę specifinį produktų charakteristikas.
Daugelis tiek jį gali teigti, kad būtintj produktas yra labiausiai aplinkai draugiškas, tačiau kaip i-
tikrinti nuspręsti, kokius produktus rinktis.

Antra svarbi priežastis, stabdanti flaliejį pirkimų vykdymą, ū ribotas perkančiųjų
organizacijų biudžetas. Dažnai susiduriama, kad aplinkosaugos turintys produktai
kainuoja brangiau nei prasti, todėl perkaniosios organizacijos, ne stengia siegti pakankamo
kiekio. Tačiau, tiek vadybiniai, teoriniai flalini stoka, tiek biudžeto ribotumas lemia tai, kad
vykdydamos viešuosius pirkimus perkaniosios organizacijos renkasi mažesnes kainas kriterijams,
susitelkdamos produkto kainą, o ne kokybę.

Europos Sąjungos valstybėse aplinkosaugos kriterijų taikymas vertinant tiek jį (rangovų)
pasiūlymus praktikuojamas vairiai. Danijoje, Vokietijoje, Austrijoje aplinkosaugos kriterijų
traukimas vertinimo kriterijus yra imperatyvus, aplinkosauginiam kriterijui suteikiamas toks pat
lyginamasis svoris, kaip ir kainai ar kokybei. Tuo tarpu Nyderlanduose, Vėdijoje šio kriterijaus
traukimas ū rekomenduotinas, Jungtinėje Karalystėje, Suomijoje - leistinas⁷¹. Paminėtina, kad
pavyzdžiui, Vėdijoje ir Danijoje flaliejį pirkimai sudaro daugiau kaip 50% visų viešųjų pirkimų⁷².

Siekiant spręsti su viešųjų flaliejį pirkimų vykdymu susijusias problemas, siūlytina Viešųjų
pirkimų tarnybai ir Aplinkos ministerijai inicijuoti kuo daugiau mokymų perkaniosioms
organizacijoms flaliejį pirkimų vykdymo klausimais, taip pat platinti rekomendacinius ir
mokomuosius leidinius apie flaliosius pirkimus. Prieš priemonių gyvendinimo galėt prisidėti ir

⁷⁰ Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtos strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [flalinta 2008 10 09]

⁷¹ Ten pat.

⁷² Perkant šflaliosius! Aplinkai naudingų viešųjų pirkimų vadovas.

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/buying_green_handbook_lt.pdf [flalinta 2008 06 17]

organizacijos. Pasinaudojus oficialiai patvirtinto tiek j ,
imus, s ra-o analogija, gal t b ti sudaromi ir tiek j , si lan i
nustatyto produkt s ra-o, kuri vie-iesiems pirkimams taikomi
aplinkosaugos kriterijai, s ra-ai. Tai palengvint perkan i organizacij darb tiek sprendffiant apie
si lomo produkto poveik aplinkai, tiek ir apie tiek j atitikim kvalifikaciniais reikalavimams.

4. 2. Tiekėjų socialinę atsakomybę skatinantys viešieji pirkimai

Pirm kart apie socialini aspekt panaudojim vie-uosiuose pirkimuose uflsiminta 1998 m. Europos Komisijos parengtame komunikate *Viešieji pirkimai Europos Sąjungoje* (angl. *Public Procurement in European Union*), kuriame nurodomi b dai, kaip socialiniai aspektai gali b ti panaudoti pirkimo dokument s lygose.⁷³ Tai gal t b ti preferencij teikimas tiek jams integruojantiems visuomen flmones su negalia, darbinantiems ilgalaikius bedarbius, kovojantiems su nedarbu ar socialiniu i-skyrimu ir pan.

Bendrai moni socialin atsakomyb apibr ffiama kaip savanori-kas moni poveikio aplinkai ir socialini aspekt komponavimas versl santykiams su tre iosiomis -alimis. Tai ne nacionalini teis s akt , reglamentuojan i socialinius ir aplinkosaugos klausimus, tinkamas vykdymas, bet -uos reikalavimus vir-ijanti mon s veiklos politika ó investavimas flmogi-k j kapital , aplinkosaug ir kt.⁷⁴

Socialini aspekt panaudojimo pirkimo dokumentuose teis tumo klausim yra ne kart analizav s Teisingumo Teismas savo bylose. Antai, *Beenjte* byloje Teismas i-ai-kino, kad reikalavimas, kad tiek jas darbint ilg laik nedirban ius asmenis yra suderinamas su Europos Bendrij teise, jeigu jis neturi tiesioginio ar netiesioginio diskriminacinio poveikio kitiems tiek jams. Jei tok kriterij norima panaudoti pirkime, b tina s lyga yra j nurodyti pirkimo dokumentuose⁷⁵.

2004/18/EB direktyvoje konstatuojama, kad jei sudaroma galimyb objektyviai palyginti ir vertinti tiek j pasi lymus, tai perkan iosios organizacijos vertindamos tiek j pasi lymus gali naudoti kriterijus, susijusius su nepalankioje pad tyje esan i flmoni grupi , pavyzdffiui toki , kurios priklauso nuo preki , paslaug ar darb , kaip sutarties objekto, socialini klausim sprendimu.

Europos Komisijos 2001 m. spalio 15 d. parengtame ai-kinamajame komunikate, nurodoma, kad naudojant socialinius aspektus vie-ojo pirkimo dokumentuose, skirtingose vie-ojo pirkimo

⁷³ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie- j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [fi r ta 2008 10 09]

⁷⁴ Ten pat.

⁷⁵ Bovis. Ch. Public procurement in the European Union. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005, 105 p.

pagrindini reikalavim , t.y. socialinis aspektas turi b ti susij s
arauti Europos S jungos ir nacionalin s teis s reikalavimams.
apie pus Lietuvos smulki j ir vidutini moni yra gird j apie
moni socialin atsakomyb . Daugiausia socialiai atsaking moni Lietuvoje veikia bank
srityje.⁷⁶ Tiek j socialin atsakomyb skatinan i vie– j pirkim problematika i– esm s labai
pana–i anks iau jau aptartas aplinkosaugini kriterij taikymo problemas. Problemos susijusios su
maflu socialiai atsaking moni skai iumi, informacijos stoka, papildomais ka–tais pa iam tiek jui
b ti socialiai atsakingu tiek ju. Be to, didffiosioms mon ms, kitaip nei smulkioms ar vidutin ms yra
lengviau tapti socialiai atsakinga mone, nes pastarosios gali daugiau investuoti socialini aspekt
uftikrinim mon je.

⁷⁶ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [fi r ta 2008 10 09]

TEISŲ INTERESŲ GYNIMO SISTEMOS PROBLEMATIKA

Perkaniosios organizacijos, vykdydamos viešąjį pirkimų procedūras privalo laikytis viešųjų pirkimų principų bei užtikrinti galimybę tiek jai apginti savo pažeistas teises. Sklandžiai funkcionuojanti viešųjų pirkimų pretenzijų ir skundų nagrinėjimo sistema yra vienas iš veiksnių, užtikrinančių viešųjų pirkimų teisėtumą.

Reglamentuojant tiek teisius ir teisėtus interesų gynimo svarbios dvi Europos Sąjungos direktyvos: 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos Direktyva 89/665/EEC dėl statymų ir kitų teisės aktų, susijusių su perkaniosios procedūros taikymu sudarant viešojo darbų pirkimo sutartis, koordinavimo⁷⁷ ir 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl statymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo⁷⁸ (toliau vadinama šia Teisių apsaugos direktyvomis).

Teisių apsaugos direktyvų pagrindas yra trys fundamentalūs principai: efektyvumo, nediskriminavimo bei procedūrinės autonomijos. Efektyvumo principas reikalauja veiksmingai perkaniosios organizacijos priimti sprendimus per pirmąjį etapą, apimantį efektyvų viešųjų pirkimų sutarčių monitoringą ir skubą ginčų nagrinėjimą. Nediskriminavimo principas reikalauja draudimo priimti sprendimus ar vykdyti procedūras, kurių pagrindu būtų diskriminuojami tiek jai. O procedūrinės autonomijos principas siejamas su valstybių diskrecija pasirinkti atitinkamą ginčų sprendimo sistemą ir priemones.

Viešųjų pirkimų statymo V skirsnyje taip pat reglamentuojamas ginčų nagrinėjimas, taikymas ir šalies atlyginimas. Tiek jas savo pažeistas teises bei teisėtus interesus gali apginti pateikdamas pretenziją, skundą bei ieškinį, o pateikdamas ieškinį - gali prašyti pritaikyti laikinąsias apsaugos šio viešojo pirkimo procedūros sustabdymo priemones. Taigi, galima išskirti dvi tiek jai teisų gynimo sistemos dalis: ginčų nagrinėjimą ir laikinį apsaugos priemonių taikymą, kurių probleminiai aspektai ir bus toliau nagrinėjami darbe.

⁷⁷ 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos Direktyva 89/665/EEC dėl statymų ir kitų teisės aktų, susijusių su perkaniosios procedūros taikymu sudarant viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0665:LT:HTML> [fili r ta 2008 06 03]

⁷⁸ 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl statymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1992:076:0014:009:LT:HTML> [fili r ta 2008 06 03]

Pirkimų ginčų nagrinėjimo problemos

Teisi apsaugos direktyvose tvirtintas procedūrinis autonomijos principas suteikia diskrecijos teisę valstybėms narėms pasirinkti ginčų nagrinėjimo procedūras, teismo poveikio priemones. Pabrėžtina, kad po 1997 metų Lietuvoje priimant naujas Viešųjų pirkimų statymo redakcijas su kiekviena iš jų keitėsi ir tiek jų pretenzijų ir skundų nagrinėjimo tvarka. Tękta kaita patvirtina, kad ginčų nagrinėjimo sistemoje esama problemų, todėl nuolat ieškoma efektyvesnių priemonių ir būdų, kaip užtikrinti teisingą, efektyvų ir operatyvų skundų nagrinėjimo procesą.

Pirmojoje Viešųjų pirkimų redakcijoje galiojo privaloma ikiteisminis viešųjų pirkimų skundų nagrinėjimo stadija. Ikiteisminis skundų nagrinėjimas buvo pavestas Viešųjų pirkimų tarnybai, kuriai tiek jas iki pirkimo sutarties sigaliojimo galėjo apskųsti perkančiosios organizacijos veiksmus, pirkimo procedūras ar sprendimus, jei manoma, kad jais buvo pažeistos jos teisės ir interesai. Terminas skundui išnagrinėti buvo 20 dienų nuo jo gavimo. Nepatenkinta sprendimu –alis sprendim galėjo apskųsti teismui.

2000 metais išplėtus ginčų nagrinėjimą subjektyviai, sukurta nauja ginčų nagrinėjimo sistema. Tiek jų skundų nagrinėjimas buvo pavestas perkančiajai organizacijai, Nepriklausomai viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijai (toliau – Nepriklausoma ginčų komisija) ir teismui. Suinteresuotas tiek jas iki sprendimo apie laimėjus pasiūlymą priimti turėjo teisę pareikšti pretenziją perkančiajai organizacijai ar apskųsti jos veiksmus Viešųjų pirkimų tarnybai. Pastaroji skundo nagrinėjimą organizuodavo Nepriklausomoje ginčų komisijoje, kuri buvo sudaroma iš trijų asmenų. Sudarant Nepriklausomą ginčų nagrinėjimo komisiją po vieną narį iš Viešųjų pirkimų tarnybos sudaryto ir patvirtinto Nepriklausomos ginčų komisijos narių sąrašo turėjo pasirinkti tiek jas (rangovas), perkančioji organizacija ir Viešųjų pirkimų tarnyba. Pabrėžtina, kad paduodamas skundą, tiek jas (rangovas) turėjo sumokėti 3000 litų skundo nagrinėjimo išlaidas.

Nepriklausomai ginčų komisijai skundo išnagrinėjimui ir sprendimo priėmimui buvo skirtas 20 dienų terminas nuo skundo gavimo Viešųjų pirkimų tarnyboje. Komisijos sprendimas galėjo būti apskųstas teismui. Taip pat buvo statymškai tvirtinta, kad skundą gali paduoti bet kuris suinteresuotas tiek jas, o ne tik tas, kuris gavo pirkimo dokumentus.

Tačiau 2002 m. gruodžio 3 d. Viešųjų pirkimų statymo redakcijoje buvo atsisakyta Nepriklausomos ginčų komisijos paslaugų ir viešųjų pirkimų ginčų palikta nagrinėti perkančiosioms organizacijoms ir teismui. Kiekvienas pirkimu suinteresuotas tiek jas, manantis, kad perkančioji organizacija pažeidė jos teises turėjo teisę iki pirkimo sutarties sudarymo pareikšti pretenziją perkančiajai organizacijai ar apskųsti perkančiosios organizacijos veiksmus teismui ir nepateikti pretenzijos perkančiajai organizacijai. Taigi, buvo atsisakyta privalomos ikiteisminės

at, kad tai pad s geriau uftikrinti ne-ali-kumo princip ir formuoti
eratyvumo nagrin jant gin us stoka, pastaroji gin nagrin jimo
tvarka v l buvo keista 2005 m. gruodffio 22 d. Vie- j pirkim statymo redakcijoje, sugr ftant prie
privalomosios ikiteismin s gin o nagrin jimo stadijos, pateikiant pretenzij perkan iajai
organizacijai.

Pagal -iuo metu galiojan i Vie- j pirkim statymo redakcij tiek jas, kuris mano, kad
perkan ioji organizacija nesilaik Vie- j pirkim statymo reikalavim ir tuo pafleid ar pafleis jo
teis tus interesus, turi teis iki pirkimo sutarties sudarymo per 5 dienas nuo dienos, kuri tiek jas
suffinojo arba tur jo suffinoti apie tariam savo teis t interes pafleidim , pareik-ti pretenzij
perkan iajai organizacijai d l jos veiksm ar priimt sprendim . Pretenzijos pateikimas yra
privaloma ikiteismin gin o nagrin jimo stadija. Svarbu atkreipti d mes tai, jog perkan ioji
organizacija nagrin ja tik tas tiek j pretenzijas, kurios gautos iki pirkimo sutarties sudarymo.
Pretenzijos, paduotos po pirkimo sutarties sudarymo, nenagrin jamos. Ta iau pretenzijos pateikimo
neleistinumas po pirkimo sutarties sudarymo neatima galimyb s kreiptis teism , pvz. gin ijant
pirkimo sutart .

Perkan ioji organizacija privalo i-nagrin ti pretenzij ir priimti motyvuot sprendim ne
v liau kaip per 5 dienas nuo pretenzijos gavimo dienos, o informacij apie priimt sprendim ne
v liau kaip kit dien prvalo prane-ti pretenzij pateikusiam tiek jui.

Je i-nagrin jus pretenzij , tiek jo reikalavimai nebuvo patenkinti ar buvo patenkinti tik i-
dalties, jis turi teis kreiptis teism . Ta iau kreipimasis galimas tik d l t reikalavim , kurie buvo
numatyti pretenzijoje ir kurie nebuvo patenkinti ar buvo patenkinti tik i- dalties. Vie- j pirkim
statymas tokio reikalavimo nenumato, tod l praktikoje ne visada laikomasi -ios nuostatos ir kyla
problemos ir gin ai d l ie-kinio rib .

Vie- j pirkim statyme yra tvirtintas ie-kinio ar apeliacinio skundo i-nagrin jimui skirtas
terminas. Pagal 2005 m. gruodffio 22 d. Vie- j pirkim statymo redakcij ie-kinys ar apeliacinis
skundas tur jo b ti i-nagrin tas ne v liau kaip per 60 dien nuo bylos i-k limo ar apeliacinio skundo
pri mimo dienos. Nacionalin s teism administracijos duomenimis per 2007 metus buvo
i-nagrin tos 142 bylos, susijusios su vie-aisiais pirkimais. Nustatyta, kad pirmosios instancijos
teismuose tik 23 proc. ie-kinii (2006 m. ó 24 proc.) i-nagrin ti per imperatyviai nustatyt 60 dien
termin . 29 proc. ie-kinii nagrin jimo trukm vir-ija statymo nustatyt termin iki 2 kart , 20 proc.
ó iki 3 kart ir 28 proc. ó daugiau kaip tris kartus.⁷⁹

⁷⁹ Politikien R. Vie- j pirkim sutar i sudarymo perffi ros proced r veiksmingumo didinimas // Vie-ieji pirkimai.
Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausy b s informacinis biuletenis. 2008 m. balandis Nr. 2 (27).
http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB2008_02.pdf [fi r ta 2008 09 10]

Šie trūkumai smarkiai viršijant Vie– j pirkim statyme numatytuos, daroma neigiama taka tiek tiek jums, nes jie negali greitai ir šie teis t interes , tiek perkan iosioms organizacijoms, nes pastarosios patiria sunkumus sisavindamos valstyb s ir savivaldybi biudžetus, vykdydamos valstyb s ir savivaldybi sipareigojimus. Perkan iosioms organizacijoms Europos S jungos finansin s paramos gav joms kyla gr sm , kad paramos l –os nebus panaudotos laiku.

Gin neoperatyvumo problem flvelg ir naujojo Vie– j pirkim statymo pakeitimo statymo projekto⁸⁰ reng jai. statymo projekte buvo si loma 60 dien byl nagrin jimo termin pakeisti 30 dien , ta iau kyla abejon , ar ie–kinio nagrin jimo termino sutrumpinimas statyminiu lygmeniu i–spr s ilgai truncan i teismini proces problem . Problemos prieflastys gali b ti vaarios: teismui reikia susipaffinti su visomis faktin mis bylos aplinkyb mis, gauti reikalingus dokumentus, juos i–analizuoti, apklausti asmenis ir pan. Vie– j pirkim bylos teismuose nagrin jamos bendr ja tvarka, teis jai neskirsto byl pagal j pob d , d l to retai kada atsifvelgiama statymais nustatyt byl i–nagrin jimo termin⁸¹. Priimtame Vie– j pirkim statymo pakeitimo statyme⁸² gin nagrin jimo terminas vis tik buvo sutrumpintas, ta iau ne iki 30 dien , o iki 45 dien laikotarpio.

vairiose Europos S jungos valstyb se vie– j pirkim gin nagrin jimo proced ra, terminai ir institucijos yra skirtingos. Kaimynin je Latvijoje tiek jas, gindamas savo pafleistus interesus, turi galimyb pateikti pretenzij perkan iajai organizacijai, kuri pretenzij turi i–nagrin ti per dvi dienas. Latvijoje taip pat veikia Vie– j pirkim valdymo biuras, kuris turi pareig per m nes i–nagrin ti tiek j skundus d l neteis t perkan iosios organizacijos veiksm . Ta iau –is biuras n ra galutin vie– j pirkim gin nagrin jimo instancija. Priimti sprendimai gali b ti apskundffiami administraciniam teismui. Paflym tina, kad teisme sprendimo pri mimas uftrunka apie m nes ir –is trumpas terminas yra laikomas vie– j pirkim gin nagrin jimo stiprybe Latvijoje.⁸³

Slov nijos gin nagrin jimo sistema taip pat yra pakankamai greita ir efektyvi. J sudaro dvi vie– j pirkim gin nagrin jimo stadijos: pirmoji, skundo pateikimas perkan iajai organizacijai ir antroji, perkan iosios organizacijos sprendimo d l tiek jo skundo apskundimas

⁸⁰ Vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 2 pried lio ir priedo pakeitimo ir papildymo statymo projektas Nr. XP-2972. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317337&p_query=&p_tr2= [ffl r ta 2008 10 24]

⁸¹ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Uf sakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffl r ta 2008 10 07]

⁸² Lietuvos Respublikos vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 1 ir 2 pried li ir priedo pakeitimo ir papildymo statymas // Valstyb s flnijos. 2008, Nr. 81-3179.

⁸³ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Uf sakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffl r ta 2008 10 07]

Try komisija yra nepriklausoma Slovėnijos parlamento steigta, kuri atsakinga ufi skund vie-uosiuose pirkimuose perfi r jim . Jos darbo lio. Komisija i-nagrin ja apie 300 skund per metus.⁸⁴

Savitas yra Pranc zijos vie- j pirkim gin nagrin jimo modelis. Kitaip nei Lietuvoje, gin sprendimas yra priskirtas i-imitinai administracini teism kompetencijai. Kiekvienas suinteresuotas tiek jas, matydamas, kad jo teis s yra pafleidffiamos perkan iosios organizacijos, prie- sutarties sudarym gali pateikti skund administracinio teismo pirmininkui, kuris per 20 dien turi priimti sprendim sustabdyti proced ras, jas ufdrausti ar panaikinti. Po vie-ojo pirkimo sutarties sudarymo skundai d l perkan iosios organizacijos sprendimo panaikinimo gali b ti pateikiami administraciniam teismams tik pa i sutarties -ali iniciatyva⁸⁵. Pamin tina, kad vie- j pirkim gin priskyrimas administracini teism jurisdikcijai yra pakankamai dafnas Europos -alyse (pvz., Ispanijoje, TMedijoje, Belgijoje).

Lietuvoje vie- j pirkim gin us nagrin ja bendrosios kompetencijos apygardos teismai kaip pirmosios instancijos teismai. Gin , kylan i d l vie- j pirkim teisini santyki , teisingumo priskyrimas bendrosios kompetencijos teismams n ra pagr stas ties s doktrina, o grei iau yra statym leid jo praktinio pasirinkimo rezultatas.⁸⁶ Prie- vie- j pirkim gin nagrin jim i-imitinai administraciniuose teismuose pateikiamas argumentas, kad perkan iosios organizacijos s voka apima platesn subjekt rat , nei vie-osios valdffios ar savivaldybi institucijos. Perkan iosiomis organizacijomis gali tapti ir vie-osios staigos ar net priva ios mon s, pavyzdffiui, jei jos yra daugiausia finansuojamos valstyb s ar savivaldybi l -omis, taip pat kit fond l -omis. Tokioms perkan iosioms organizacijoms tapus atsakovu administraciniame teisme, b t paneigta administracinio teismo, kaip institucijos spr sti gin ams, kylantiems i- administracini teisini santyki , kuri viena -alis yra vie-osios valdffios ar savivaldos institucija, samprata.

Kita vertus, perkan iosios organizacijos sprendimo vykdyti pirkim apskritai netaikant vie-ojo pirkimo proced r , teisin perfi ra bendrosios kompetencijos teisme n ra galima, nes teismai, remdamiesi Vie- j pirkim statymu, nagrin ja tik skundus d l perkan iosios organizacijos neteis t veiks m **atliekant** vie-uosius pirkimus.⁸⁷ Teisingumo Teismo byloje *Stadt Halle*⁸⁸ buvo pateiktas i-ai-kinimas, kad perkan iosios organizacijos sprendimas netaikyti vie-ojo pirkimo sutarties sudarymo proced ros yra laikytinas lygiu sprendimui nutraukti tokia proced r , taigi tokiam perkan iosios organizacijos sprendimui privalomas teismin s kontrol s taikymas.

⁸⁴ Ten pat.

⁸⁵ Bovis. Ch. Public procurement in the European Union. ó Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005, P. 79. ó ISBN 978-1-4039-3607-3

⁸⁶ Kostkevi ius G. D l teisini santyki , susiklostan i vykdam vie- j pirkim proced ras, kvalifikavimo // Teis s problemos. ó Vilnius: leidykla UAB šJustitiaó, 2005, Nr. 04 (50), P. 72. - ISSN 1392-1592

⁸⁷ Ten pat.

⁸⁸ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2005 m. sausio 11 d. sprendimas byloje C-26/03.

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=62003J0026&lg=lt
[fi r ta 2008 09 26]

pirkimo nevykdymo, neorganizavimo pagal viešojo pirkimo kreiptis administracinius teismus pagal Lietuvos Respublikos m .

Siekiant patobulinti viešojo pirkimo nagrinėjimo sistemą Lietuvoje ir atsivertiant aukščiau aptartais uždaviniais valstybių praktikoje, vertėtų apsvaistyti Viešojo pirkimo nagrinėjimo komisijas, kaip atskiras, nepriklausomas ginčų nagrinėjimo institucijas steigiamas. Tikimama, kad tokios savarankiškos ginčų nagrinėjimo komisijos veikimui būtų sukurtos slygos viešojo pirkimo ginčų nagrinėti kvalifikuotiems ekspertams, kas taikot sprendimų priėmimo operatyvumą, skaidrumo principo uftikrinimą. Kita galima alternatyva būtų stiprinti teismų kompetenciją spręsti ginčus viešojo pirkimo srityje. O tuo būtu galima siekti tvirtinant teisės specializaciją viešojo pirkimo klausimais.

5. 2. Viešųjų pirkimų procedūrų ir sutarčių peržiūros veiksmingumo didinimas

Pagal Teisi apsaugos direktyvas galima išskirti dvi viešojo pirkimo procedūros monitoringo stadijas: **iki** viešojo pirkimo sutarties sudarymo ir **po** sutarties sudarymo. Pirmuoju atveju perfiros procedūros yra nukreiptos savalaik viešojo pirkimo teisės aktų pafleidimui, antruoju – daftniausiai siekiama tik atlyginti pafleidimu padarytą žalą⁸⁹.

Teisingumo Teismo praktika ir Europos Komisijos konsultacijos su suinteresuotomis šalimis, atskleidė situaciją, kad valstybių narių taikomi viešojo pirkimo procedūros ir sutarčių perfiros mechanizmai turi trūkumą, tarp kurių paminėtinas nepakankamai efektyvus tiek j teisi ir teisėtų interesų gynimo būdas iki viešojo pirkimo sutarties sudarymo⁹⁰. Tiek j teisi ir teisėtų interesų, susijusių su viešojo pirkimo procesu, gynimo Europos Sąjungos lygmeniu iki 2007 metų pabaigos buvo reglamentuojama Teisi apsaugos direktyvomis (89/665/EEC ir 92/13/EEB), kuriomis buvo siekiama uftikrinti veiksmingą direktyvų 2004/18/EB ir 2004/17/EB taikymą. Teisingumo Teismas yra pasisakęs, kad Teisi apsaugos direktyvomis siekiama apsaugoti tiek jus nuo perkančiosios organizacijos savavališkų sprendimų, sustiprinti jau egzistuojančių efektyvų Bendrijos taisyklių viešojo pirkimo srityje taikymą uftikrinančius mechanizmus, o ypač toje stadijoje, kai pafleidimus dar galima ištaisyti⁹¹.

⁸⁹ Politikien R. Viešojo pirkimo sutarčių sudarymo perfiros procedūros veiksmingumo didinimas // Viešieji pirkimai. Viešojo pirkimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2008 m. balandis Nr. 2 (27). http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB2008_02.pdf [fi r ta 2008 09 10]

⁹⁰ Politikien R. Viešojo pirkimo sutarčių sudarymo perfiros procedūros veiksmingumo didinimas // Viešieji pirkimai. Viešojo pirkimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2008 m. balandis Nr. 2 (27). http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB2008_02.pdf [fi r ta 2008 09 10]

⁹¹ Europos Bendrijos Teisingumo Teismo 1995 m. rugpjūčio 11 d. sprendimas byloje C-433/93. <http://curia.europa.eu/juris/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=80008971C19980081&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 04]

inti teisinės priemonės, kovojant su neteisėtą sutarčių sudarymu, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB dėl viešųjų pirkimų ir veiksmingumo didinimo (toliau – Direktyva 2007/66/EB), iš dalies keičiamos Teisių apsaugos direktyvas. Direktyva 2007/66/EB tvirtina tokias naujoves, kaip minimalus atidėjimo terminas, kuriam sutarties pasirašymas atidedamas tam, kad būtų galima atlikti perkančiosios organizacijos sprendimų perfliršimą, taip pat automatinis sutarties sudarymo sustabdymas, reikalavimas užtikrinti, kad esant viešųjų pirkimų procedūrų pafleidimui, sutartis būtų pripafinta negaliojanti, taip pat tvirtinama teismų teisės spręsti taikyti alternatyvias sankcijas, tokias kaip baudos ar sutarties galiojimo termino sutrumpinimas, tvirtinimas minimalus senaties terminas priimti sprendimų teismui vertinti. Tšs direktyvos perkėlimas nacionalinėms teisėms nustatytas ne vėliau kaip iki 2009 m. gruodžio 20 d., taigi daugelis direktyvos reikalavimų dar nėra perkelti Lietuvos teisinei sistemai.

Viešųjų pirkimų direktyvose numatyta, kad tiek jai turi turėti galimybę bet kuriame ginčų nagrinėjimo etape apginti savo teises ir teisėtus interesus, todėl gali imtis išankstinių priemonių. Viešųjų pirkimų statymo 95 str. 3 d. numato galimybę teisminei ginčų nagrinėjimo stadijoje taikyti laikinąją apsaugos priemonę pirkimo procedūrų sustabdymui. Svarbu tai, kad ši laikinosios apsaugos priemonė turi teisę taikyti teismas, vadovaudamasis ekonomikumo principu.

Tačiau praktikoje pirkimo procedūrų sustabdymas dažnai yra problematiškas ir kritikuojamas dėl itin užsitęsiančio teismo proceso. Pritaikius laikinąją apsaugos priemonę ir sustabdžius pirkimo procedūras perkančiosios organizacijos negali tinkamai atlikti joms perduotų funkcijų panaudoti skirti lėšai bei sigyti organizacijoms reikalingas prekes, paslaugas ar darbą. Dažnai pasibaigus teisiniams ginčams prekės sigijimas praranda aktualumą, perkančiosios organizacijos nebeturi lėšų sumokėti už paslaugas ar prekes⁹².

Atsivėlgiant kylančias problemas, pabrėžtina, kad laikinąją apsaugos priemonių taikymas turi būti vertintas vadovaujantis ekonomikumo principu. Teismų praktikoje ekonomikumo principas aiškinamas taip, jog pasirenkant laikinąją apsaugos priemonę, ji turi maksimaliai užtikrinti teismo sprendimo vykdymą ir minimaliai riboti atsakovo interesus bei neviršyti pareiktiekinio reikalavimų sumos. Svarbu tai, kad be ekonomikumo principo teisminei praktikoje vadovujamasi ir viešuoju interesu, kad asmens turtiniai interesų gynimo priemonės negali pafleisti visuomenės teisiškai saugias gyvenimo sąlygas⁹³. Bendrąja prasme viešųjų interesų galima apibrėžti kaip visuomenės gerovę, tačiau viešojo intereso sąvoka yra vertinamoji, todėl jos turinys turėtų būti atskleidžiamas kiekvienu konkrečiu atveju vertinant bylos aplinkybes. Taigi, teismas konkrečioje

⁹² Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija: Studija / Užsakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [žiūrėti 2008 10 07]

⁹³ Lietuvos apeliacinio teismo 2007 sausio 18 d. nutartis Nr. 2-46/2007. <http://www.apeliacinis.lt/Default.aspx?tabid=66> [žiūrėti 2008 11 14]

anaikinti) laikinias apsaugos priemones, jei toki priemoni
nenei ar jos daliai.

laikinį apsaugos priemoni taikymas skirtingas. Slov
nijoje padavus prašym Nacionalinei perfi ros komisijai, vie- j
pirkim proced ros stabdomos automati- kai. Yra valstybi , nusta iusi i-lygas, kad esant tam tikroms svarbioms prieflastims ar
galimybei patirti nuostoli , pirkimo proced ros nestabdomos. O Vokietijos praktikoje gin
nagrin jimo metu proced ros ne tik nestabdomos, bet netgi leidfiama sudaryti sutart ⁹⁴.

Taikant laikinias apsaugos priemones svarbu atrasti pusiausvyr tarp tiek jo teisi gynimo
ir vie-ojo intereso bei efektyvaus gin o i-nagrin jimo uftikrinimo. Svarbus Teisi apsaugos
direktyvose tvirtintas efektyvumo principas, kuris nustato valstyb s pareig imtis vis priemoni ,
kad perkan i j organizacij priimti sprendimai b t skubiai perffi r ti ir efektyviai gyvendinti⁹⁵.
Apibendrinant, reik t pabr fti, kad kompleksinis ekonomi-kumo, efektyvumo ir vie-ojo intereso
princip taikymas b t svarbus maflinant d l laikin j apsaugos priemoni taikymo i-kylan ius
sunkumus.

⁹⁴ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie- j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos
Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 10 07]

⁹⁵ Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2003 m. birfelio 19 d. sprendimas byloje C-410/01.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0410:EN:HTML> [ffi r ta 2008 10 26]

PIRKIMŲ ĮGYVENDINIMO EFEKTYVUMO NEI ORGANIZACINĖS PROBLEMAS

Viešųjų pirkimų tarnyba apibendrinama viešųjų pirkimų procedūrų pakeidimus, su kuriais dažniausiai tenka susidurti, juos suskirsto dvi grupes.⁹⁶ Pirmoji grupė, tai sėkminga veikla norint apieiti statymų ar interpretuoti juos taip, kad būtų realizuoti savanaudiški ar kitokie neleistini veiksmai. Antroji - tai pakeidimai, kuriuos perkančioji organizacija daro dėl nerpestingumo, nepakankamo viešųjų pirkimų statymo finansavimo, bendros praktikos neišmanymo.

Kaip opiausias problemas, su kuriomis tenka susidurti verslui dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose Lietuvoje, apklausos dalyviai nurodo korupciją ir pafintis (13,4 proc.), nekokybiškai parengtas technines sąlygas (11,4 proc.), skaidrumo stoką (8,6 proc.), informacijos stoką (5,5 proc.). Atsivėlgiant tai, svarbu nagrinėti svarbiausias viešųjų pirkimų efektyvumo kliūtis ir jas sąlygojančias priežastis bei atrasti viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo galimybes.

6. 1. Nepakankamas viešųjų pirkimų skaidrumas ir korupcijos apraiškos

Pasaulinė praktika rodo, kad viešiesiems pirkimams yra naudojama apie 30 procent nacionalini biudžetų ir kit visuomeninių lėšų.⁹⁷ 2007 m. Lietuvos viešųjų pirkimų suma sudarė 13,3 mlrd. litų.⁹⁸ Taigi, racionalus ir taupus lėšų panaudojimas yra svarbus valstybės valdymo tikslas. Viešųjų pirkimų sistema, sudarydama prielaidas viešam ir skaidriam viešųjų pirkimų procedūrų taikymui bei sėkmingai konkurencijai ir skatindama rinkos vystymąsi, yra vienas iš pagrindinių šio tikslo įgyvendinimo instrumentų.

Viešaisiais pirkimais lėšos iš viešojo sektoriaus pereina į privatų sektorį, todėl viešieji pirkimai gali būti priskirtini veiklos sričiai, kurioje potencialiai galimos korupcijos apraiškos. Tiek privatus, tiek ir viešasis sektorius gali sitraukti korupciją viešuosiuose pirkimuose. Lietuvoje augant viešųjų pirkimų apimtims, korupcija įgyvendinant viešuosius pirkimus tampa vis skaudesne problema. Jos neišsprędus viešieji pirkimai neteks ir savo prasmės - skaidriai ir efektyviai pirkti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus.

Korupcijos sąvoka viešuosiuose pirkimuose apibrėžiama kaip piktnaudžiavimas suteikta galia siekiant privačių tikslų. Tuo atveju, privatus tikslas turėtų būti aiškiai ir interpretuojami

⁹⁶ Vaičiulis R. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos deimtinės // Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletėnis. 2006 m. spalėis, Nr. 4(21). <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/4IB2006.pdf> [žiūrėta 2008 06 12]

⁹⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2010 metų strateginis veiklos planas. <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/SP2008/20081aforma.doc> [žiūrėta 2008 06 10]

⁹⁸ Tarptautinis viešųjų pirkimų portalas. <http://www.opic.com/templates/MainPage2.aspx?id=1746&epslanguage=LT> [žiūrėta 2008 06 12]

arie atsiranda i–ėimos nari , politini partij , tam tikrais atvejais
bdaros institucij , kurios vaidina atitinkam ekonomin vaidmen
suose⁹⁹.

Korupcija vie-uosiuose pirkimuose gali pasireik-ti vairiomis formomis, pavyzdffiui,
tokiomis kaip papirkimas asmen , atsaking ufl sprendim pri mim , su tikslu gauti palankiausi
sprendim , s mokslo susitarimais, kai tiek jai susitaria d l vidini kompensacini mok jim
pateikiant auk-tas ar šnetikrasō pasi lymo kainas, špasyvi ja korupcijaō, kai pinig gav jas
netiesiogiai reikalauja ky-io ufl atitinkam sprendim pri mim ir kt.¹⁰⁰.

Analizuojant korupcijos vie-uosiuose pirkimuose pasirei-kim , i– pirmo flvilgsnio gali
atrodyti, kad d l korupcijos nuken ia tik vie-ojo pirkimo proced rose dalyvaujantys tiek jai, kuri
pasi lymai nepagr stai ir neteis tai atmetami, arba kuriems uflkertamas kelias dalyvauti vie-ajame
pirkime apskritai. Ta iau pasekm s yra daug platesn s. Komercin s sutartys, takotos korupcijos
pabrangina prekes ir paslaugas nuo 5 iki 15 procent .¹⁰¹ D l korupcijos gali laim ti tiek jas, kurio
si lom preki , paslaug ar darb kaina auk-tesn , nei atitinkama rinkos kaina. O tai rei-kia, kad
valstyb s, savivaldybi biudflet ar atitinkam fond l -os naudojamos neracionaliai, neefektyviai.
Kitas galimas korupcijos pavyzdys, jog gali laim ti mon , kurios paslaugos, prek s ar darb kaina
yra maffiausia, bet jau i– anksto yra flinoma, kad v liau sutarties s lygos bus pakeistos, pavyzdffiui,
pateikiant kito modelio ar prastesn s kokyb s prekes, nevisi-kai atliekant darbus ar suteikiant
paslaugas ir pan., ir taip kompensuojant konkurso metu pateikt maffl kain . D l tokio elgesio
nuken ia visuomen arba bent jos dalis, i–kreipiama konkurencija.

Korupcijos aprai-kos gali apimti vis vie-ojo pirkimo cikl nuo poreikio vertinimo,
reikalavim nustatymo, pirkimo dokument parengimo, tiek j pasi lym vertinimo ir laim tojo
nustatymo, iki pirkimo sutarties gyvendinimo. Korupcijai vie-uosiuose pirkimuose lengva
pasireik-ti prisidengiant itin skubiais, d l nenumatyt prieflas i atsiradusiais pirkimais, taip pat
parengiant nestandardinius pirkimo dokumentus. Paradoksalu, bet paraidffiui laikantis Vie- j
pirkim statymo, i– konkurso d l smulkmen galima i–mesti geresn pasi lym ir taip proteguoti
kit , prastesn pasi lym pateikus dalyv¹⁰².

Vie-osios staigos "Transparency International" Lietuvos skyrius (toliau - TILS) skelbia, kad
Lietuvai taikomas korupcijos suvokimo indeksas nesikei ia jau daugel met . Korupcijos suvokimo
indeksas yra i–vestinis indikatorius, leidffiantis suskirstyti valstybes, pagal suvokiam korupcijos

⁹⁹ Palidauskait J. Korupcijos ir atsakomyb s problema vie-ojo administravimo sistemoje // Vie-oji politika ir
administravimas. ó Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2005, Nr. 13, P. 26-25

¹⁰⁰ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie- j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos
Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 06 09]

¹⁰¹ Korupcija, jos aprai-kos ir kovos su korupcija metodai. <http://www.sec.lt/pages/alfdiskusijos/pages/discuss3/docs/rb-pr-pilnas.pdf> [ffi r ta 2008 06 16]

¹⁰² Kmieliauskas L. Norima prad ti pirkti skaidriau.

http://www.transparency.lt/new/images//linas%20kmieliauskas_norima%20padeti%20pirkti%20skaidriau.pdf [ffi r ta 2008-06-06]

tarnautoj ir politik . TILS paskelbtuose korupcijos suvokimo Lietuvai skiriami 4,8 balo, kai š06 rei- kia šlabai korumpuota i valstyb 6. Lietuva uflima 51 viet tarp 180 pasaulio -ali . Pastaruosius septynerius metus Lietuvos KSI keit si mafiausiai, lyginant j su nuolat augusiais indeksais kit 7 pokomunistini -ali , tapusi ES nar mis 2004 m. Tuo metu tik Lenkijos KSI yra prastesnis, nei Lietuvos ir siekia 4,2 balo. 2006 met duomenimis Europoje Taur s -alys tradici- kai turi geriausius KSI vertinimus tarp ES ir kit Vakar Europos -ali ¹⁰³.

2005 m. pabaigoje TILS ufsakymu rinkos tyrim kompanija UAB šRAIT6 atliko tyrim 550 Lietuvoje registruot ir veikian i moni , kuri atstovai vertino vie- j pirkim b kl , skaidrum juose bei galimus vie-ojo pirkimo tobulinimo b dus. Tyrimo rezultatai parod , kad daugiau nei tre dalis (38,6 proc.) apklaust Lietuvos verslinink vie- j pirkim sistem laiko neskaidria arba korumpuota, ir net 54,1 proc. apklaust -alies moni vadov , ar j galiot atstov , gerai informuot apie mon s dalyvavim vie- j pirkim konkursuose, teigia dafniau ar re iau atsisakydav dalyvauti konkursuose d l to, kad, j nuomone, vie- j pirkim laim tojas buvo flinomas i- anksto¹⁰⁴.

Anot UAB šRAIT6 tyrimo, dafniausiai per pra jusius penkerius metus tiek jai, dalyvaujantys vie-ojo pirkimo proced rose, susidurdavo su itin specifi- kai ar siaurai suformuluotais kvalifikaciniais reikalavimais arba perkamo objekto technin mis specifikacijomis, kuriuos tenkinti gal t tik proteguojama mon . Pernelyg detalios ir tikslios specifikacijos rei- kia, kad tiek j , rangov , galin i pateikti realius pasi lymus, skai ius sumafl ja iki vienintelio. Tokia situacija yra akivaizdus lygiateisi- kumo principo ir lygi standart doktrinos pafleidimas. Korupciniai sandoriai, respondent manymu, labiausiai tik tini rengiant konkurso dokumentus, vertinant parai- kas bei skelbiant laim toj .

Be to, tyrimo dalyvi nuomone, mafiausiai skaidr s vie- j pirkim konkursai organizuojami statyb ir sveikatos apsaugos, susisie kimo, energetikos sferose, o skaidriausiasiais vardinti vie-jeji pirkimai informacini technologij sferoje. Atsiliepdami apie institucijas, uftikrinan ias teising vie- j pirkim organizavim , respondentai palankiausiai vertina verslo institucijas, o nepalankiausiai - teismus. Tik 15 proc. apklaust j teig per pastaruosius 5 metus pateik ie- kin teismui d l, j manymu, neteising vie- j pirkim konkurs rezultat .¹⁰⁵

¹⁰³ Prane-imas spaudai. Lietuvai taikomas Korupcijos suvokimo indeksas nesikei ia eile metu.
http://www.transparency.lt/new/images/ti_ksi_pranesimas_spaudai.pdf [fii r ta 2008-06-15]

¹⁰⁴ TILS ufsakymu RAIT atliktos 550 verslinink apklausos rezultatai.
http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=2&Itemid=9 [fii r ta 2008-06-15]

¹⁰⁵ TILS ufsakymu RAIT atliktos 550 verslinink apklausos rezultatai.
http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=2&Itemid=9 [fii r ta 2008 06 15]

skaidrumo tyrimo įvaduose yra vardinamos pagrindinės viešųjų

įstaigų viešumo;

- klesti nebaudiamumas viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimus;
- neretai susiduriama su nepakankama viešųjų pirkimų komisijos narių kvalifikacija;
- per daug pirkimų reglamentavimas kliudo pirkimo procesui;
- pasigendama institucinio bendradarbiavimo siekiant pašalinti pažeidimus.

Viešųjų pirkimų tarnybai Viešųjų pirkimų statymu yra priskirtos viešųjų pirkimų kontrolės funkcijos. Viešųjų pirkimų tarnybos veiklos ataskaitoje už 2007 metus, deklaruojama, kad Viešųjų pirkimų tarnyba dideliu mastu skyrė korupcijos aprašymų viešuosiuose pirkimuose prevencijai: padidino prevencinę tvarką vertinam ir tikrinam pirkimų skaičių bei sugriebtinąjį kontrolę. Buvo atliekami perkančiųjų organizacijų vykdomų pirkimų kompleksiniai patikrinimai, vertinimai tapo išsamesni, daugiau dėmesio buvo skiriama įvaduoms, kurios tapo griežtesnės.¹⁰⁷ Be to, išaugo asmenų, nubaustų už Viešųjų pirkimų statymo pažeidimus, skaičius, o dėl tariamų korupcijos aprašymų 11-os pirkimų dokumentai perduoti Specialiųjų tyrimų tarnybai perduota, dveji – prokuratūrai.¹⁰⁸

Viešųjų pirkimų proceso skaidrumo svarba akcentuojama ir Nacionalinėje kovos su korupcija programoje, skaidrumo ir viešumo principų gyvendinimo priemonėmis vadinamos Viešųjų pirkimų tarnybos parengtoje sektorių kovos su korupcija viešųjų pirkimų srityje programoje. Reikšmingiausios ir veiksmingiausios kovos su korupcija priemonėmis yra galimieji Viešųjų pirkimų statymo pažeidimų prevencija ir griežtesnė vykdomų viešųjų pirkimų kontrolė.

Teorijoje išskiriami trys gero pirkimo principai¹⁰⁹, kuri turėtų laikytis perkančiosios organizacijos, siekdamas mažinti korupcijos aprašymų viešuosiuose pirkimuose: integralumas, skaidrumas, atskaitomybė.

Integralumas – tuo atveju reikėtų, jog visas viešųjų pirkimų procesas yra suderintas su esančiais ir galiojančiais teisės aktais. Tik tokiu būdu gali būti užtikrintas flingas ir atvira konkurencija, leidžianti sigyti geros kokybės produktus už geriausias kainas.

Skaidrumas reiškia, jog visi sprendimai, susiję su viešųjų pirkimų procedūromis, yra pateikiami viešai. Skaidrumas turi apimti visą pirkimo procesą, pradedant nuo sprendimo dėl pirkimo reikalingumo ir jo pagrįstumo, baigiant pirkimo sutarties gyvendinimu.

¹⁰⁶ TILS focus grupės tyrimo rezultatai: ekspertai vertina viešųjų pirkimų būklę.

<http://www.transparency.lt/new/images/tils%20focus%20grupe.pdf> [žiūrėti 2008 06 15]

¹⁰⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 metų veiklos ataskaita.

<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/VPTveiklosatasakita2007.pdf> [žiūrėti 2008 06 09]

¹⁰⁸ Ten pat.

¹⁰⁹ Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija: studija / Ufšakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [žiūrėti 2008 10 09]

tiek viešasis sektorius, tiek ir privatus sudar pirkimo sutart
ufljos tiksl bei pareig vykdym .¹¹⁰ Tuo atveju atskaitomyb gali
ir i-orine kontrole¹¹⁰.

UAB šRAITŲ tyrimo respondent nuomone, efektyvesni viešieji pirkimai gali b ti, kai yra sudaroma lengva prieiga prie informacijos apie konkurs visiems konkurso dalyviams bei visuomenei apie visus konkurso tarpsnius, tarp j atrankos ir vertinimo eig , pirkimo sutarties trukm ir s lygas bei bet kokius pasikeitimus.¹¹¹ Siekdama geriau tenkinti valstyb s institucij ir visuomen s poreikius informacijai apie viešuosius pirkimus gauti, Vieš j pirkim tarnyba suk r Vieš j pirkim informacin sistem , apiman i vieš j pirkim steb senos sistem bei Centrin vieš j pirkim portal .

Apibendrinant apklausos metu išsakytus pasi ūlymus ir kit valstybi patirt , galima išskirti ir sugrupuoti tam tikras priemones, kurios pad t sumažinti korupcijos tikimyb viešojo pirkimo procese:

1. Korupcijos prevencijos priemon s yra **susijusios su viešojo pirkimo komisija ir kitais viešojo pirkimo procedūrų organizavime ir vykdyme dalyvaujančiais asmenimis**. Siekiant išvengti korupcijos si loma:

- tvirtinti pareig ų , atsaking ų viešuosius pirkimus, rotacij ;
- kiekvienam tarptautinio pirkimo vert s rib viršijan iam pirkimui suformuoti atskir viešojo pirkimo komisij ;
- atskirti viešojo pirkimo poreikio pagrindimo, viešojo pirkimo proced r organizavimo ir atlikimo, pirkimo sutarties s lyg laikymosi prieži ūros funkcijas, uftikrinant, kad pirkimo poreik pagrindffiantis, viešojo pirkimo-pardavimo sutarties vykdym priffirintis ar ufl viešojo pirkimo b du sigyotos prek s realizavim atsakingas tarnautojas neb t pavaldus viešojo pirkimo komisijos nariams.
- tvirtinti kolegial sprendim pri mim i-laikant asmenin atsakomyb . B tina siekti, kad nesukeliant perteklini ka-t , sprendim pri mimo procese ir atliekant kitas antikorpuciniu poffi riu pavojingesnes funkcijas, b t taikomas škelis por aki ų principas, t.y. sprendimai priimami ar funkcijos atliekamos darbo grup se ar komandose. Taciau sprendim pri mimo procese b tina išlaikyti asmenin atsakomyb ų sprendimo pri mimo fakt fiksuoti ra-tu, nurodant kiekvieno sprendimo pri mimo procese dalyvavusio asmens nuomon , kuri jis patvirtina para-u.

¹¹⁰ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vieš j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 10 09]

¹¹¹ TILS ufsakymu RAIT atliktos 550 verslinink apklausos rezultatai. http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=2&Itemid=9 [ffi r ta 2008 06 15]

aukimo viešojo pirkimo komisijoms, pavyzdžiui, nustatant, kad nei komisijos nari sudaryt asmenys, nepavald s -i komisij komisijos vadovui.

- dal viešojo pirkimo vykdyti centralizuotai;
- identifikuoti situacijas, kuriose gali kilti viešojo ir privaio interes konfliktas, kiek manoma detaliau vardijant aplinkybes ir santykius, potencialiai pavojingus interes konflikto atffvilgiu.
- diegti viešojo pirkimo dalyvi etiko elgesio kodeks ir nustatyti pareigas, prie-paskiriant juos atitinkamas pareigas, susipafinti su -iuo kodeksu bei, prie-pradedant viešojo pirkimo proceduras, sipareigoti sutartimi tarp perkaniosios organizacijos ir tiekio laikytis -io kodekso taisykli (sutartyje numatant konkreias sankcijas elgesio norm pafleidimo atvejais).
- vykdyti tarnautoj mokymus, kad viešojo pirkimo specialistai gal t identifikuoti korupcijos aprai-kas ir apie jas prane-ti.
- sudaryti s lygas visiems perkaniosios organizacijos darbuotojams, vadovui ar kitam atsakingam asmeniui pateikti informacij apie galim viešojo pirkimo komisijos nari ar kit su viešojo pirkimu susijusi asmen viešojo ir privaio interes konflikt , korupcij , piktnaudffavim ar aplaidum ¹¹².

2. Korupcijos prevencijos priemon s, **susijusios su viešujų pirkimų būdo pasirinkimu bei viešujų pirkimų dokumentacijos rengimu.**¹¹³ Siekiant i-vengti korupcijos si loma:

- atkreipti ypating d mes pirkimo reikalingumo pagrindim ir j tinkamai pagr sti, esant reikalui pakviesti ekspertus, kad nustatyt pirkimo reikalingum ;
- skatinti perkanias organizacijas rengti ir diegti ai-kias pirkimo organizavimo taisykles;
- pirkimo dokument nuostatos turi b ti ai-kios, sudaryti normali ir nei-kreipt konkurencij tarp tiekio , neturi b ti pritaikomos konkre iam tiekio jui (tiek technini , tiek ir kvalifikacini reikalavim pateikimo prasme);
- kuo ai-kiau apibr fti kriterijus pripafliant tiekio laim toju;
- derybos ar pirkimas i-vieno -altnio tur t b ti ypatingai gerai pagr sti;
- kuo labiau apibr fti s vokas šskub sō, šnenumatytiō pirkimai;
- korupcijos prevencijos tikslais pareigoti viešojo pirkimo komisij parengtus pirkimo dokumentus pateikti vertinimui antikorupcines funkcijas organizacijoje vykdan iam skyriui ar darbuotojams (-ui).

¹¹² Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos viešojo pirkimo sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 06 03]

¹¹³ Ten pat.

komisij vertinti, ar pirkimo dokumentuose nustatyti reikalavimai
i i labiau rinkoje pafleidffiamoms verslo grup ms (pavyzdffiui,
ns ir pan.).

3. Korupcijos prevencijos priemon s, **susijusios su tinkamu skaidrumo principo igyvendinimu:**

- visa informacija, i-skyrus konfidenciali , turi b ti pateikiama vie-ai (skaitant ir susira-in jimo su tiek ju ir perkan i ja organizacija pateikim kitiems konkurse dalyvaujantiems tiek jams), taip uftikrinant vie-ojo pirkimo skaidrum ;

- ne tik tinkamai informuoti tiek jus apie j pasi lymo atmetim , bet ir nurodyti pagr stas prieffastis, kod l pasi lymas yra atmetamas;

- uftikrinti vienodos informacijos pateikim tiek jams, t.y., kad kiekvienas tiek jas, nei-skiriant kit , gaut tuos pa ius susira-in jimo ra-tus (pvz. atsakym paklausim) su perkan i ja organizacija.

- saugoti vis pirkim dokumentacij ;

- sukurti prieigas prie informacini sistem , kad perkan iosios organizacijos gal t ir prival t i-siai-kinti mones, korupciniu b du pafleidusias teis s aktus;

- nuolat informuoti visuomen apie reali pad t vie- j pirkim srityje.

4. Korupcijos prevencijos priemon s, **susijusios su vidine ir i-sorine vie-sujų pirkimų procesų kontrole:**

- organizuoti nuolatin vie- j pirkim korupcijos suvokimo lygio steb sen ;

- nustatyti laikotarpiu, pasitelkiant i-or s ekspertus, vertinti perkan iosios organizacijos vie-ojo pirkimo komisijos darbo efektyvum ir skaidrum ir s fliningum , atlikti vie- j pirkim audit .

- pasirinktinai tikrinti, ar priimant sprendimus nebuvo vir-ijama kompetencija;

Prevencija taip pat gali b ti atliekama sankcij sugrieftinimo b du, ta iau yra pripaffl stama, jog tai yra vienas maffiausiai siekiam kovos su korupcija b d . Tiek jai, kurie buvo siv l korupcij , ir teismo pripafflinti dalyvav korupcin je veikloje (su vie-aisiais pirkimais), ra-omi šjuod j tiek j s ra- ō.¹¹⁴ Toks registras tur t b ti lengvai ir vie-ai prieinamas.

Apibendrinant galima teigti, jog korupcij skatina maffiau atviros pirkimo proced ros, kaip, pavyzdffiui, deryb b do pasirinkimas, technini specifikacij parengimas ir pritaikymas konkre iam tiek jui, slapti (karteliniai) susitarimai tarp tiek j , netinkama vie-ojo pirkimo komisijos nari kvalifikacija. Siekiant maffinti korupcijos vie-uosiuose pirkimuose aprai-kas, si loma skatinti konkurencij tarp tiek j , skaidrumo principo tinkam gyvendinim , tvirtinti komisijos nari rotacij bei skatinti j kvalifikacijos k lim , vesti atitinkam tiek vidin , tiek i-orin kontrol .

¹¹⁴ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie- j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 06 03]

Patirties trūkumas vykdamas viešuosius pirkimus

Konkrečiau viešojo pirkimo organizavimo ir jo vykdymo s naudas didffia dalimi lemia –io proceso dalyvi kvalifikacija. Praktika rodo, kad kvalifikuoti vie– j pirkim specialistai geba kokybi–kiaiau parengti pirkimo dokumentus, tiksliau atlieka pirkimo proced ras, o tai padeda i–vengti statymo pafeidim . Vie– j pirkim tarnybos 2007 ó 2009 m. strateginiame veiklos plane numatyta, kad did jan ios vie– j pirkim apimtys, besikei ianti vie– j pirkim teisin baz ir tobul janti j vykdymo praktika reikalauja auk–tos kvalifikacijos specialist . J tr kumas juntamas visose nacionalin s vie– j pirkim sistemos grandyse ó pa ioje Vie– j pirkim tarnyboje, perkan iosiose organizacijose, tiek j mon se¹¹⁵.

Apklausa apie vie– j pirkim neefektyvumo prieflastis¹¹⁶ rodo, kad viena i–neefektyvum s lygojan i prieflasti - vie– j pirkim vykdytoj flini ir patirties tr kumas. Pagal Vie– j pirkim statymo 16 str. 1 d. perkan ioji organizacija pirkimui (pirkimams) organizuoti ir atlikti privalo (supaprastinta tvarka atliekamiems pirkimams ó gali) sudaryti Vie–ojo pirkimo komisij , nustatyti jai ufduois ir suteikti visus galiojimus toms ufduoims vykdyti. Vie–ojo pirkimo komisijos nariai turi tur ti atitinkam kvalifikacij , laikydamiesi Vie– j pirkim statymo nuostat tinkamai vykdyti vie– j pirkim proced ras, b ti nepriekai–tingos reputacijos bei ufl savo veikl atsakyti pagal Lietuvos Respublikos statymus.¹¹⁷

Vie– j pirkim statymas numato, kad skiriant Vie–ojo pirkimo komisijos narius turi b ti atsifvelgiama j ekonomines, technines, teises flinias ir –io statymo bei kit pirkimus reglamentuojan i teis s akt i–manym , kuri pagrindu b t galima teis tai bei atsakingai vykdyti vie–uosius pirkimus. Taigi asmen , vykdan i vie–uosius pirkimus kvalifikacija tur t b ti nuolat tobulinama, kadangi nuo komisijos nari kvalifikacijos priklauso ir tiek j pasi lym tinkamas vertinimas ir pirkimo sutarties sudarymas.

Pabr ftina, kad Vie–ojo pirkimo komisijos nariai daflniausiai n ra nuolat ir tik su vie–aisiais pirkimais dirbantys darbuotojai. Daflnai tai b na perkan iosios organizacijos vadovai ar kiti auk–ti administracijos pareig nai, atsakantys ufl visos ar dalies organizacijos veikl , taip pat specialistai, i–manantys apie perkamus objektus, kiti darbuotojai, kuri pagrindin s darbo ufduois nesusijusios su vie– j pirkim organizavimu.

¹¹⁵ Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs 2008-2010 met strateginis veiklos planas. <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/SP2008/20081aforma.doc> [ffi r ta 2008 06 05]

¹¹⁶ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 06 03]

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos vie– j pirkim statymas // Valstyb s flinios. 2006, Nr. 4-102.

specializuotas organizacinis vienetas toks, kaip viešųjų pirkimų komisija. Viešųjų pirkimų komisijoms galima apibūdinti kaip sprendimų priėmimo skyrius suprantamas kaip organizacinis vienetas, kuriam pavedama atlikti tam tikras viešųjų pirkimų uždavinius, suteikiami finansiniai ir kiti resursai nustatytiems tikslams pasiekti. Viešųjų pirkimų komisijos kaupia ir analizuoja informaciją ir gduos, ruošia medžiagą viešųjų pirkimų komisijai, kuri yra oficialus sprendimų priėmimo organas. Tačiau dažnai viešųjų pirkimų komisijos darbuotojai kartu su organizacijos vadovais ir atitinkamais specialistais yra komisijos nariai, kurie priima sprendimus.

Autoriaus nuomone, nagrinėjant specialistų, vykdančių viešuosius pirkimus, nepakankamos kvalifikacijos problemą, reikėtų atkreipti dėmesį tiek viešųjų pirkimų komisijos nariams, tiek atitinkamo padalinio ar atskirai organizacijos darbuotojams, dalyvaujantiems viešųjų pirkimų procedurose, kvalifikacijos kėlimui. Be to, labai svarbu kvalifikaciją kelti ir asmenims, nagrinėjantiems viešųjų pirkimų ginčus, t.y. teisėjams. Sprendimų ginčų teismai formuoja teisės praktiką, todėl labai svarbu, kad teisėjai turėtų tinkamą kvalifikaciją nagrinėti viešųjų pirkimų ginčus ir aiškinti norminius teisės aktus (ypatingai VP).

Lietuvos monių vadovų ar jų atstovų apklausos rezultatai atskleidžia šias viešųjų pirkimų procese iškylančias problemas, kurios tiesiogiai susijusios su viešųjų pirkimų komisijos kompetencija (kvalifikacija)¹¹⁸:

- nekokybiškai paruoštos techninės sąlygos;
- nepagrįstos konkurso sąlygos;
- nevienodos konkurencinės sąlygos dalyviams;
- konkurso rengimo nekompetencija;
- blogas vertinimo kriterijus.

Aukščiauvardintos problemos, paabrėžia, kad ypatingai svarbi viešųjų pirkimų komisijos narių kvalifikacija, kadangi netinkamai bei neišklaidai ar dviprasmiškai apibrėžiamos viešųjų pirkimų sąlygos bei kvalifikaciniai kriterijai neleidžia lygiais pagrindais dalyvauti visiems tiekėjams viešuosiuose pirkimuose.

Pagal perkančiąją organizaciją viešųjų pirkimų tarnybai pateiktas viešųjų pirkimų procedūrų ataskaitas, jos dažnai perka tokias pat arba analogiškas prekes ar paslaugas. Kadangi keitimasis informacija apie viešųjų pirkimų procedūrų vykdymą tarp perkančiosios organizacijos darbuotojų pakankamai paplitęs, jos pirkimo dokumentus dažniausiai rengia nesinaudodamos tokiais pat pirkimus vykdyti kitą perkančiąją organizaciją patirtimi arba naudojasi samdomais ekspertais paslaugomis. Visa tai sąlygoja santykinai dideles pirkimo dokumentų rengimo, pirkimų

¹¹⁸ TILS ufsakymu RAIT atliktos 550 verslininkų apklausos rezultatai.
http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=2&Itemid=9 [fi r ta 2008 06 15]

Dafnai praktikoje perkan i j organizacij sudarytos komisijos angis, tiesiog negauna reikiamos informacijos ne tik apie esan ias pirkimo atnaujinimo naujoves, teism praktik , bet ir vie- j pirkim norm i-ai-kinim bei j sistemin taikym ¹¹⁹. Siekdama sumaffinti i klaid skai i Vie- j pirkim tarnyba, numatydama veiklos kryptis 2008 ir kitiems ateinantiems metams akcentuoja tipini pirkimo dokument rengim ir vie- j pirkim specialist mokymus bei kvalifikacijos k lim ¹²⁰.

Vie- j pirkim statymo 8 straipsnyje tvirtinta, kad Vie- j pirkim tarnyba yra valstybin institucija, atsakinga ufl asmen , organizuojan i vie-uosius pirkimus, mokym .¹²¹ Pagal Vie- j pirkim tarnybos pateiktas kasmetines veiklos ataskaitas, gyvendinant Vie- j pirkim tarnybai keliam tiksl mokyti vie- j pirkim specialistus, uftikrinti j kvalifikacijos k lim bei teikti konsultacijas vie- j pirkim organizavimo ir vykdymo klausimais ir pasiekti ger konsultacij kokyb , per 2005-2007 metus buvo parengtos 9 mokymo ir kvalifikacijos k limo programos, apmokyta 1000 vie- j pirkim specialist , vyko nepertraukiamas perkan i j organizacij bei tiek j konsultavimas vie- j pirkim klausimais.¹²²

Ta iau vie-uosius pirkimus reglamentuojan i teis s akt kaita, pakeitimai ir papildymai, taip pat augan ios vykdom vie- j pirkim apimtys s lygoja situacij , kad perkan iosios organizacijos ir tiek jai turi d ti pastangas nuolat kelti savo kvalifikacij , o Vie- j pirkim tarnyba ó organizuoti mokymus ir parengti standartinius pirkimo dokumentus. Pasteb ta, kad egzistuoja ry-ys tarp pirkimus atliekan i darbuotoj skai iaus ir vie- j pirkim sumos. Kuo didesn vie- j pirkim suma per metus, tuo didesnis pirkimus atliekan i darbuotoj skai ius. Per pastaruosius metus vie-iesiems pirkimams panaudojama l – suma i-augo 2,3 mlrd. lit arba 21%.¹²³ Tai leidffia manyti, kad kvalifikuot vie- j pirkim specialist poreikis nuolat ir vis labiau did ja, tod l Vie- j pirkim tarnyba tur t padidinti savo mokym ir metodin s pagalbos pastangas.

Siekiant i-laikyti tinkam vie- j pirkim specialist lyg ir nuolat tobulinti j geb jimus, b tina ie-koti galimybi diegti **nuolatinio** kvalifikacijos k limo sistem , sudaryti specialistams s lygas sekti naujoves vie- j pirkim srityje, dalyvauti tarptautiniuose seminaruose ir kursuose¹²⁴. Dafnai apie vykstan ius mokymus Vie- j pirkim tarnyba skelbia savo internetiniame puslapyje¹²⁵,

¹¹⁹ Solovei ikas D. ir kt. Lietuvos vie- j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufksakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 06 03]

¹²⁰ Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausy s 2008-2010 met strateginis veiklos planas. <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/SP2008/20081aforma.doc> [ffi r ta 2008 06 05]

¹²¹ Lietuvos Respublikos vie- j pirkim statymas // Valstyb s flinios. 2006, Nr. 4-102.

¹²² Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausy s 2007 met veiklos ataskaita. <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/VPTveiklosataskaita2007.pdf> [ffi r ta 2008 06 12]

¹²³ Tarptautinis vie- j pirkim portalas. <http://www.opic.com/templates/MainPage2.aspx?id=1746&epslanguage=LT> [ffi r ta 2008 06 12]

¹²⁴ Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausy s 2008-2010 met strateginis veiklos planas. <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/SP2008/20081aforma.doc> [ffi r ta 2008 06 05]

¹²⁵ Lietuvos Respublikos Vie- j pirkim tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausy s. Seminarai. <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1192087805&lan=LT> [ffi r ta 2008 10 20]

organizuojami, kur ir kada jie vyks. Vie– j pirkim tarnybos pateikiami daŕniausiai lankytoj ufduodami, jiems aktualiausi

Ta iau, perkan i j organizacij darbuotoj , organizuojan i vie–uosius pirkimus, kvalifikacija gali b ti tobulinama ir kitais b dais. Pavyzdffiui, pa ios organizacijos savo viduje rengia darbuotoj mokymus, arba pasinaudojama teisinink ar teisini paslaug moni , advokat kontor organizuojamais seminarais, mokymais. Kelti kvalifikacij vie– j pirkim klausimais, be abejon s, galima ir individualiai, nagrin jant vie– j pirkim teisin baz , Lietuvos teism ar Teisingumo Teismo jurisprudencij . Ta iau patiems perkan i j organizacij nariams gali pritr kti kompetencijos, gilinant vie– j pirkim flinias.

Vertinant galimybes ir b dus kelti vie– j pirkim specialist kvalifikacij , vertinga atsifvelgti kit ufsienio valstybi patirt –ioje srityje. Jungtin s Europos s jungos ir Ekonominio bendradarbiavimo ir pl tros organizacijos (toliau ó OECD) iniciatyva 1992 m. buvo kurta organizacija šSIGMAō (angl. *Support for Improvement in Governance and Management*)¹²⁶, kurios tikslas buvo remti penkias Centrin s ir Ryt Europos valstybes vykdant vie–ojo valdymo reformas. Vie–ieji pirkimai yra svarbi šSIGMAō veiklos sfera, kuri apima nacionalini vie– j pirkim teis s akt analiz bei param ES –alims nar ms vykdant reformas vie– j pirkim sistemose. Viena i– šSIGMAō veiklos form ó perkan i j organizacij kompetencijos gerinimas organizuojant konferencijas, seminarus, mokymo kursus bei ruo–iant mokymo medfliag bei publikacijas.

Remiantis šSIGMAō vie– j pirkim studija¹²⁷, flemiau yra pateikiama kit Europos S jungos –ali perkan i j organizacij specialist kvalifikacijos k limo patirtis.

Portugalijoje, Olandijoje, Belgijoje, Slov nijoje vie– j pirkim studijos ar special s kursai vie– j pirkim klausimais organizuojami b tent –alies auk–tosiose mokyklose. Pavyzdffiui, Airijos Dublino universitete numatytas specialus vie– j pirkim kursas asmenims, turintiems auk–t j i–silavinim . Austrijoje n ra vykdomi jokie oficial s perkan i j organizacij mokymai vie– j pirkim klausimais, ta iau –alies auk–tosios mokyklos traukia vie– j pirkim teis kaip Administracin s ir Europos S jungos teis s disciplinos dalyk studij programas, o didfli j dal mokym vie– j pirkim klausimais organizuoja priva ios institucijos bendradarbiaudamos su Austrijos auk–tosiomis mokyklomis. vair s Olandijos universitetai rengia kursus vie– j pirkim klausimais, kuriuose gali dalyvauti visi suinteresuoti asmenys (ne tik studentai).

Speciali kurs , konferencij ar seminar vie– j pirkim klausimais rengimas daugelyje Europos S jungos valstybi yra prastas rei–kinys. Subjekt organizuojan i tokio pob dffio

¹²⁶ SIGMA organizacija. http://www.sigmaxweb.org/pages/0,3417,en_33638100_33638163_1_1_1_1_1,00.html [ffi r ta 2008 06 13]

¹²⁷ Vie– j pirkim perffi ros ir priemoni sistemos Europos S jungoje. [http://www.oilis.oecd.org/olis/2007doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/dfd3e6fbc84b4ea0c12572b50051d5c9/\\$FILE/IT03225206.PDF](http://www.oilis.oecd.org/olis/2007doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/dfd3e6fbc84b4ea0c12572b50051d5c9/$FILE/IT03225206.PDF) [ffi r ta 2008 06 10]

us: nuo oficiali valstyb s institucij iki priva i institucij ,
specialius kursus ir konferencijas vie– j pirkim klausimais
organizuoja i –ali Finans ministerijos. Pranc zijoje pagrindin vaidmen asmen , dirban i
vie– j pirkim srityje, kvalifikacijos k lime atlieka Vie–ojo valdymo ir ekonomin s pl tros
institutas prie Pranc zijos Finans ministerijos bei Pirkim vie–ajame sektoriuje asociacija
(*Association Pour l’Achat dans ler Services Publics*), kuriai priklauso didffioji dauguma Pranc zijos
perkan i j organizacij . Austrijoje yra steigta vie– j pirkim teis s ir politikos asociacija *Tender
Club Austria*, Belgijoje steigtos nacionalin s vie– j pirkim asociacijos, kurios taip pat veikia
vie– j pirkim specialist mokym srityje.

Daugumoje valstybi (Austrijoje, Lenkijoje, Belgijoje Olandijoje) taip pat leidfiama po vien
ar kelet specializuot leidini , flurnal vie– j pirkim gyvendinimo tema, ra–omos publikacijos,
vadov liai. Olandijoje, Belgijoje veikia special s atskiri vie– j pirkim puslapiai. Lenkijoje
Vie– j pirkim tarnyba rengia oficial Vie– j pirkim statymo komentar , nurodymus bei
geriausios praktikos rekomendacijas¹²⁸.

Atsiffvelgiant ufsienio valstybi patirt , si lytina ir Lietuvoje tobulinti speciali vie– j
pirkim mokymo program diegim auk–tosiose mokyklose. Vie– j pirkim mokymo programos
gal t b ti savaranki–kos arba kaip atskiri mokymo dalykai, pvz. teis s, ekonomikos studij
programose. Tokiu b du gal t b ti rengiami auk–t kvalifikacij turintys vie– j pirkim
specialistai. Beje, surinkti duomenys apie vie–uosius pirkimus atliekan i darbuotoj i–silavinim
parod , kad daugumos i–silavinimas yra vairus. Didffiausi dal darbuotoj sudaro tiksl j moksl
specialistai 25%, ekonomistai 19%, teisininkai 12%.¹²⁹

Mykolo Romerio universiteto (toliau ó MRU) II studij pakopoje (magistrant roje) Teis s
fakulteto administracin s teis s magistrantai gali studijuoti dalyk „Vie– j pirkim teis ö, o
Ekonomikos ir finans valdymo fakulteto Vie–ojo sektoriaus ekonomikos programos Regionin s
pl tros ekonomikos ir politikos specializacijos magistrant ros studij studentams si lomas dalykas
šVie–ieji pirkimai¹³⁰. Tarp Lietuvos universitet , be MRU, vie– j pirkim procesus kaip laisvai
pasirenkam dalyk taikomosios matematikos, makroekonomikos magistrant ros studij
programose dar si lo studijuoti Vytauto Didffiojo universitetas.

¹²⁸ Vie– j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [fli r ta 2008 06 07]

¹²⁹ Vie– j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [fli r ta 2008 06 07]

¹³⁰ Mykolo Romerio universitetas.
http://www.mruni.lt/lt/padaliniai/fakultetai/ekonomikos_fakultetas/katedros/ekonomikos_katedra/studijos/destomu_dalyku_programos/ ir
http://www.mruni.lt/lt/padaliniai/fakultetai/teises_fakultetas/katedros/administracines_teises_proceso_katedra/studijos/destomu_dalyku_programos/ [fli r ta 2008 06 09]

...i, kad kvalifikacijos k limas rengiant mokymus, seminarus bei vykdomiems specialistams yra svarbus elementas siekiant i-vengti pafleidim bei uftikrinti tinkam vie-j pirkim proced r vykdym . Nuolat augant vie-j pirkim apimtims bei kintant teisei bazei b tina ie-koti galimybi diegti nuolatinio kvalifikacijos k limo sistem , uftikrinti nuolatinio ir nuoseklaus mokymosi galimyb . Siekdama -i tiksl , autoriaus nuomone, Vie-j pirkim tarnyba gal t pl sti bendradarbiavim su Lietuvos auk-tosiomis mokyklomis, sukuriant daugiau d stom program ir dalyk vie-j pirkim tematika. Taip pat naudinga b t leisti specializuotus leidinius ir publikacijas, komentarus, teism praktikos apibendrinimus formuojant viening vie-j pirkim statymo ir kit susijusi teis s akt taikymo praktik .

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SISTEMOS TOBULINIMO GALIMYBĖS

Šiuo metu Lietuvoje viešųjų pirkimų apimtys siekia daugiau nei 13 milijardų litų per metus ir ateityje, vertinant ES struktūrinių fondų lėšas, dar daugiau augs. Todėl viešųjų pirkimų sistemos tobulinimas yra svarbus valstybės valdymo modernizavimo komponentas. Viešųjų pirkimų centralizavimas ir elektroninių viešųjų pirkimų diegimas yra būdai, kuriais galima didinti viešųjų pirkimų efektyvumą ir skaidrumą, viešųjų pirkimų procedūrų organizavimo išlaidas, perkamų prekių ir paslaugų išlaidas bei procedūrų vykdymo trukmę. Taip pat galima teigiama taka sprendžiant viešųjų pirkimų skaidrumo bei kvalifikuotų viešųjų pirkimų specialistų trūkumo problemas.

7. 1. Viešųjų pirkimų centralizavimas

Viešųjų pirkimų centralizavimas gali būti viena iš viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir problemų sprendimo alternatyvų, siekiant viešųjų pirkimų efektyvumo, procedūrų operatyvumo, skaidrumo ir viešuosius pirkimus vykdančių specialistų profesionalumo. Sigaliojus 2006 m. sausio 31 d. Viešųjų pirkimų statymo redakcijai, kuri buvo suderinta su Europos Parlamento ir Tarybos viešųjų pirkimų direktyvomis 2004/17/EB ir 2004/18/EB, be kitų naujovių buvo teisini centralizuoti pirkimai, centrinės perkančiosios organizacijos sąvoka ir preliminariosios sutartys.

Teisinės prielaidos viešiesiems pirkimams centralizuoti kitose Europos Sąjungos valstybėse buvo sukurtos jau anksčiau. Pirmosios centrinės perkančiosios organizacijos pradėjo steigtis 1990–1995 metais. Centrinės perkančiosios organizacijos yra kurtos ir sėkmingai veikia Jungtinėje Karalystėje, Airijoje, Italijoje, Danijoje, Suomijoje, keliose kitose Europos Sąjungos šalyse¹³¹.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/18/EB viešųjų pirkimų centralizavimas apibrėžiamas kaip viešųjų pirkimų vykdymas, kai tam tikros perkančiosios organizacijos yra atsakingos užsigijimus arba viešųjų sutarčių, skirtų kitoms perkančiosioms organizacijoms, sudarym¹³².

Galima išskirti tris centralizavimo formas:

1. Pagrindinės organizacijos centralizuoja joms pavaldžių organizacijų pirkimus. Ši forma yra priverstinė, centrinės organizacijos nustatytos tvarkos vietinė organizacija privalo laikytis.

¹³¹ Viešųjų pirkimų centralizavimo galimybės Lietuvoje studija / Ufšakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienuos/mtvrimo-darbas.doc; [fi r ta 2008 06 07]

¹³² 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešųjų pirkimų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. <http://www.simap.europa.eu/docs/simap/nomenclature/32004L18LT.pdf> [fi r ta 2008 06 01]

organizacijos savanoriškai vykdo pirkimus per centrini perkan i j
dinama kaip savanori-ka pirkim kooperacija.

vimas gali tur ti skirting mast ir pob d . Pagal centralizavimo
mast galima skirti du lygius¹³³:

1. Vie- j pirkim centralizavimas valstyb s mastu.
2. Vie- j pirkim centralizavimas institucijos mastu.

Prie centralizuot pirkim valstyb s mastu galima priskirti organizacijos, kuri funkcijose nustatyta vykdyti tam tikrus pirkimus, nesusijusius su pa ios organizacijos poreikiais. Pavyzdffiui, Lietuvos automobili keli direkcijos prie Susisiekimo ministerijos (toliau - Keli direkcija) atlikt pirkim suma yra didffiausia 2005 metais (352 mln. Lt)¹³⁴. Keli direkcijos nuostatai skelbia, kad viena i-organizacijos funkcij yra ó vykdyti valstybin s reik-m s keli ir j statini projektavim , tiesim , statyb , rekonstravim , organizuoti ir atlikti preki , paslaug ir darb vie- j pirkim konkursus bei pasira-yti sutartis¹³⁵.

Vie- j pirkim centralizavimas vykdomas dviem b dais ó l – principu arba galiojim principu¹³⁶. Vie- j pirkim centralizavimas l – principu rei-kia, kad pagrindin organizacija ar jos galiota organizacija nepaskirsto i- biudffeto gaut asignavim jos reguliavimo srityje esan ioms organizacijoms, ta iau pati vykdo vis preki , paslaug ir darb sigijimo proces , kurio rezultatus ó sigyt turt v liau paskirsto jos reguliavimo srityje esan ioms organizacijoms. Vadovaujantis -iuo principu centralizuojama ne tik pirkim , bet ir finans valdymo funkcija. Vie- j pirkim centralizavimas galiojim principu rei-kia, kad pagrindin organizacij ar specialiai tam steigt perkan i j organizacij atlikti vie- j pirkim proced ras galioja jos reguliavimo srityje esan ios perkan iosios organizacijos.

Daugeliui centrini perkan i j organizacij priskiriamos preliminari sutar i sudarymo ir administravimo funkcijos. Perkan i j organizacij preki ir paslaug ufsakymai pagal preliminarias sutartis vykdomi per elektroninius katalogus internete.

Nagrinant centrini s perkan iosios organizacijos modelio tikslus ir ypatumus, pabr fliina, kad centrini perkan ioji organizacija siekia gauti nustatytos kokyb s prekes ir paslaugas kuo maflesn mis s naudomis. Maflesn s s naudos rei-kia tiek maflesnes preki ir paslaug kainas, tiek maflesnes preki ir paslaug vie- j pirkim proced r vykdymo i-laidas, tiek maflesnes preki ir

¹³³ Vie- j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [ffi r ta 2008 06 07]

¹³⁴ Ten pat.

¹³⁵ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. lapkri io 30 d. sakymas Nr. 3-457 šD I Lietuvos automobili keli direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostat patvirtinimoõ. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=288483&p_query=&p_tr2= [ffi r ta 2008 06 15]

¹³⁶ Vie- j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [ffi r ta 2008 06 07]

tyrimo i-laidas. Perkan i sias organizacijos vie- j pirkim
os atsisako dalies savo funkcij .
izavimo privalumus ir tr kumus perkan iajai organizacijai,
naudinga remtis perkan i j organizacij apklausos tyrimo metu gautais duomenimis. Ty s tyrimas
leidffia identifikuoti -uos vie- j pirkim centralizavimo privalumus ir tr kumus.¹³⁷

Centralizavimo **privalumai:**

1. Visuose organizacijos departamentuose bendrai naudojam preki grupi vienos perkamos prek s vieneto kainos sumaffinimas. Centrin pirkim organizacija gali i-sider ti geresnes kainas, der damasi d l visos organizacijos tam tikros prek s suvartojimo.
2. Didesn specializacija lemia geresnes galimybes pl sti organizacijos flinias apie produktus, tiek jus ir t.t.
3. Veiklos i-laid maffinimas, nes mafl ja administracin s i-laidos, kai mafl ja didesn s apimties ufsakym .
4. Standartizuoto pirkim proceso suk rimas.
5. Galimyb profesionaliau vykdyti pirkim funkcij , sutelkiant gerus pirkim organizavim specialistus, surenkant daugiau informacijos apie tiek jus, pirkim kainas ir taip gyjant patirt , kuri leist i-vengti klaid proced r vykdymo procese.
6. Maflesn korupcijos tikimyb .
7. Vidutin s pirkim proced r trukm s sumaff jimas.
8. Nereikia papildomos dokumentacijos kaupimo ir saugojimo.

Centralizacijos **trūkumai:**

1. Pirk jas gali b ti labiau gud s savo srities pirkimuose, jei jo poreikiai skiriasi nuo kit organizacijos dali poreiki .
2. Vietiniai pirk jai gali geriau paffinoti vietin rink , tod l geriau i-naudot rinkos galimybes, nei centralizacijos atveju.
3. Perkan iosios organizacijos praranda pirkim kontrol .
4. Centralizavus pirkimus, atsiranda rizika, kad pirkimo sutartys bus pernelyg didel s, tod l bus ribojama konkurencija.
5. Gali nukent ti smulkusis ir vidutinis verslas.

Perkan i j organizacij nurodomi centralizavimo privalumai gali b ti traktuojami kaip sprendimas problem , su kuriomis perkan iosios organizacijos susiduria vykdydamos vie-uosius pirkimus decentralizuotai. Ty s problemos gali b ti vardijamos kaip kompetencijos vie- j pirkim srityje tr kumas, didel s vie- j pirkim i-laidos, susijusios ne tik su darbo uflmokes iu, ta iau ir su

¹³⁷ Ten pat.

iešaidomis, taip pat viešųjų pirkimų gyvendinimo skaidrumo centralizuotą viešųjų pirkimų aspektą - tinkamos perkamos prekės kokybės nustatymas. Italijos centrinė perkančioji organizacija *Consip*, nustatydamą vidutiną adekvatorišką kokybę prekių ir paslaugoms, vadovaujasi principu, kad vidutiną kokybę reikškia tai, kad šio kokybės lygio gaminiai ir paslaugos gali tenkinti daugelį vartotojų¹³⁸.

Dafniausiai per centrinę perkančiąją organizaciją perkamos šios prekės: informacinės technologijos ir komunikacijos prekės ir paslaugos, finansinės paslaugos (lizingas, valstybės mokėjimo kortelės), kuras ir energija (kuras automobiliams, elektra), biuro paslaugos (kanceliarinės prekės, baldai), kelionės (lėktuvo bilietai, viešbučių paslaugos), automobiliai ir jų nuoma.

Prekių ir paslaugų grupės, kurias verta pirkti per centrinę perkančiąją organizaciją, nustatomos vadovaujantis keliais kriterijais¹³⁹:

- Tam tikra prekė ar paslauga turi būti bendrai naudojama daugelyje viešojo sektoriaus organizacijų, o ne specializuota.
- Specifikacijos ir reikalavimai nesunkiai suderinami, manoma nustatyti prekių ir paslaugų kokybę, kuri atitiktų daugelio perkančiųjų organizacijų poreikius.
- Potenciali centralizuotų pirkimų suma toje prekė ar paslaugų kategorijoje turi būti pakankamai didelė, kad atsipirktų papildomos grandies egzistavimas.

Per centrinės perkančiosios organizacijos suderintą preliminarų sutartį pagal prekių ir paslaugų apyvartą daugiausia nuperkama informacinės technologijų rangos - kompiuterinės technikos ir standartinės programinės rangos.

Atliktoje mokslinėje viešųjų pirkimų centralizavimo studijoje patvirtinama, kad Lietuvoje valstybės mastu viešieji pirkimai yra decentralizuoti¹⁴⁰. Tačiau klausimą, ar pritarė viešųjų pirkimų centralizavimo iniciatyvai, 73% apklaustųjų perkančiųjų organizacijų atsakė teigiamai. Pagal sektorius atsakymai dėl centralizavimo pasiskirstė nevienodai. Mafesnio pritarimo centralizavimo iniciatyvai sulaukia viešųjų juridinių asmenų sektoriuje, tuo tarpu centrinės ir vietinės valdžios organizacijų tarpe pritarimas didžiausias atitinkamai 78% ir 80%.¹⁴¹

Viešųjų pirkimų centralizavimo projektą valdymo agentūra (toliau - CPVA), pagal 2007 m. sausio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 50, yra galiota atlikti Centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas ir gyvendinti bandomąjį viešųjų pirkimų vykdymo per Centrinę perkančiąją organizaciją (toliau - CPO) projektą. Bandomojo projekto tikslas - išbandyti CPO veiklos modelį ir, vertinus bei apibendrinus pilotinio projekto veiklos rezultatus, apsispręsti dėl CPVA kaip CPO

¹³⁸ Viešųjų pirkimų centralizavimo galimybių Lietuvoje studija / Ufšakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienu/mtvrimo-darbas.doc; [filirėta 2008 06 07]

¹³⁹ Ten pat.

¹⁴⁰ Ten pat.

¹⁴¹ Ten pat.

pirkim modelis racionalizuoja biudžeto ir kit , pavyzdžiui, ES
autini program 1 – panaudojim¹⁴².
per centrini perkan i j organizacij (CPO) bus galima
centralizuotai per elektronin sistem atlikti kompiuterin s rangos ir kanceliarini preki pirkimus.
Projektu siekiama, kad vie– j pirkim elektroninis katalogas www.cpo.lt, pad t efektyviau
organizuoti vie–uosius pirkimus ir sudaryt galimyb perkan iosioms organizacijoms sigyti prekes
greitesniu, patogesniu bei pigesniu b du.

CPO elektroninis katalogas veikia elektronin s parduotuv s principu. Perkan iosios
organizacijos, ufpildfiusios ir atsiuntusios CPO perkan iosios organizacijos parai–k d l
prisijungimo prie elektroninio katalogo, gauna vartotojo kod bei prisijungimo slaptafod .
Prisiregistravus galima i–sirinkti elektroniniame kataloge si lomas prekes, joms paskelbti atnaujint
tiek j kain varflym si, taip pat, naudojant saug kvalifikuot elektronin para– , pasira–yti
u fsakymo sutartis su geriausi kain pasi liusiais tiek jais.

Tikimasi, kad nauja vie– j pirkim sistema pad s sutaupyti laik , kur valstybin s
institucijos sugai–ta konkurs s lyg rengimui, pasi lym vertinimui, sutar i pasira–ymui.
Tiek jais taip pat bus patogesnis pirkimo procesas, jiems per elektronin katalog teikiant preki
kain pasi lymus, nereik s rengti daugyb s popierini dokument ir prid ti prastuose konkursuose
reikalaujam paffym . Pirkimo procesas tur t tapti ekonomi–kesnis, o valstyb s l –os
panaudojamos racionaliau.¹⁴³

Reik t pabr fti, kad 2008 m. rugs jo 3 d. Vyriausyb s pos dyje buvo nutarta, kad
bandomasis centrini s perkan iosios organizacijos projektas gyvendintas s kmingai ir V– Centrinei
projekt valdymo agent rai suteiktos teis s toliau atlikti centrini s perkan iosios organizacijos
funkcijas. Nuo 2007 m. rugs jo 28 d. oficialiai prad jusiame veikti CPVA sukurtame ir
administruojamame CPO vie– j pirkim elektroniniame kataloge u fsiregistravo 103 perkan iosios
organizacijos, atrinkti ir paskelbti 29 tiek jai, su kuriais pasira–ytos preliminariosios sutartys, vyko
442 konkursai, kuri bendra vert daugiau kaip 8,3 mln. lit¹⁴⁴. Projekto gyvendinimo laikotarpiu
CPO ekonomin nauda yra apie 2,5 mln Lt. TŲ nauda gaunama d l trumpesni pirkimo vykdymo
termin ir tiek j nuolaid po atnaujinamo varflymosi kataloge.

Pagrindffiant centralizuot pirkim reik–m vie– j pirkim efektyvumui, galima
paanalizuoti u fsienio valstybi patirt . Antai, Italijoje centralizavus kompiuterin s biuro rangos
pirkimus buvo flymiai sumaffinta preki sigijimo kaina. TŲame sektoriuje gausu vairi technini

¹⁴² Centrin projekt valdymo agent ra. Bandomasis projektas. <http://www.cpva.lt/index.php?-1306099721> [fili r ta 2008 06 14]

¹⁴³ Vie– j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / U fsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [fili r ta 2008 06 07]

¹⁴⁴ Centrin s perkan iosios organizacijos elektroninis katalogas. Vie– j pirkim centralizavimas pasiteisino. <https://www.cpo.lt/naujienos/viesuju-pirkimu-centralizavimas-pasiteisino.html> [fili r ta 2008 11 10]

standart . Tod l i, nusta ius tam tikr kiek (kelet) technini
i, galima masto ekonomija d l maflesni ufsakymo, pagaminimo,
kompiuterin biuro ranga sudaro didel dal vie-ojo sektoriaus
pirkim , tod l i-laid sumaflinimas perkant -ias prekes labai paveikia bendr sias vie-ojo sektoriaus
pirkim i-laidas. Italiijoje -ias prekes perkant centralizuotai, kaina buvo sumaflinta daugiau kaip
30%. Maflesn s kainos d l masto ekonomijos taip pat galimos perkant automobilius, kanceliarines
prekes, kur automobiliams, baldus.¹⁴⁵

Hansel ó Centrin perkan ioji organizacija Suomijoje, agreguodama centrin s valdflios
pirkimus, gyja galimyb der tis d l didel s sumos sutar i . Tai lemia, kad konkursuose dalyvauja
pasaulinio dydflio kompanijos. Pavyzdffiui, d l kompiuterin s rangos pirkimo *Hansel* yra sudariusi
preliminarias sutartis su pasaulin mis informacini technologij kompanijomis *HP, IBM, Lenovo* ir
kitomis. Taip pat aviabiliet pirkimai vyksta tiesiai i- aviakompanij *SAS, Finair, British Airways*.
Der damasi su pasaulin mis kompanijomis tiesiogiai, centrin perkan ioji organizacija i-vengia
tarpinink ir su j dalyvavimu susijusi i-laid , taip pat didfliausios kompanijos gali pasi lyti
didesnes nuolaidas. Apytiksliais skai iavimais pirkimai per centrin perkan i j organizacij
(Hensel) Suomijoje uftikrina vairi preki ir paslaug kain sumafl jim nuo l ó 40% ir pirkimo
proceso i-laid sumafl jim nuo 20 ó 80%¹⁴⁶.

Danijoje centrin perkan ioji organizacija *SKI* leidflia daugeliui i-perkan i j organizacij ,
privalan i pirkti pagal vie- j pirkim direktyvas, i-vengti t pa i technini specifikacij
sudarymo, konkurso rengimo darb , deryb . Perkan iosios organizacijos gali rinktis, ar rengti vie- j
konkurs pa ioms, ar naudotis centrin s organizacijos paslaugomis. Preliminari sutart sudariusi
centrin organizacija, perkan iosioms vie-ojo sektoriaus organizacijoms leidflia naudotis tomis
sutartimis, kurios dafniausiai garantuoja geresnes preki ir paslaug kainas, negu tos organizacijos
b t gavusios savaranki-kai skelbdamos konkurs . Taigi perkan iosios organizacijos gauna trejop
naud : prek s ir paslaugos gali b ti sigijamos maflesn mis kainomis, nereikia skelbti vie-ojo
pirkim konkurso bei maflesn tiek jo pasirinkimo rizika. Danijos rezultatai vie- j pirkim
centralizavime yra vieni geriausi Europos S jungoje. Centrin je perkan iojoje organizacijoje 2004
metais dirbo 40 darbuotoj , metin apyvarta sudar 685 mln. Eur . Centrin perkan ioji organizacija
Danijoje savo veikloje yra s kmingai pritaikiusi elektronini pirkim technologijas.¹⁴⁷

Pasak Gustavo Piga, Italijos centrin s perkan iosios organizacijos vadovo, net jei vie- j
pirkim centralizavimas ne takoja kain sumafl jimo d l masto ekonomijos, tai gali paveikti vie- j

¹⁴⁵ Vie- j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [fi r ta 2008 06 07]

¹⁴⁶ Vie- j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [fi r ta 2008 06 07]

¹⁴⁷ Vie- j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [fi r ta 2008 06 07]

dfiui, maflesn s transakcin s i-laidos patiriamos d l maflesnio
iaus, maffiau teismini gin ir t.t¹⁴⁸.

ni galin i paveikti vie- j pirkim organizavimo i-laidas yra
centralizacijos laipsnis. Preki dalis perkama per centrini perkan i j organizacij priklauso nuo
-ios organizacijos profesionalumo ir sugeb jimo gyti perkan i j organizacij pasitik jim .

Centralizavus vie-uosius pirkimus tik tinos tam tikros teigiamos bei neigiamos pasekmes. I-
teigiam j galima b t vardinti¹⁴⁹:

- Prognozuojamas, d l centralizacijos takos kainai, vie- j pirkim i-laid sumaflijimas nuo 2,2% iki 5,6% esant atitinkamam centralizacijos laipsniui nuo 20% iki 50%, o preki ir paslaug kainos gal t sumafli ti nuo 10% iki 20%.
- Palengv t valstybinio sektoriaus organizacij valdymas, tam tikr administracini preki ir paslaug pirkimo laikas sutrump t nuo keli m nesi iki keli dien .
- Perkan i j organizacij darbuotoj darbo kr vis sumafli t , nes dalis vie- j pirkim vykdymo atsakomyb s pereit centrinei perkan iajai organizacijai.
- Tik tina, kad profesionalesnis vie- j pirkim vykdymas gerint nuperkam preki ir paslaug kokyb , maffint tiek j ir visuomen s nepasitik jim ir nepasitenkinim vie-aisiais pirkimais, maffint teismini gin skai i .
- Vie- j pirkim centralizacija yra vienas i- pagrindini veiksniai , palengvinan i ir skatinan i elektronini priemoni naudojim vie-uosiuose pirkimuose.
- Tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai tai skatina privataus sektoriaus mones kurti elektronin s komercijos sprendimus ir investuoti -i sprendim pritaikym .

Neigiamos pasekm s gal t pasireik-ti pareikalavus vie-uosiuose pirkimuose dalyvaujan i
moni investicij elektronin s komercijos technologijas. Tai gal t apsunkinti smulki moni
dalyvavim vie-uosiuose pirkimuose. Taip pat didesni ufsakymo kiekiai gal t uflkirsti keli
vie-uosiuose pirkimuose dalyvauti maflesn ms mon ms.

Apibendrinant reik t pabr fti, kad s kmingai sitvirtinusi centralizuota vie- j pirkim
sistema Lietuvoje tur t sumafli ti vie- j pirkim proced r organizavimo i-laidas, perkam preki
ir paslaug i-laidas bei proced r vykdymo trukm . Taip pat galima teigiama taka sprendffiant
vie- j pirkim skaidrumo bei kvalifikuot vie- j pirkim specialist tr kumo problemas.

¹⁴⁸ Ten pat.

¹⁴⁹ Ten pat.

Elektroninių viešųjų pirkimų diegimas

Informacinės technologijos sudaro prielaidas viešųjų pirkimų sistemos modernizavimui. Viena iš modernizavimo krypių yra viešųjų pirkimų perkimas elektroniniu būdu. Tokie pirkimai leistų pagreitinti pirkimo procedūras, sumažinti pirkimų išlaidas, užtikrinti skaidrumą, mažinti korupcijos galimybes ir sutaupyti nuo 10 iki 15 procentų viešiesiems pirkimams skiriamam lėšų.¹⁵⁰

Galima suformuluoti tokius viešųjų pirkimų perkimo elektroniniu būdu tikslus¹⁵¹:

1. Didinti viešųjų pirkimų efektyvumą: a) didinant konkurenciją tarp tiekėjų ir mažinant prekių, darbų ir paslaugų kainas; b) sutrumpinant pirkimo laiką.
2. Sumažinti išlaidas pirkimams organizuoti: a) supaprastinant pirkimo procedūras, vykdančias elektroniniu būdu; b) centralizuojant pirkimų vykdymą ir taip sumažinant rutininio darbo apimtį perkančiose organizacijose.

3. Didinti viešųjų pirkimų skaidrumą, naudojant elektronines priemones pirkimams vykdyti.

Reikia pastebėti, kad informacinės technologijos efektyvina viešuosius pirkimus, sudarydamos galimybes panaudoti naujus specialiai viešiesiems pirkimams taikomus viešųjų pirkimų metodus, kurių prastose viešųjų pirkimų praktikoje negalima būtų realizuoti. Informacinių technologijų panaudojimo viešuosiuose pirkimuose didžiausią atsidavimą tokie pirkimo būdai, kaip elektroniniai katalogai, elektroniniai turgaviečiai, reversiniai aukcionai, generalinės sutartys ir kiti.

Viešųjų pirkimų perkimo elektroniniu būdu pradžios pagrindas Lietuvoje – 2004 m. priimtos Viešųjų pirkimų direktyvos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-2004 metų programos gyvendinimo priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 4 d. nutarimu Nr.1196, kuriame yra numatytas laipsniškas viešųjų pirkimų perkimas elektroniniu būdu.¹⁵²

Europos Sąjungos atlyse apskaičiuota, kad bendras viešųjų pirkimų perkimo elektroniniu būdu efektas yra nuo 10 iki 15 procentų sutaupyti lėšų, todėl ES valstybės daug dėmesio skiria viešųjų pirkimų perkimui elektroniniu būdu. Europos Komisijos veiksmų plano eEuropa 2005 ir eEuropa+ nuostatose buvo numatoma, kad iki 2005 metų pabaigos ES valstybės narės turi perkelti įvykdyti viešųjų pirkimų dalį elektroniniu būdu. Tačiau net ir labai išsivysčiusioms senos demokratijos

¹⁵⁰ Palubinskas V. Reali perspektyva-elektroniniai viešieji pirkimai//Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2006 m. balandis Nr. 2 (19). <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2IB2006.pdf> [žiūrėta 2008 06 06]

¹⁵¹ Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija: Studija / Ufšakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [žiūrėta 2008 06 09]

¹⁵² Ten pat.

pirkim tradicijomis toks uždavinys reikalauja dideli pastang ir
Medijoje, Airijoje, Didžiojoje Britanijoje, Vokietijoje, Italijoje ir
net Rumunijoje, tačiau pasiektas efektas skirtingas. Suomijos prekybos rmai *Hansel* yra suk r
valstybin vie– j elektronini pirkim sistem *Sentteri*. Tš projektas apima elektronini pirkim
procesus, pradedant pirkim skelbimu, pasi lym pri mimu, j vertinimu, ufsakymais, pristatym
valdymu (angl. logistics management) ir baigiant atsiskaitymo proced romis elektronin je
erdv je¹⁵⁴. Didžiojoje Britanijoje pasirinktas kiek kitoks modelis - pl tojama keletas elektronini
pirkim iniciatyv ó atskirai centrin je vyriausyb je ir atskirai savivaldyb se.

Vokietijoje veikiantis *Öffentlicher Einkauf Online* yra Vidaus reikal ministerijos ir i–
dalies Ekonomikos ministerijos bandomasis elektronini pirkim projektas. Tšam projektui prad ti
buvo nemažai kli i ó reik jo tobulinti teisin baz , tvirtinti naujus gin sprendimo b dus,
pasirinkti saugumo uftikrinimo metodus. Vie– j pirkim portalas www.etenders.gov.ie yra centrin
Airijos vieta, kurioje pristatomi visi OJEC (Official Journal of European Commission), nacionalin je
ir vietin je –alies spaudoje paskelbti valstybiniai Airijos konkursai. Airijos valstybinio pirkim
portalo tikslas yra atlikti centralizuotos vietos vaidmen valstybiniams pirkimams skelbti, atitinkamai
informacijai platinti, laim jusi pasi lym tiek jams skelbti ir kitoms su vie–aisiais pirkimais
susijusioms priemon ms gyvendinti.

Lietuvoje pagrindinis elektronini vie– j pirkim dieg jas yra Vie– j pirkim tarnyba, kuri
naudoja kelias informacines sistemas, skirtas vairi priskirt funkcij vykdymui.

Dar 2001 m. Lietuvoje buvo prad ta kurti Vie– j pirkim monitoringo informacin sistema
(VPM IS). Ji skirta kaupti duomenis apie vie–uosius pirkimus centrin je duomen baz je, juos
sisteminti, analizuoti, generuoti vidaus ir i–or s vartotojams reikaling informacij , taip pat vykdyti
tam tikras kontrol s ir prevencijos priemones¹⁵⁵.

2004 metais sukurtas Centrinis vie– j pirkim portalas (CVPP), kurio pagrindinis tikslas ó
realizuoti Lietuvos Vie– j pirkim statymo leidffiamus pirkimo b dus elektronin je terp je.
Lietuva pirmoji i– Baltijos –ali gyvendino tokio pob dffio projekt . Portale integruota dalis
monitoringo funkcij , realizuoti prek i katalogai, pirkimo dokument publikavimas bei galimyb
pirkti elektroniniu b du pagal prast komercin praktik . Tačiau pagrindinis CVPP tikslas - tapti

¹⁵³ Palubinskas V. Elektroniniai vie–ieji pirkimai // Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos
Respublikos Vyriausyb s informacinis biuletenis. 2004 m. balandis Nr. 2 (11).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx2x11.pdf> [ffi r ta 2008 06 06]

¹⁵⁴ Palubinskas V. Reali perspektyva-elektroniniai vie–ieji pirkimai//Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie
Lietuvos Respublikos Vyriausyb s informacinis biuletenis. 2006 m. balandis Nr. 2 (19).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2IB2006.pdf> [ffi r ta 2008 06 06]

¹⁵⁵ Palubinskas V. Elektroniniai vie–ieji pirkimai // Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos
Respublikos Vyriausyb s informacinis biuletenis. 2004 m. balandis Nr. 2 (11).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletenisx2x11.pdf> [ffi r ta 2008 06 06]

– j pirkim vykdymo elektronin je terp je vieta, gyvendinant – j pirkim b dus. Perkan iosios organizacijos turi galimyb dokumentus, bendrauti su tiek jais, analizuoti tiek j si lomas prekes ir paslaugas bei gauti patikslinimus atliekant prastos komercin s praktikos pirkimus. Vie– j pirkim tarnyba per CVPP registruoja sistemas vartotojus ir turi galimyb kontroliuoti elektroniniu b du vykstan ius procesus ir proced ras, bendravimo proces tarp tiek j ir perkan i j organizacij , taip pat galimyb steb ti pirkimus, priffi r ti tiek j pildomus katalogus, generuoti varias statistines ataskaitas.

CVPP sudaro galimyb didinti vie– j pirkim informacijos prieinamum visuomenei, spartinti vie– j pirkim procesus, maffinti vie– j pirkim organizavimo i–laidas, automatizuojant pirkim procesus, efektyviau naudoti fimgi–kuosius i–teklius, maffinant j poreik d l didesnio pirkim proceso automatizavimo, gerinti vie– j pirkim apskait ir sudaryti patogesnes s lygas auditui atlikti¹⁵⁶.

2004 metais Lietuvoje buvo prad tas dar vienas elektronini pirkim pl tros etapas. Vie– j pirkim tarnyba prad jo analizuoti ir rengtis gyvendinti projekt , kuris sudaryt galimybes perkan iosioms organizacijoms visus vie–uosius pirkimus Vie– j pirkim statymu ir ES direktyvomis numatytais b dais atlikti elektronin je erdv je. Tys projektas tur t integruoti VPM IS, CVPP, i–dalies oficialius patvirtintus tiek j s ra–us (OPTIS), taip pat uftikrinti toki funkcij kaip technini specifikacij , kit pirkimo dokument rengim , pirkimo skelbim , pirkimo atlikim , kuris apima pirkimo dokument teikim , pasi lym pri mim , analiz , vertinim , rezultat paskelbim , proces kontrol , sandori sudarym ir vykdymo monitoring , realizacij ¹⁵⁷.

2007 metais centrin s perkan iosios organizacijos veikl prad jo Centrin projekt valdymo agent ra¹⁵⁸. Tfi agent ra suk r ir dieg elektronini katalog bei pirkim valdymo sistem , leidffiani realizuoti dal agent ros vykdom centralizuot pirkim proced r .

Siekiant vairiapusi–kai vertinti alternatyvas ir parinkti geriausi sprendim d l elektronini vie– j pirkim diegimo Lietuvoje situacija buvo analizuojama vairiais aspektais ó techniniu, ekonominiu-socialiniu bei finansiniu. Buvo analizuojamas centralizuotas ir decentralizuotas elektronini priemoni diegimo variantas. Centralizuoto varianto atveju elektronines priemones sukuria, diegia ir eksploatuoja viena institucija, kuri internetini technologij pagalba sudaro galimyb visoms perkan iosioms organizacijoms naudotis –iomis priemon mis. Decentralizuoto varianto atveju elektronines priemones sidiegt kiekviena to pageidaujanti perkan ioji organizacija. Vien finansinio aspekto analiz parod centralizuotos sistemos alternatyvos prana–um . Pasirinktas

¹⁵⁶ Centrinis vie– j pirkim portalas. Apie portal . <http://cvpp.lt/lt/folder118/document84> [ffi r ta 2008 06 13]

¹⁵⁷ Soloveikas D. ir kt. Lietuvos vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 06 13]

¹⁵⁸ Centrin s perkan iosios organizacijos naujienos. <https://www.cpo.lt/naujienos/oficialiai-atidarytas-cpo-elektroninis-katalogas.html> [ffi r ta 2008 06 13]

sistemos sprendimas buvo pateiktas konkursui paramai Europos

informacinės sistemos (CVP IS) projektą vykdo Viešųjų pirkimų tarnyba kartu su Informacinės visuomenės plėtros komitetu kaip tai numatyta 2004-2008 Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje. Projektas finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos bendrojo finansavimo lėšomis. CVP IS projekto gyvendinimui planuojama uždėti iki 2008 m. pabaigos.¹⁵⁹

Lietuvoje diegiama CVP IS suteiks galimybes visas svarbiausias viešųjų pirkimų procedūras ir veiksmus atlikti elektroniniame terpėje. Visos tam reikalingos teisės normos jau yra iš naujas Viešųjų pirkimų statymas, Elektroninio parašų statymas, Elektroninių dokumentų valdymo taisyklės ir kt.

CVP IS numatyta realizuoti visus galimus viešųjų pirkimų būdus ir procedūras: atviras konkursas, ribotas konkursas, konkurencinis dialogas, derybas, preliminarij sutartis, dinaminis pirkimo sistema, elektroninis aukcionas, projekto konkursas, kvalifikacinė sistema ir supaprastinti pirkimai. Perkelti minėti viešųjų pirkimų būdai elektroniniame erdvyje, siekiama išnaudoti informacines technologijas suteikiamas galimybes: sumažinti rutininio darbo apimtį, automatizuojant visas manomas operacijas, pavyzdžiui, automatizuojant viešojo pirkimo ataskaitų pildymą panaudojant skelbimo publikavimo ir tiekiamą pasilymą vertinimo duomenis; supaprastinti tiekiamą kvalifikacijos tikrinimo procedūras - integruojant CVP IS kartu su Valstybės socialinio draudimo fondo valdybos, Mokesčių inspekcijos ir kitų institucijų informacinėmis sistemomis. Reikiamas pasilymas ir kitus kvalifikacijai patvirtinti dokumentus tiekiami galės pateikti elektroniniu būdu, elektroninio parašų ir kvalifikuotų sertifikatų palaikymas padidins saugumą, užtikrins saugią vartotojo tapatybę nustatymo procedūrai bei galins pirkimo procedūrą metu vietoj tradicinių dokumentų naudoti elektroninius.¹⁶⁰

Be abejo, viešųjų pirkimų perkeltimas elektroniniame terpe pareikalaus ir naujų galimybių bei kompetencijų iš viešųjų pirkimų organizatorių ir perkančiųjų organizacijų ir dalyvių. 2007 m. gegužės birželio mėn. Viešųjų pirkimų tarnyba atliko perkančiųjų organizacijų apklausą¹⁶¹, kuria buvo siekiama nustatyti perkančiųjų organizacijų pasirengimą informacijai Tarnybai teikti tik elektroninėmis priemonėmis. Apklausoje rezultatai leidžia daryti išvadą, kad perkančiosios organizacijos, nepriklausomai nuo perkančiosios organizacijos dydžio, yra techniškai pasirengusios

¹⁵⁹ Pumputis A. Naujos galimybės // Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2006 m. balandis Nr. 2 (19). <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2IB2006.pdf> [žiūrėti 2008 06 06]

¹⁶⁰ Soloveičikas D. ir kt. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija: Studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [žiūrėti 2008 06 09]

¹⁶¹ Sadauskaitė A. Viešųjų pirkimų sistemos analizė // Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2007 m. spalio Nr. 4 (25). <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB200704.pdf> [žiūrėti 2008 06 02]

vie- j pirkim tarnybai elektronin mis priemomis. Perkan i j galimyb s naudotis internetu organizacijoje, vidurkis tesiekia 1 naudotis internetu vertintinos gerai.

Apklausa metu nustatyta, kad naudojimosi Vie- j pirkim informacin s sistemos (toliau - VP IS) teikiamomis elektronin mis priemomis aktyvumas tiesiogiai priklauso nuo perkan iosios organizacijos dydflio, t.y. kuo didesn organizacija, tuo aktyviau naudojasi informacin mis technologijomis vie-uosiuose pirkimuose. Priklausomai nuo perkan iosios organizacijos dydflio, perkan i j organizacij , besinaudojan i VP IS, procentin dalis svyruoja nuo 26 iki 75 proc. Vidutini-kai, VP IS teikiamomis elektronin mis priemomis jau naudojasi 48 proc. perkan i j organizacij .

Tiriant problemati-kiausias sritis norint pereiti prie informacijos teikimo tik elektronin mis priemomis i-ry-k ja dvi pagrindin s prieplastys - informacinis ir psichologinis perkan i j organizacij pasirengimas.

Nurodant prieplastis d l kuri perkan iosios organizacijos neaktyviai naudojasi informacin mis technologijomis vie-uosiuose pirkimuose, apie 32 proc. vis nurodom prieplas i nurodomas ðneflinojimas, kad tokia galimyb yra ð, 24 proc. sudaro ð pratimas ð, 15 proc. ð ðkvalifikuot darbuotoj tr kumas ð. Kaip teigia Vie- j pirkim tarnyba, atsiffvelgiant -iais prieplastis, prioritetin kryptis, siekiant padidinti perkan i j organizacij pasirengim teikti informacij tik VP IS elektronin mis priemomis, tur t b ti perkan i j organizacij informavimas apie VP IS teikiamas galimybes. gyvendinant CVP IS projekt didelis d mesys skiriamas vartotoj mokymams ð numatytos interaktyvios vie- j pirkim mokymo priemomis, tiesiogin vartotoj pagalba ir kitos priemomis¹⁶².

gyvendinus CVP IS projekt , perkan iosios organizacijos gaus galimyb vie-uosius pirkimus organizuoti elektronin je erdv je, o tiek jai dalyvauti tokiuose pirkimuose. Toki pirkim organizavimas suteiks daugialyp naud : vie- j pirkim organizacini ir administravimo i-laid sumaffinim , pirkim skaidrumo padidinim , j vie-um , didesn vie- j pirkim prieinamum , o kartu ir konkurencijos tarp tiek j padid jim .

¹⁶² Pumputis A. Naujos galimyb s // Vie-ieji pirkimai. Vie- j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausy b s informacinis biuletenis. 2006 m. balandis Nr. 2 (19).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2IB2006.pdf> [ffir ta 2008 06 06]

IŠVADOS

1. Vie–j pirkim teisinis reglamentavimas, Lietuvoje prasid j s 1995 metais, –iuo metu yra i–esm s suderintas su Europos Bendrijos teise, ta iau vie–j pirkim sistema yra nuolat tobulinama ir kintanti, siekiant spr sti praktikoje kylan ias problemas ir didinti vie–j pirkim sistemos efektyvum . Vie–aisiais pirkimais siekiama uftikrinti racional valstyb s biudfeto l – panaudojim , kokybi–k prek , paslaug , darb , uftikrinan i valstyb s ir savivaldybi darni veickl , sigijim , taip pat skatinti konkurencij ir rinkos pl tr , vie–ojo intereso apsaug . Vykdydamos vie–uosius pirkimus, perkan iosios organizacijos privalo laikytis vie–j pirkim princip .
2. Vie–j pirkim statyme pateikta perkan iosios organizacijos s voka praktikoje suponuoja problemas d l atitinkam vie–j ir priva i j juridini asmen priskyrimo perkan iosioms organizacijoms. Pasak Teisingumo Teismo, perkan iosios organizacijos status reik t ai–kinti vadovaujantis *funkciniu metodu*, pagal kur privat subjekt priskiriant vie–osios teis s reglamentuojamai staigai, svarbiausia yra, ne koku teisiniu pagrindu jis yra sukurtas, bet ar –is privatusis subjektas yra sukurtas tenkinti ne komercinio ir ne pramoninio pob dflio interesus.
3. Perkan iosios organizacijos statusui gyti suformuota valstyb s finansavimo s lyga yra problemati–ka d l nepakankamo ai–kumo, ar konkre iu atveju subjekto gaunamas finansavimas laikytinas finansavimu Vie–j pirkim statymo prasme, taip pat nustatant finansavimo skai iavimo b d ir laikotarp , kuriam organizacija tampa perkan i ja. Galima situacija, jog skirtingais biudfletiniais metais tas pats subjektas gis skirting status vie–j pirkimo proced r privalomumo prasme. Teisingumo Teismo praktikoje paflymima, kad perkan iosios organizacijos statuso nustatymas turi b ti vykdomas kasmet ir i– anksto pagal biudfletini met pradffios duomenis, planuojam finansavim , net jei jis tik preliminarus.
4. Net jeigu konkreti institucija ir turi pareig tapti perkan i ja organizacija, ne kiekvienas jos pirkimas yra vie–j pirkim teisinio reglamentavimo objektas. Vadovaujantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, kai perkan ioji organizacija sudaro sutartis su savo kontroliuojamomis bendrov mis, turin iomis savaranki–k teisin status ir atitinkan ius *Teckal* byloje suformuluotus du kumuliacinius kriterijus, sudarytas sandoris gali b ti pripaffintinas i–imtiniu vidaus sandoriu ir vie–j pirkim proced ros tokiems sandoriams netaikytinos. Ta iau Lietuvoje nesant vidini sandori statyminio tvirtinimo, tiek Lietuvos Respublikos teismuose, tiek pa i perkan i j organizacij praktikoje vengiama vadovautis Teisingumo Teismo jurisprudencijoje i–pl tota vidini sandori doktrina.
5. Vie–j pirkim teisinis reguliavimas lemia, kad perkan ioji organizacija negali spr sti sutarties pakeitimo klausimo, nepaisant, kokiais pagrindais tiek jas remt si. Ta iau pabr ftina, kad teori–kai CK tvirtintos doktrinos *rebus sic stantibus* pritaikymo kei iant vie–j pirkim sutar i s lygas

praktika Lietuvoje gana ai-kiai ir grieftai pritaria, kad vie-ojo teisti negalima, ta iau Teisingumo Teismas yra nurod s, kad tam artis gali b ti kei iama, jei uftikrinamas lygiateisi-kumo principo gyvandinimas.

6. Perkan iosioms organizacijoms pasirenkant ekonomi-kai naudingiausio pasi lymo vertinimo kriterij , i-kyla klausimai ai-kinant, kiek pla iai ir lanks iai perkan iosios organizacijos gali pasirinkti ekonomi-kai naudingiausio pasi lymo kriterijaus sudedamuosius elementus. Teisingumo Teismas suformavo lankst ir plat galim kriterij interpretavim , pabr fldamas, kad neb tinai kiekvienas i- ekonominio naudingumo vertinimo kriterijaus element privalo b ti tiesiogiai teikiantis ekonomin naud , ta iau privalomas element lyginam j svori nustatymas ir pa i element bei j lyginam j svori paskelbimas vie-ojo pirkimo skelbime arba pirkimo s lygose.

7. Teisingumo Teismas pripaffino perkan iosios organizacijos galimyb , vertinant ekonomi-kai naudingiausi pasi lym , traukti aplinkosauginius kriterijus bei kriterijus, susijusius su nepalankioje pad tyje esan i flmoni grupi socialini klausim sprendimu. Ta iau -ie kriterijai turi b ti objektyv s, universaliai taikomi, tiesiogiai susij su sutarties objektu ir ekonomine nauda, paskelbti vie-o pirkimo dokumentuose ir nediskriminuojantys kit tiek j . Kriterij traukimas tiek j pasi lym vertinim Lietuvoje yra retas ir komplikuoatas d l informacijos stokos apie aplinkosaug , socialin moni atsakomyb , praktini g dffi ir kompetencij tr kumo -uos kriterijus pritaikyti pirkimuose, riboto perkan i j organizacij biudfeto sigyti aplink tausojan ias savybes turin ius produktus, kurie dafnai kainuoja brangiau, nei prasti.

8. Dafna tiek j pretenzij ir skund nagrin jimo tvarkos kaita Lietuvoje patvirtina, kad gin nagrin jimo sistemoje esama problem , tod l b tina ie-koti efektyvesni priemoni , kaip uftikrinti teising ir operatyv skund nagrin jimo proces . Ie-kini nagrin jimo vidutinei trukmei smarkiai vir-ijant Vie- j pirkim statyme numatyt termin , ufsit sia pirkimo proced ros, d l ko tiek jai negali greitai ir efektyviai apginti savo teisi , o perkan iosios organizacijoms patiria sunkumus sisavindamos valstyb s ir savivaldybi biudfetus, Europos S jungos finansin param , vykdydamos valstyb s ir savivaldybi sipareigojimus. Siekiant patobulinti vie- j pirkim gin nagrin jimo sistem , uftikrinti jos operatyvum ir skaidrum vert t atsifvelgti kit ufsienio valstybi praktik ir apsvarstyti Vie- j pirkim gin nagrin jimo komisijos, kaip atskiros, nepriklausomos gin nagrin jimo institucijos steigim arba stiprinti teism kompetencij , tvirtinant teis j specializacij vie- j pirkim klausimais.

9. Pirkimo proced r sustabdymas, kaip laikinosios apsaugos priemon s panaudojimas, dafnai yra kritikuojamas d l itin ufsit sian i teismo proces , kuriems pasibaigus galima situacija, kad prek s sigijimas praranda aktualum , perkan iosios organizacijos nebeturi l – sumok ti ufl paslaugas ar prekes. Atsifvelgiant tai, pabr ftina, kad kompleksinis ekonomi-kumo, efektyvumo ir vie-ojo

svarbus maffinant d l laikin j apsaugos priemoni taikymo

st Lietuvos verslinink nuomone vie- j pirkim sistema yra neskaidri. D l korupcijos vie-uosiuose pirkimuose l -os naudojamos neracionaliai, neefektyviai, prek s ir paslaugos gali pabrangti nuo 5 iki 15 procent , i-kreipiama konkurencija. Korupcijos aprai-kos gali apimti vis vie-ojo pirkimo cikl , ta iau itin korupcij skatina maffiau atviros pirkimo proced ros, technini specifikacij pritaikymas konkre iam tiek jui, slapti susitarimai tarp tiek j , netinkama vie-ojo pirkimo komisijos nari kvalifikacija. Siekiant maffinti korupcijos vie-uosiuose pirkimuose aprai-kas, si lytina skatinti skaidrumo principo tinkam gyvendinim , tvirtinti kolegial sprendim pri mim i-laikant asmenin atsakomyb , centralizuoti pirkimus, kuo ai-kiau apibr fti kriterijus, pripafl stant tiek j laim toju, uftikrinti ai-kios, vienodos informacijos pateikim tiek jams, tvirtinti komisijos nari rotacij bei skatinti j kvalifikacijos k lim ir kt.

11. Vie-ojo pirkimo organizavimo ir jo vykdymo s naudas didflia dalimi lemia -io proceso dalyvi kvalifikacija, tod l viena i-vie- j pirkim neefektyvum s lygojan i prieflas i -vie- j pirkim vykdytoj flini ir patirties tr kumas. Nepakankama vie-ojo pirkimo komisijos nari kvalifikacija s lygoja netinkamai ar dviprasmi-kai apibr fliamas vie- j pirkim s lygas, technines specifikacijas, kvalifikacinius tiek j reikalavimus, d l ko galimos kli tys visiems tiek jams vienodomis s lygomis dalyvauti vie-uosiuose pirkimuose. Nuolat augant vie- j pirkim apimtimis bei kintant teisinei bazei b tina ie-koti galimybi diegti nuolatin vie- j pirkim dalyvi kvalifikacijos k limo sistem , skatinti Vie- j pirkim tarnybos bendradarbiavim su Lietuvos auk-tosiomis mokyklomis, publikacij ir komentar apie vie- j pirkim teis s akt taikym leidyb .

12. Ufsienio valstybi praktika bei Lietuvoje prad jusios veikti centrin s perkan iosios organizacijos rezultatai atskleidflia, kad Vie- j pirkim centralizavimas ir elektronini vie- j pirkim diegimas yra b dai, kuriais galima didinti vie- j pirkim efektyvum ir skaidrum , sumaffinti vie- j pirkim proced r organizavimo i-laidas, perkam prek i ir paslaug i-laidas bei proced r vykdymo trukm , spr sti kvalifikuot vie- j pirkim specialist tr kumo problemas, skatinti pirkim vie-um ir konkurencij tarp tiek j .

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262
2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, 36-1340
3. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos statymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 57-2297
4. Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo statymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000
5. Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo statymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 56-1809
6. Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo statymo pakeitimo statymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 118-5296
7. Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo statymo pakeitimo statymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102
8. Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsniai, IV skyriaus, 1 ir 2 priedai ir priedo pakeitimo ir papildymo statymas // Valstybės žinios. 2008, Nr. 81-3179
9. 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos Direktyva 89/665/EEC dėl statymų ir kitų teisės aktų, susijusių su perfiros procedūrų taikymu sudarant viešojo darbų pirkimo sutartis, derinimo.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0665:LT:HTML>
[fi r ta 2008 06 03]
10. 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl statymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešojo pirkimo tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo.
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1992:076:0014:009:LT:HTML>
[fi r ta 2008 06 03]
11. Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomo pirkimo tvarkos derinimo.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:06:07:32004L0017:LT:PDF>
[fi r ta 2008 06 01]
12. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo.
<http://www.simap.europa.eu/docs/simap/nomenclature/32004L18LT.pdf> [fi r ta 2008 06 01]
13. Europos Parlamento ir Tarybos 2007 m. gruodžio 11 d. direktyva 2007/66/EB išdalyje keičianti Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešojo sutarčių suteikimo perfiros procedūrų veiksmingumo didinimo
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:335:0031:0046:LT:PDF>
[fi r ta 2008 06 01]
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 8 d. nutarimas Nr. 804 šD nacionalinės flailio pirkimo gyvendinimo programos patvirtinimo
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/vyr%20nut.%20del%20zaliuju%20pirkimu%20programos.doc>
c [fi r ta 2008 09 14]
15. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. lapkričio 30 d. sakymas Nr. 3-457 šD Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatų patvirtinimo.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=288483&p_query=&p_tr2= [fi r ta 2008 06 15]
16. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 22 d. sakymas Nr. D1-697 šD Lietuvos produktų, kuriems viešiesiems pirkimams nuo 2008 metų taikytini aplinkos apsaugos kriterijai (1-oji produktų grupė), sąrašo ir 1-osios produktų grupės aplinkos apsaugos kriterijų tvirtinimo //Valstybės žinios. 2007, Nr.138-5692.

Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2003 m. vasario 10 d. D 1 ekonomiškai naudingiausio pasi lymo vertinimo kriterij mo //Valstyb s flinios. 2003, Nr. 22-948.

Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2006 m. vasario 2 d. sakymas Nr. 1S-10 šD 1 Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. sakymo Nr. 1S-21 šD 1 vie– ojo pirkimo o pardavimo sutar i kainodaros nustatymo metodikos patvirtinimo o pakeitimo o.

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=270464&p_query=&p_tr2= [ffi r ta 2008 10 23]

19. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2006 m. vasario 6 d. sakymas Nr. 1S-5 "D 1 Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2006 m. gruodflio 14d. sakymo Nr. 1S-80 "D 1 Tiek j ra– ymo oficialius patvirtint tiek j s ra– us" pakeitimo" // Valstyb s flinios. 2006, Nr. 18-704
20. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2006 m. lapkri io 29 d. sakymas Nr. 1S-73 šD 1 Vie– ojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacij patvirtinimo o // Valstyb flinios. 2006, Nr. 133-5058
21. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2007 m. liepos 8 d. sakymas "D 1 Tarnybos direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. sakymo Nr. 1S-100 "D 1 tiek j kvalifikacijos vertinimo metodini rekomendacij patvirtinimo" pakeitimo" //Valstyb s flinios. 2007, Nr. 66-2595
22. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s direktoriaus 2008 m. vasario 29 d. sakymu Nr.1S-14 patvirtintas Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausyb s 2008-2010 met strateginis veiklos planas.
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/SP2008/20081aforma.doc> [ffi r ta 2008 06 10]

Specialioji literatūra

23. Ambrazevi ien R. Vie– j pirkim valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija: mokslo darbai. ó Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004, Nr. 59 (51), p. 105-113. ó ISBN 1332-6195
24. Bovis. Ch. Public procurement in the European Union. ó Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005. ó 289 p. ó ISBN 978-1-4039-3607-3
25. Bovis. Ch. EU public procurement law. ó Cheltenham Northampton (Mass.): Edward Elgar, 2007. ó 488 p. ó ISBN 978-1-8454-2204-2
26. Buying green! A handbook on environmental public procurement - European Commission: Luxembourg Office for Official Publications of the European Communities, 2004. ó 39 p. ó ISBN 92-894-8117-x
27. Jak– tas V. Lietuvos Respublikos vie– j pirkim statymo komentaras // Verslo ir komercin teis : teis s mokslinis-praktinis flurnalas. ó Vilnius: Teis s institutas, 2004, Nr. 4-5. ó ISSN 1392-5377
28. Kostkevi ius G. Pareigos b ti perkan i ja organizacija teisinis reglamentavimas vie– j pirkim teis je // Justitia ó Vilnius: leidykla UAB šJustitia o, 2005, Nr. 3 (57), p. 30-37. ó ISSN 1392-5709
29. Kostkevi ius G. D 1 teisini santyki , susiklostan i vykdant vie– j pirkim proced ras, kvalifikavimo // Teis s problemos. ó Vilnius: leidykla UAB šJustitia o, 2005, Nr. 04 (50), p. 59-75. ó ISSN 1392-1592
30. Palidauskait J. Korupcijos ir atsakomyb s problema vie– ojo administravimo sistemoje // Vie– oji politika ir administravimas. ó Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 2005, Nr. 13, p. 25-38. ó ISSN 1648-2603
31. Public Procurement: International cases and commentary / Edited by Louise Knight. ó London New York (N.Y.): Routledge: Taylor & Francis Group, 2007. ó 370 p. ó ISBN10: 0-415-39405-8 (pbk)

- principiai ir j taikymas praktikoje // Juristas. ó Vilnius: leidykla . 17-22. ó ISBN 1648-7834
- vie– j pirkim sistemos tobulinimo ir pl tros strategija: studija / os kio ministerija.
- <http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc> [ffi r ta 2008 10 09]
34. Trepte P. Public procurement in the EU: a practitioner's guide. ó Oxford New York (N.Y.): Oxford University Press, 2007. ó 704 p. ó ISBN 978-0-19-928691-1
35. Vie– j pirkim centralizavimo galimybi Lietuvoje studija / Ufsakovas: Lietuvos Respublikos kio ministerija.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/naujienos/mtyrimo-darbas.doc; [ffi r ta 2008 06 07]
36. Vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 2 priedo ir priedo pakeitimo ir papildymo statymo projekto (XP-2972) ai–kinamasis ra-tas.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317339 [ffi r ta 2008 10 20]
37. Vie– j pirkim statymo 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 31, 33, 38, 39, 41, 51, 57, 58, 70, 72, 75, 79, 81, 93, 95, 98, 100 straipsni , IV skyriaus, 2 priedo ir priedo pakeitimo ir papildymo statymo projektas Nr. XP-2972.
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=317337&p_query=&p_tr2= [ffi r ta 2008 10 24]
38. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs 2007 met veiklos ataskaita.
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/VPTveiklosatasakita2007.pdf> [ffi r ta 2008 06 09]
39. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2004 m. balandis Nr. 2 (11).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletinisx2x11.pdf> [ffi r ta 2008 06 06]
40. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2004 liepa Nr. 3 (12).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletinisx3x12.pdf> [ffi r ta 2008 09 15]
41. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2005 m. liepa Nr. 3 (16)
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/Biuletinisx5x3.pdf> [ffi r ta 2008 10 30]
42. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2006 m. balandis Nr. 2 (19).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2IB2006.pdf> [ffi r ta 2008 06 06]
43. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2006 m. spalio, Nr. 4(21).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/4IB2006.pdf> [ffi r ta 2008 06 12]
44. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2007 m. sausis, Nr. 1 (22).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB1.pdf> [ffi r ta 2008 02 04]
45. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2007 m. spalio Nr. 4 (25).
<http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB200704.pdf> [ffi r ta 2008 06 02]
46. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2008 m. balandis Nr. 2 (27).
http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB2008_02.pdf [ffi r ta 2008 09 10]
47. Vie–ieji pirkimai. Vie– j pirkim tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs informacinis biuletinis. 2008 m. liepa Nr. 3 (28)
http://www.vpt.lt/admin/uploaded/IB2008_03.doc [ffi r ta 2008 10 30]

- mo 2005 m. rugs jo 21 d. nutartis Nr. 3K-3-416/2005.
[os/nutartis.aspx?id=28746](#) [fi r ta 2008 09 10]
49. Lietuvos Auk–iausiojo Teismo 2007 m. lapkri io 5 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-485/2007.
http://www.lai.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=32139 [fi r ta 2008 09 10]
50. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1988 m. rugs jo 20 d. sprendimas byloje C-31/87.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987J0031:EN:HTML>
[fi r ta 2008 11 04]
51. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1995 m. rugpj io 11 d. sprendimas byloje C-433/93.
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=80008971C19980081&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 04]
52. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1998 m. lapkri io 10 d. sprendimas byloje C-360/96.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=61996J0360&lg=en [fi r ta 2008 10 15]
53. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1999 m. rugs jo 16 d. sprendimas byloje C-27/98.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismo-sprendimai/dokum-pasiulymu/EUR-Lex%20-%2061998J0027%20-%20EN.htm [fi r ta 2008 10 09]
54. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 1999 m. lapkri io 18 d. sprendimas byloje C-107/98.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismosprendimai/dokumkiti/tiesiogines%20sutartys%20c-107_98.htm [fi r ta 2008 10 10]
55. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2001 m. gegufl s 10 d. sprendimas sujungtose bylose C-233/99 ir C-260/99.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0223:EN:HTML>
[fi r ta 2008 10 09]
56. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 spalio 3 d. sprendimas byloje C-380/98.
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=en&num=79998996C19980380&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 31]
57. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje Nr. C-16/98.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0016 [fi r ta 2008 09 25]
58. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje C-337/98.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61998J0337 [fi r ta 2008 10 24]
59. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2000 m. gruodflio 7 d. sprendimas byloje C-324/98.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0324:EN:HTML>
[fi r ta 2008 09 25]
60. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2003 m. birfelio 19 d. sprendimas byloje C-410/01.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0410:EN:HTML>
[fi r ta 2008 10 26]
61. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2002 m. rugs jo 17 d. sprendimas C-513/99.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61999J0513&model=guichett [fi r ta 2008 09 25]
62. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2002 m. gruodflio 12 d. sprendimas byloje C-470/99.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&numdoc=61999J0470&model=guichett&lg=en [fi r ta 2008 10 15]
63. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2005 m. sausio 11 d. sprendimas byloje C-26/03.
http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=62003J0026&lg=lt [fi r ta 2008 09 26]
64. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2006 m. gegufl s 11 d. sprendimas byloje C-340/04.
http://www.ukmin.lt/lt/veiklos_kryptys/viesieji-pirkimai/teismo-sprendimai/dokum-kiti/tiesiogines%20sutartys%20c-340_04.htm [fi r ta 2008 09 26]

Teismo 2006 m. gruodžio 5 d. sprendimas byloje C-496/99.
[Serv/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:091:0004:01:LT:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:091:0004:01:LT:HTML)

Teismo 2007 m. gruodžio 7 d. sprendimas byloje C-94/99.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0094:EN:HTML>

- [fi r ta 2008 09 30]
67. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimas byloje C-337/06.
[http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=LT&Submit=Rechercher\\$docrequire=alldocs&numaff=C-337/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100](http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=LT&Submit=Rechercher$docrequire=alldocs&numaff=C-337/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100) [fi r ta 2008 10 31]
68. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2008 m. sausio 24 d. sprendimas byloje C-532/06.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006J0532:LT:HTML>
[fi r ta 2008 09 07]
69. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2008 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje C-393/06.
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?where=&lang=lt&num=79919589C19060393&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET> [fi r ta 2008 10 31]
70. Europos Bendrij Teisingumo Teismo 2008 m. birželio 19 d. sprendimas byloje C-454/06.
<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Rechercher&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=C-454/06&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100> [fi r ta 2008 10 24]

Interneto šaltiniai

71. Centrinis perkamosios organizacijos elektroninis katalogas. Viešasis pirkimų centralizavimas pasiteisino.
<https://www.cpo.lt/naujienos/viesuju-pirkimu-centralizavimas-pasiteisino.html> [fi r ta 2008 11 10]
72. Centrinis perkamosios organizacijos naujienos.
<https://www.cpo.lt/naujienos/oficialiai-atidarytas-cpo-elektroninis-katalogas.html> [fi r ta 2008 06 13]
73. Centrinis projektų valdymo agentūra. Bandomasis projektas.
<http://www.cpva.lt/index.php?-1306099721> [fi r ta 2008 06 14]
74. Centrinis viešasis pirkimų portalas. Apie portalą.
<http://cvpp.lt/lt/folder118/document84> [fi r ta 2008 06 13]
75. Kmieliauskas L. Norima pradėti pirkti skaidriau.
http://www.transparency.lt/new/images/linas%20kmieliauskas_norima%20padeti%20pirkti%20skaidriau.pdf [fi r ta 2008-06-06]
76. Korupcija, jos aprašymas ir kovos su korupcija metodai.
<http://www.sec.lt/pages/alfdiskusijos/pages/discuss3/docs/rb-pr-pilnas.pdf> [fi r ta 2008 06 16]
77. Lietuvos Respublikos Viešasis pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Seminarai.
<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1192087805&lan=LT> [fi r ta 2008 10 20]
78. Mykolo Romerio universitetas. Daktarų dalykų programos.
http://www.mruni.lt/lt/padaliniai/fakultetai/ekonomikos_fakultetas/katedros/ekonomikos_katedra/studijos/destomu_dalyku_programos/ ir
http://www.mruni.lt/lt/padaliniai/fakultetai/teises_fakultetas/katedros/administracines_teises_proceso_katedra/studijos/destomu_dalyku_programos/ [fi r ta 2008 06 09]
79. Pranešimas spaudai. Lietuvai taikomas Korupcijos suvokimo indeksas nesikeičia eilėmis.
http://www.transparency.lt/new/images/ti_ksi_pranesimas_spaudai.pdf [fi r ta 2008-06-15]
80. SIGMA organizacija.
http://www.sigmaweb.org/pages/0,3417,en_33638100_33638163_1_1_1_1,00.html [fi r ta 2008 06 13]

rtalas.

[/MainPage2.aspx?id=1746&epslanguage=LT](#) [fi r ta 2008 06

550 verslinink apklausos rezultatai.

http://www.transparency.lt/new/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=2&Itemid=9 [fi r ta 2008-06-15]

83. TILS focus grup s tyrimo rezultatai: ekspertai vertina vie- j pirkim b kl .

<http://www.transparency.lt/new/images/tils%20focus%20grupe.pdf> [fi r ta 2008 06 15]

84. Vie- j pirkim perfli ros ir priemoni sistemos Europos S jungoje.

[http://www.oilis.oecd.org/olis/2007doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/dfd3e6fbc84b4ea0c12572b50051d5c9/\\$FILE/JT03225206.PDF](http://www.oilis.oecd.org/olis/2007doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/dfd3e6fbc84b4ea0c12572b50051d5c9/$FILE/JT03225206.PDF) [fi r ta 2008 06 10]

85. Vie- j pirkim tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybs. Informacija apie 2007 met vie-uosius pirkimus.

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1206689680&sid=2&lan=LT>
[fi r ta 2008 03 05]

Svarbi –alies kin s veiklos dalis. Per vie– j pirkim sistem galima efektyviai kontroliuoti didelius biudžetini l – panaudojimo srautus, siekti, kad perkan iosios organizacijos pirkt racionaliai ir skaidriai, laikydamosi s fliningos konkurencijos, uftikrindamos vie– j interes . Atsifvelgiant tai ir siekiant vie– j pirkim modernizavimo, svarbu identifikuoti ir analizuoti teisinio reguliavimo ir organizacines vie– j pirkim gyvendinimo problemas.

Magistro baigiamajame darbe i–skiriamos ir nagrin jamos vie– j pirkim teisinio reglamentavimo problemos, nustatant perkan iosios organizacijos status , sudarant vidaus sutartis ar kei iant pa i vie–ojo pirkimo-pardavimo sutart , taip pat pasirenkant ir nustatant teik j pasi lym vertinimo kriterijus, nagrin jant vie– j pirkim gin us. Tyos problemos identifikuojamos i–analizavus Europos Bendrij Teisingumo Teismo jurisprudencij , istoriniu metodu apffvelgus nacionalini ir Europos S jungos teis s akt vie– j pirkim srityje raid .

Vadovaujantis rinkos tyrim kompanij atlikt tyrim rezultatais, apklaus duomenimis, Vie– j pirkim tarnybos specialist straipsniais bei kio ministerijos ufsakymu atliktomis vie–i j pirkim galimybi studijomis, i–skirtinos svarbiausios organizacin s vie– j pirkim gyvendinimo problemos ó vie– j pirkim dalyvi kvalifikacijos, flini ir patirties tr kumas bei korupcijos aprai–kos vie–uosiuose pirkimuose.

Identifikuotas vie– j pirkim problemas nagrin jant lyginamuoju bei sistemin s analiz s metodais, magistro baigiamojo darbo paskutin je dalyje pateikiamos vie– j pirkim sistemos tobulinimo galimyb s centralizuojant vie–uosius pirkimus ir perkeliant juos elektronin terp . Tyais b dais modernizuojant vie–uosius pirkimus b t galima spr sti nemaflai vie– j pirkim organizacini problem - didinti vie– j pirkim efektyvum ir skaidrum , sumaffinti vie– j pirkim proced r organizavimo i–laidas, kvalifikuot vie– j pirkim specialist tr kum .

Tam tikt vie– j pirkim teisinio reglamentavimo problem si lytini sprendimai, vadovaujantis Europos Bendrij Teisingumo Teismo praktika bei ger ja ufsienio valstybi patirtimi, aptariami atitinkamuose magistro baigiamojo darbo skyriuose.

SUMMARY

The system of public procurements is an important part of economical practice in the country. The procedures of public procurements benefit to control the effectiveness of the budget finance appliance, to seek after reasoned and transparent purchases keeping in hand a fair competition and a public interest. According to this, and striving to modernize the public procurements, it is very important to identify and analyze the problems of legal regulation and practical organisation, occurring during the implementation of public procurements.

The Master's paper analyses the problems of the legal regulation of public procurements, such as the definition and legal status of contracting authority, the in-house contracts, the possibility to change a made public procurement contract, also the peculiarities of choosing the criteria on which the contracting authority shall base the award of contracts and, finally, the problems of examining legal claims and investigating the complaints in the courts. The problems mentioned above are identified and sifted under the practice of European Court of Justice and historical development of national and EU legal acts in the sphere of public procurements.

Besides that, according to the results of researches and questionings made by the market research companies, also by the periodical papers of Public Procurement Office and the potential of public procurement defined in strategic documents, the Master's paper finds out the following public procurements' organization problems: the lack of skilled specialists participating in the implementation of the procedures of public procurement and the common corruption's manifestation.

In the last part of Master paper, guiding comparative and systemic analysis methods, it is defined some measures, that would help to improve the system of public procurements. The improvement is based on centralising public procurements and using electronic measures during the administration of public procurement. These measures would help to solve some public procurements organization's problems not only helping to save recourses, to avoid the lack of skilled specialists, but also helping to guarantee effectiveness and transparency in public procurements system.

Under the practise of European Court of Justice jurisprudence and the foreign countries experience some proposals of solving legal regulation problems are suggested in appropriate parts of Master paper.